

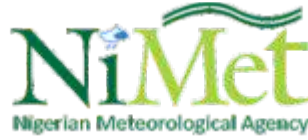
20 ÀSỌTÈLÈ NIPA OJÚỌJÓ 25 ÀTI ÌGBÀ ỌDÚN

Ipa tí- tètè ìkìlò n kó nípa ojú ọjọ ní ẹka ìrìnà òfurufú
fún ìdàgbàsókè ètò ọrọ ajé

YORUBA

2025 ÀSỌTÉLÈ NIPA OJÚỌJÓ ÀTI ÌGBÀ ỌDÚN

Ipa tí- tètè ìkìlò n kó nípa ojú ọjọ ní ẹka ìrìnà òfurufú
fún ìdàgbàsókè ètò ọrọ ajé

A publication of Nigerian Meteorological Agency

©2025

ÀTÈ ÀKÓÓNÚ

TaÀtè àkóónú.....	i
Àtè awon nomba.....	iii
Ọrò àkọsọ.....	iv
Ọrò alase.....	vi
Orí kinni.....	01
Ìmò sayensì fún àsọtélè.....	01
1.0 Èròjà ojú ojó.....	01
1.1 Àlàkalè ENSO.....	01
1.2 Àwon isèlè sáájú igbà tí òjò yòò bèrè.....	02
Orí keji.....	03
Àsọtélè ojú ojó 2025.....	03
2.0 Àsọtélè nípa òjò àti atégùn.....	03
2.1 Àsọtélè òjò tí yòò rọ.....	03
2.1.1 Déèti igbà tí sáà òjò yòò bèrè àti bí yòò se kúrò ní bí ó se máa n rí tẹlẹ.....	03
2.1.2 Àsọtélè igbà tí sáà òjò yòò dáwọ dúró àti bí o se kúrò ní bí tí tẹlẹ.....	04
2.1.3 Àsọtélè bíi sáà òjò yòò se gùn tó àti bí ó se kúrò ní bíi tẹlẹ.....	05
2.1.4 Àsọtélè iye òjò tí yòò rọ àti bí ó se kúrò ní tí tẹlẹ.....	05
2.1.5 Àsọtélè iwónba ọdà tí yòò wáyé lákókò sáà òjò ọdun 2025.....	06
2.1.6 Àsọtélè nípa ọdà iwónba 2025(LDS).....	07
2.2 Àsọtélè atégùn ọdún 2025.....	08
2.2.1 sọtélè atégùn ojú ọsán yíkà Nigeria fún Jan 2025.....	09
2.2.2 Ásọtélè nípa atégùn tí yòò máa fẹ ní òru nínú ọsú kinní January 2025 ní Nigeria.....	09
2.2.3 Àsọtélè atégùn ojú ọsán osù keji Feb yíkà ilẹ Nigeria ọdún 2025.....	10
2.2.4 Àsọtélè atégùn òru yíkà Nigeria February 2025.....	11
2.2.5 Àsọtélè atégùn ojú ọsán yíkà Nigeria ní March 2025.....	11
2.2.6 Àsọtélè atégùn òru yíkà Nigeria March 2025.....	12
2.2.7 Àsọtélè atégùn ojú ọsán yíkà Nigeria April 2025.....	13
2.2.8 Àsọtélè atégùn òru yíkà Nigeria fún April 2025.....	13
2.2.9 Àsọtélè atégùn ojú ọsán yíkà Nigeria ní May 2025.....	14
2.2.10 Àsọtélè atégùn òru May 2025 yíkà Nigeria.....	15
2.3 Ojú ojó àti ilera.....	15
2.3.1 Àkókò àrùn ibà, yínrùn-yínrùn àti àisàn ara gbígbóna.....	15
2.3.2 Àtubòtán ojú ojó lórí isowọ-sisẹ oògùn.....	22
2.4.1 Àisàn Ibà.....	22
2.4.1.1 Àkíyèsí àisàn ibá January 2025.....	22

2.4.1.2	Àkíyèsí àìsàn ibà Feb 2025.....	18
2.4.1.3	Àkíyèsí àìsàn ibá March 2025.....	18
2.4.1.4	Àkíyèsí àìsàn ibà April 2025.....	18
2.4.1.5	Àkíyèsí àìsàn ibà May 2025.....	18
2.5	Àkíyèsí àrùn yínrùn-yínrùn.....	18
2.5.1	Àkíyèsí àrùn yínrùn-yínrùn Jan, 2025.....	18
2.5.2	Àkíyèsí àrùn Yínrùn-yínrùn Feb 2025.....	18
2.5.3	Àkíyèsí àrùn yínrùn-yínrùn March 2025.....	18
2.5.4	Àkíyèsí àrùn yínrùn-yínrùn April 2025.....	18
2.5.5	Àkíyèsí àrùn yínrùn-yínrùn, May 2025.....	18
	Orí kẹta	19
3.0	Àtunbòtán àsọtélè nípa sáà ojú ojó 2025 lórí áwọn ètò ọrọ ajé tó se kókó.....	19
3.2	Isẹ Àgbè.....	21
3.2.1	Ọgbìn Oúnjẹ.....	21
3.2.2	Ọgbìn nńkan ọsìn.....	21
3.2.3	Ọsìn inú omi.....	24
3.3	Ìsàkóso awọn nnkan to wa nínú omi.....	25
3.4	ẸKa Ìrìnà.....	26
3.4.1	Ìrìnà orí ilẹ.....	26
3.4.2	Ìrìnà ojú irin.....	27
3.4.3	Ìrìnà ojú omi àti ètò ọrọ ajé.....	28
3.5	Ìpèsè ina ọba.....	29
3.5.1	Ìpèsè ina ọba lati ara omi.....	30
3.5.2	Ìpèsè ina ọba lati ara omi ati atégùn.....	30
3.6	ka ìbánisòrò.....	30
3.7	Mímú àdínku ba ijamba.....	31
3.8	Ilera.....	33
	Orí Kẹrin	35
4.0	Àgbéyẹwò Àsọtélè Sáà Ojú Ojó 2024.....	35
4.1	Àgbéyẹwò àsọtélè ìgbà tí òjò yóò bẹrẹ,ìgbà ti òjò yóò parí ati iye ..... òjò ti yóò rọ ni 2024.....	35
4.2	Ìgbéléwọn àsọtélè atégùn 2024.....	36
4.2.1	Ìgbéléwọn àsọtélè atégùn ojú ọsán ati òru January 2024.....	36
4.2.2	Ìsọwọ-sisẹ àsọtélè atégùn ojú ọsán ati òru Feb 2024.....	37
4.2.3	Ìsọwọ-sisẹ àsọtélè atégùn ojú ọsán ati oru March 2024.....	37
4.2.4	Ìsọwọ- sisẹ àsọtélè atégùn oju ọsán ati òru April 2024.....	38
4.2.5	ọwọ-sisẹ àsọtélè atégùn oju ọsán ati òru May 2024.....	38
	Ori Karun-un	39
5.0	Àsọtélè nípa atégùn oju ọsan.....	39
	Orí kẹfa	55
6.1	Àlálakè àsọtélè sáà òjò awọn ijọba ibílẹ̀ ọ̀rìnlẹ̀-lẹ̀dẹ̀gbẹ̀rìn o dín mẹfa (774).....	55

ÀTÈ ÀWÒRÁN

Fig 1: IRI/CPC and Bureau of Meteorology Australia ENSO forecast.....	1.
Fig 2: IRI/CPC and Bom consencus ENSO Forecast.....	2
Fig.3 Àsọtélẹ̀ igbà tí òjò yóò bẹ̀rẹ̀ àti bí o sé kúrò ní bí tẹ̀lẹ̀.....	3
Fig 4: Àsọtélẹ̀ igbà tí òjò yóò da àti kúrò ní bí tẹ̀lẹ̀.....	4
Fig 5. Àsọtélẹ̀ sáà ògbìn gígùn rẹ̀ àti bí ó se kúrò ní tẹ̀lẹ̀.....	4
Fig 6. Àsọtélẹ̀ iye òjò tí yóò rọ̀ àti bí ó se kúrò ní bí tẹ̀lẹ̀.....	5
Fig 7 Àsọtélẹ̀ ọ̀dá tí yóò wáyé April-June àti June- August 2025.....	6
Fig. 8 Àsọtélẹ̀ nípa ọ̀dá iwọnba 2025.....	7
Fig. 9: Àsọtélẹ̀ atégùn ojú ọ̀sán Jan 2025 àti ju bí o se máa n rí tẹ̀lẹ̀.....	8
Fig 10. Àsọtélẹ̀ atégùn òru Jan àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa n rí tẹ̀lẹ̀.....	8
Fig 11 Àsọtélẹ̀ atégùn ojú ọ̀sán osù feb àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa n rí tẹ̀lẹ̀.....	9
Fig 12 Àsọtélẹ̀ atégùn ojú òru osù feb àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa n rí tẹ̀lẹ̀.....	9
Fig. 13: Àsọtélẹ̀ atégùn ojú ọ̀sán March 2025 àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa n rí tẹ̀lẹ̀.....	10
Fig 14: Àsọtélẹ̀ atégùn òru March àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa n rí tẹ̀lẹ̀.....	11
Fig:15 Àsọtélẹ̀ atégùn ojú ọ̀sán April àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa n rí tẹ̀lẹ̀.....	11
Fig16. Àsọtélẹ̀ atégùn òru April àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa n rí tẹ̀lẹ̀.....	12
Fig 17: Àsọtélẹ̀ atégùn ojú ọ̀sán May 2025 àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa n rí tẹ̀lẹ̀ lo.....	12
Fig. 18: Àsọtélẹ̀ atégùn May 2025 àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa n rí tẹ̀lẹ̀.....	13
Fig 19 kókóró ẹ̀fọ̀n Anopheles.....	14
Fig 20: agbègbè ibi tí Yinrun-yinrun wà ní Africa.....	15
Fig 21. Àkíyèsí àìsàn ibà Jan 2025.....	15
Fig 22: Àkíyèsí àìsàn ibà Feb 2025.....	16
Fig. 23: Àkíyèsí àìsàn Ibà March 2025.....	16
Fig. 24. Àkíyèsí àìsàn ibà April 2025.....	16
Fig 25. Àkíyèsí àìsàn ibà May 2025.....	17
Fig 26: Àkíyèsí àrùn yínrùn-yínrùn Jan 2025.....	17
Fig 27 Àkíyèsí àrùn Yínrùn-yínrùn Feb 2025.....	17
Fig 28 Àkíyèsí àrùn Yínrùn-yínrùn March 2025.....	17
Fig 29 Àkíyèsí àrùn Yínrùn-Yínrùn April 2025.....	18
Fig 30 Àkíyèsí àrùn Yínrùn-yínrùn May 2025.....	18
Fig 31. Àwọ̀n báálú akérò ní Nigeria.....	19
Fig 32: Oko àgbàdo ní Nigeria.....	22
Fig 33 Qsin adiyẹ̀ ní Nigeria.....	23
Fig. 34 Qna àtijó fifún wàrà.....	24
Fig.35. Odò eja catfish ati fingerling.....	25
Fig 36: Odò Niger ní Onitsha, ipínlẹ̀ Anambra.....	26

ÀTẸ ÀWÒRÁN

Fig 37: òpópónà ní Nigeria.....	26
Fig 38 Ojú irin Abuja.....	27
Fig 39: Àpèníjà ní agbègbè èşè odò Nigeria.....	28
Fig 40 Àwọn ọkọ ojú omi Ferry ní ibùdó wọn ní Lagos.....	28
Fig. 41. Ibùdó igbafé ni agbègbè èşè odò Nigeria.....	29
Fig 42: Ibùdó ìfọpo ní Nigeria.....	29
Fig 43: Ibudo ipese ina ọba ati ipese agbara miran.....	29
Fig 44: Ọpó èrọ ìbáńisọrọ.....	30
Fig. 45. Omiyale ni Maiduguri, Bornu Nigeria. Ojó kẹedogun osù kẹsan, 2024.....	31
Fig. 46. Ìyalọmọ ati ọmọ wéwé nibi ti wọn ti n duro fun abere gbígb` ni Gwagwalada Abuja ni ojọ kejila osù kejila ọdún 2023.....	34
Fig. 47. Ìşọwọ-sisẹ (ìbèrè, iparí òjò,bi o se gùn tó ati iye òjò ti yóò rọ.....	35
Fig. 48 Ìşọwọ-sisẹ àşotélè atégùn ọsán ati òru January 2024.....	36
Fig. 49 Ìşọwọ-sisẹ àşotélè atégùn ojú ọsán ati òru Feb. 2024.....	37
Fig. 50. Ìşọwọ-sisẹ àşotélè atégùn ọsán ati òru March 2024.....	37
Fig 51. Ìşọwọ-sisẹ asotélè atégùn ọsán ati oru April 2024.....	38
Fig. 52. Ìşọwọ-sisẹ àşotélè atégun oju ọsán ati òru May 2024.....	38

Foreword

Ìtètè kilò jé ọ̀nà kan pàtàkì láti dábòbò ẹ̀mí ní irú àkókò tí àyípadà bá n bá ojú ojó. Nítorí nàá ó se kókọ̀ láti fúnka mọ̀ ojúse àwọn awòràwọ̀ tó n wo àyípadà ojú ojó àti àmúlò rẹ̀, èyí tí yóò jẹ́kí àwùjọ̀ wà ní ìmúdíró-sinsin ojú ojó.

Èka ìrìnà òfurufú ní Nìgeria ní irú àkókò yí gbọ̀dọ̀ se àmúlò ikilò tí àjọ̀ tó n rísí ojú ojó (NiMet) bà gbé kalẹ̀ láti leè se ètò tó mọ́yán lórí ní èka ìrìnà òfurufú lójúnà àti dábòbò ẹ̀mín àti dúkiá fún àtìlẹ̀yìn ètò idàgbàsókè ọ̀rọ̀ ajé. Nípa à̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ ojú ojó ọ̀dún 2025, àjọ̀ tó n rísí ojú ojó (NiMet) sáláyè àwọn ikilò tí-tẹ̀lẹ̀ ní èka ìrìnà òfurufú àti bí ojú ojó se ní ipá lórí àyípadà sáà, èyí lo fa àkòrí à̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ ojú ojó ọ̀dún 2025: *Ipa tí-tete kilò ojú ojó fún ìrìnà òfurufú n kó fún ìmúdíró sinsin idàgbàsókè.*

Ojú ojó tó dára ni ìrìnà òfurufú jé ọ̀nà pàtàkì fún idàgbàsókè ọ̀rọ̀ ajé. Ìrìnà òfurufú tó dúró dádára jé ọ̀nà fún ètò kátà-kàrà àgbáyé, igbafẹ̀ àti ìsopọ̀ èyí tí yóò se okunfà ilọ̀síwájú ọ̀rọ̀ ajé, idásẹ̀-sílẹ̀ àti ifowosowọ̀pọ̀ láárin àwọn orílẹ̀dè àgbáyé gbogbo. Níbi ipàdẹ̀ àgbáyé lórí àyípadà ojú ojó iye UNFCCC cop29, Ààrẹ̀ Bólá Ahmed Tinubu tẹ̀numọ̀ igbìyànjú ilẹ̀ Nìgeria láti rí owó gbà láti ilẹ̀ òkèèrè fún idási ojú ojó. Ò ní ó se pàtàkì láti tètè wà ní ìmúrasílẹ̀ àti ikilò nípa àyípadà ojú ojó àti ipa tó ní.

À̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ nípa ojú ojó tí n sisẹ̀ takun-takun fún gbogbo èka ní ilẹ̀ Nìgeria láti ojó tó tí pé, èyí tí ó máa n sáláyé bí ojú ojó yóò se rí láti ibẹ̀rẹ̀ sáà kan.

À̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ sáà ojú ojó ọ̀dún 2025 ní ó dá lórí “Neutral Phase” El-Nino Southern Oscillation(ENSO) Nino 3.4 ní kùn Pacfic(50N-50S, 1700W-1200W) ní ó seése kó wọ̀pọ̀. Yàtọ̀ sí bí ó se máa n rí ní àwọn ọ̀dún àtẹ̀yìnwá, à̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ ọ̀dún 2025 nípa

sáà ojú ojó ní ó dá lórí Neutral ENSO, èyí tí à̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ àgbáyé nípa ENSO ní wọn fi dí rẹ̀ múlẹ̀ wípé yóò ní ipa láárin osù méfà sí méjọ ọ̀dún 2025. À̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ sáà ojú ojó jé èyí tí-tètè íkilò rẹ̀ yóò se àgbékalẹ̀, ígbà tí sáà òjò yóò bẹ̀rẹ̀, àti ígbà tí yóò parí, bí sáà òjò yóò se gùn tó, iye òjò tí yóò rọ̀ ní ọ̀dún, ígbà àkókò ọ̀dà, sáà àkókò ọ̀dà díẹ̀(idádúró nínú osù August) atẹ̀gùn(ọ̀sán àti ọ̀ru) à̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ atẹ̀gùn àti ìlera àti ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àwọn nnkan mírán tó so mó à̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ nípa ipa tí yóò ní lórí ipèsè ọúnjẹ, ìrìnà, ipèsè iná ọ̀ba, omi, àyíkà, ìbáńisọ̀rọ̀ àti bẹ̀jẹ̀ bẹ̀jẹ̀ lọ. A sáláyè ní kíkún kí ó leè rọ̀rùn fún àwọn aláṣẹ̀ bẹ̀ni a tùmọ̀ à̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ sáà ojú ojó yí ní àwọn èdè bíi, Hausa, Igbo, Yorùbá, àti àdàmòdi ède gẹ̀gẹ̀sì láti leè jẹ́kí ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ní à̀hàńsì sí ọ̀rọ̀ ojú ojó tí wọn yóò sì wà ní ìmúrasílẹ̀ lójúnà àti mú idàgbàsókè bá agbègbè wọn nípa ojú ojó.

Tí-tètè kilò àjọ̀ àgbáyé nípa ojú ojó (EW4all) jé igbésẹ̀ láti tètè sí gbogbo àwọn ènìyàn àgbáyé ní gbẹ̀rẹ̀ ipàkọ̀ àti idábòbò wọn sáájú ọ̀dún 2027 sí n tẹ̀sìwájú àti wípé àjọ̀ WMO tí n pe gbogbo àwọn ọ̀mọ̀ egbẹ̀ pátápátá láti se àmúlò àlákale wọn láti leè dábòbò ẹ̀mín àti igbẹ̀ ayé wọn. À̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ sáà ojú ojó tí NiMet se àgbékalẹ̀ rẹ̀ wà ní íbámu pẹ̀lú èyí àti nńkan mírán.

Bí ilẹ̀ isẹ̀ tó n rísí ìrìnà òfurufú àti idàgbàsókè ojú ọ̀run se n tẹ̀sìwájú láti fẹ̀sẹ̀ tí-tètè se ikilò rinlẹ̀ dádára síi láti ọ̀wọ̀ àjọ̀ NiMet, mo rọ̀ gbogbo àwọn tọ̀rọ̀kán, èyí tí kò yọ̀ àwọn ijoba sẹ̀yìn láti fowosowọ̀pọ̀ pẹ̀lú àjọ̀ **Nigerian Meteorological Agency** láti bá wọn kéde à̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ sáà ojú ojó káàkiri àwọn ipínlẹ̀ àti àwọn agbègbè (tó seése kí àjálú tí sejẹ̀) láti tètè wà ní ìmúrasílẹ̀ fún àjálú. Bákan nàá kí wọn sákìyẹ̀sì àwọn à̀sọ̀tẹ̀lẹ̀ tó wà nínú sáà ọ̀dún ojú ojó 2025, kí wọn gbọ̀ íkilò kí wọn sì tètè gbé igbésẹ̀ akin kí wọn sì máa tẹ̀lẹ̀ NiMet fún àwọn àláyé ní òrèkòdèrè àti imọ̀ràn nípa ibi tí nńkan dè nípa sáà ojú ojó. Gbogbo wa ní a ní ojúse lati mú àwùjọ̀ wá dúró sinsin nípa ìmúrasílẹ̀ fún àwọn ipènjà tí àyípadà ojú ojó leè mú dání lójúnà àti leè jẹ́kí ààbò àti idúró sinsin wà fún àwọn tó n bọ̀ ní ojó ọ̀la.

Festus Keyamo San, CON, FCIARB(UK)
Mínísítà fun ìrìnà òfurufú àti idàgbàsókè ojú sánmọ̀.
(Mínísítà tó wà fún ọ̀rọ̀ ojú ojó ní Nìgeria)
Osù kejì, 2025.

Executive Summary

Ọdọdún ni àjọ NiMet máa nise àgbékalẹ̀ àsọtélẹ̀ sáà ojú ojó gégé bí ojùse wọn láti gba iṣẹ́a nímòràn àti àwọn ọmọ Nigeria nípa gbogbo ọrọ̀ tó bá jẹ́ mọ́ ojú ojó àti àkóónú rẹ̀. Àsọtélẹ̀ sáà ojú ojó sàlàyé gbogbo àwọn àkóónú to wà nínú rẹ̀ bii, iye òjò tí yóò rọ̀, isọwọ̀ sisẹ̀ atégùn ní Nigeria. Àwọn

èrọ̀ iḡbàlódé ni àjọ NiMet se àmúlò rẹ̀, bákán náà wọn se àmúlò àkọsilẹ̀ ojú ojó olójó pípé àti imọ̀ sáyẹ̀nsi iḡbàlódé. Àwọn àbájade àkọsilẹ̀ tó wà nínú àsọtélẹ̀ sáà ojú ojó ní yóò sàtìlẹ̀yìn fún àgbékalẹ̀ ètò iṣẹ́a, àlákálẹ̀ àti imúṣẹ̀ rẹ̀ fún àwọn tó n lóò, àwọn tóròkàn àti olúkálukú yálá ní ẹ̀ka aládanì tàbí tí iṣẹ́a ní Nigeria. Àsọtélẹ̀ sáà ojú ojó jẹ́kí a ri gbogbo àwọn àkóónú ojú ojó àti bí àwọn àkóónú wònyí yóò se sisẹ̀ sí ní sáà yí. Síwájú sí, iḡbékalẹ̀ àkọsilẹ̀ isẹ̀ yí jẹ́ ajùmòṣe gbogbo àwọn tóròkàn, àti àwọn tí ọrọ̀ ojú ojó jẹ́ lógún bii ẹ̀ka ọ̀gbìn, ìrìnà ofúrufú, ilé kíkọ̀, ọ̀rọ̀ omi, ilera, kára-kátà, ǹnkan ọ̀sin, àti ọ̀rọ̀ iḡbafẹ̀ lójúnà àti jẹ́kí àseyọ̀rí wà nípa àwọn àsọtélẹ̀ tí agbẹ̀ jáde.

Àsọtélẹ̀ sáà ojú ojó 2025 ni ó dà lórí ǹnkan tí a n pè ni **Neutral Phase** tó jẹ́ *El-Nino southern Oscillation(ENSO)* Nino 3.4 ní ẹ̀kùn òkun Pacific(5°N-5°S, 170°W-120°W)tó seése kí ó máa seḡe ní óórékòrè. Yàtò sí bí ó se máa n rí tẹ̀lẹ̀, àsọtélẹ̀ sáà ojú ojó 2025 ni da lórí *Neutral ENSO phase* tí ibudò àsọtélẹ̀ àgbáyé *ENSO* ni yóò ní ipa lórí rẹ̀, ní ààrin osù mèfà sí mèjọ̀ ọ̀dún 2025. Pèlú àwọn àkọsilẹ̀ tí a se àkójọ̀pọ̀ rẹ̀ láti

òdò *“The Institute of Research for Climate& Society(IRI), USA at the Bureau of Meteorology(BOM) Australia* ni ó faramọ̀ **Neutral phase** láti ipa ọ̀dún 2024 sí ààrin ọ̀dún 2025.

Síwájú sí òjò, atégùn, àkọsilẹ̀ nípa ilẹ̀, iwọn omi, isàkóso isẹ̀ ọ̀gbìn àti àwọn ǹnkan tó rọ̀ mọ̀ pèlú imọ̀ kíkún bii ilẹ̀ kan se ri, gbogbo èyí ní a se àsọtélẹ̀ rẹ̀.

Sáájú kí òjò tó bẹ̀rẹ̀(Ẹ̀tàn kí òjò tó bẹ̀rẹ̀)

Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ibi ní orílẹ̀dè yí ní yóò rí òjò sáájú iḡbàtí ọ̀yẹ̀ kí ó bẹ̀rẹ̀ ní ọ̀dún 2025, òjò yí yóò wáyé kí ó tó di wípé àkókò òjò gan wọ̀lẹ̀. òjò tí yóò tẹ̀tẹ̀ wáyé yí ló jẹ́ wípé àwọn àkóónú kan bii Madden- Julian Osillation àti the Mid-Latitude Wave. Àwọn òjò tó tẹ̀tẹ̀ rọ̀ wònyí ní ki àwọn èniyàn máse gba wípé àkókò òjò tí dé. Gbogbo àwọn agbẹ̀ tó gbàralé òjò rí rọ̀ àti àwọn míràn tí wọn n se àmúlò òjò ní agbà nímòràn láti tẹ̀lẹ̀ àsọtélẹ̀ tí a so iḡbà tí òjò yóò bẹ̀rẹ̀ tàbí kí wọn kàn sí àjọ NiMet fún itòṣọ̀nà to yẹ̀ kóro.

Déèti iḡbà tí òjò yóò bẹ̀rẹ̀

Àsọtélẹ̀ fihàn wípé iḡbà tí òjò yóò bẹ̀rẹ̀ ní àwọn ipinlẹ̀ tó wà ní apá àríríwà àti àwọn ipinlẹ̀ tó wà ní ààrin gbùgbùn bii apákan ní Kaduna, Niger, Benue, Nasarawa, Taraba, Adamawa, àti Kwara nígbà tí òjò yóò tẹ̀tẹ̀ bẹ̀rẹ̀ ní àwọn ipinlẹ̀ tó wà ní apá gúúsù, bii, Delta, Bayelsa, Rivers, Anambra, apá ibi kan ní Ọ̀yọ̀, ogun, Ọ̀sun Ondo, Lagos, Edo, Enugu, Imo, àti Ebonyi. Àsọtélẹ̀ sọ̀ wípé àwọn ipinlẹ̀ tó kù yóò rí òjò ní iḡbà tí ó yẹ̀ kí ó bẹ̀rẹ̀ ní agbègbè wọn.

Déèti iḡbà tí òjò yóò dà

Àsọtélẹ̀ iḡbà tí òjò yóò kẹ̀sẹ̀ nílẹ̀ bí a bá wo bí ó se máa n rí tẹ̀lẹ̀ ní àwọn apá ibikan ní Zamfara, katsina, Kano, Kaduna, Jigawa, Plateau, Bauchi, Bornu, Yobe, Adamawa, Taraba, Niger, Kwara, Kogi, FCT, Ekiti, ati Ondo ni irètí wà wípé ojó yóò tẹ̀tẹ̀ dá. Nígbà tí yóò pẹ̀ diẹ̀ ní àwọn apá ibikan ní Kaduna, Nasarawa, Benue, Lagos, Kwara, Taraba, Ọ̀yọ̀, Ogun, Cross River, Delta, Akwa Ibom, Ebonyi, Anambra, ati ipinlẹ̀ Enugu.

Bi saa òjò 2025 yòò se gùn tó

Àsọtélè fihàn wípé sáà àkókò òjò kò ní gùn ju bí ó se máa ní rí tẹlẹ lọ ní ọpọlọpọ àwọn apá ibikan ní orílẹ̀dè yí, sùgbón ipínlẹ̀ Bornu àti apá ibikan ní Yobe ní àkókò sáà òjò tí yóò rọ yóò kéré jù bí ó se máa ní rí tẹlẹ lẹ, ipínlẹ̀ Lagos àti Nasarawa yóò rí àkókò òjò tí yóò pọ̀jù bí ó se máa ní rí tẹlẹ lọ ní ọdún 2025.

Iye òjò tí yóò rọ

Àsọtélè ọdún 2025 ni ó sọ wípé iye òjò tó máa ní rọ náà ni yóò rọ, tàbí kí adínkù bá bí ó se máa ní rí tẹlẹ ní àwọn apá ibikan bí a bá gbé ní ifẹ̀gbẹ̀-ẹ̀kẹ̀gbẹ̀ bí o se máa ní rí tẹlẹ. Àwọn apá ibi kan ní ipínlẹ̀ Kebbi, Kaduna, Ebonyi, Cross-Rivers, Lagos, Abia, Akwa Ibom, àti FCT ní iye òjò tí yóò rọ níbẹ̀ yóò pọ̀jù bí ó se máa ní rí tẹlẹ lọ. Òjò àrọ̀rọ̀dá seése kó wáyé láàrín osù karùn-ún sí ikẹfà èyí tí ó seése kó fa omíyalé ní àwọn agbègbè ẹ̀sẹ̀ odò.

Atẹ̀gùn

Ó seése kí atẹ̀gùn tí yóò máa fẹ̀ ní sáà ọdún 2025 yàtò sí bí ó se máa ní rí tẹlẹ ní ọpọlọpọ ibi ní ilẹ̀ Nigeria. Àsọtélè fihàn wípé ó seése kí atẹ̀gùn gbígboná máa fẹ̀ ní ojú ọsan áti òru ju bí o se máa ní rí tẹlẹ lọ ní ilẹ̀ yí ní ọpọlọpọ ibi nínú osù Jan, Feb, March àti May 2025. Yàtò sí èyí àsọtélè fihàn wípé atẹ̀gùn ojú ọsan àti òru nínú osù April yóò tutù ju bi ó se máa ní rí tẹlẹ lọ, nígbà tí yóò gbóná ju bí ó se máa ní rí tẹlẹ lọ ní ọpọlọpọ àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní apá àríríwá orílẹ̀dè yí.

Àkókò ọ̀dà

Àsọtélè fihàn wípé ní àarín osù kẹrin sí ikarùn-ún (April - May) ó seése kí ọ̀dà le wáyé, èyí tí yóò ju ojó mḕdógún (15days) lọ leè wáyé nígbà tí òjò bá bẹ̀rẹ̀ ní ipínlẹ̀ Oyo(Saki, Ogbomosọ, Atisbo, Orelupe, Itesiwaju, Olorunsogo, Kajola, Iwajowa ati Ori Ire) iwò̀nba ọ̀dà tí kò ní ju ojó mḕdógún lo seése kó wáyé ní Ekiti, Osun, Ondo, Ogun, Edo, Ebonyi, Anambra, Imo, Abia, Cross Rivers, Delta, Bayelsa Akwa Ibom ní apá gúúsù ọ̀dà tí yóò lágbára tí iye òjò rẹ̀ yóò tò ojó mọ̀kànlólógún(21days) ni àsọtélè fihàn wípé yóò wáyé láàrín osù kẹfà sí ikeje àti ikẹjọ (June-July-August) sáà ọdún 2025.

Sáà ọ̀dà díẹ̀

Ìrètí wà wípé sáà ọ̀dà díẹ̀ tí yóò wáyé ní ọdún 2025 yóò gbilẹ̀ ní ipínlẹ̀ Eko àti Ogun. Ìgbà tí òjò kò fi ní rọ̀ tàbí kí ó rọ̀ ní iwò̀nba wà láàrín ojó mḕtadinlógbón sí ogóji ojó (27 - 40 days). Ìgbà tí ó seése kí

sáà ọ̀dà iwò̀nba wáyé ní ọdún 2025 ní apá gúúsù iwò̀ oòrùn ní ojó kejilélógún osù kejè ọdún (22nd July) sáà iwò̀nba ọ̀dà díẹ̀ yóò wáyé ní apá ibikan ní ipínlẹ̀ Ogun, Oyo, ati Ekiti. Ó seése kí sáà iwò̀nba ọ̀dà díẹ̀ wáyé ní Osun, Oyo, Kwara àti apá ibikan ní Apá àríríwá ipínlẹ̀ Ondo.

Àsọtélè yí jẹ̀ ikilọ̀ fún gbogbo àwọn tọ̀rọ̀kàn, àwọn ipínlẹ̀ àti gbogbo aráàlú pátápátá láti wà ní imúrasilẹ̀ fún àkókò yí fún àrọ̀rọ̀dá òjò, omíyalé, atẹ̀gùn, gbígboná àti ọ̀dà tí yóò wáyé ní agbègbè kan ní orílẹ̀dè yí. Àsọtélè sáájú òjò 2025 jẹ̀ tí-tètè irinsẹ̀ ikilọ̀ fún gbogbo àwọn ọmọ ilẹ̀ Nigeria ní ibámu tí-tètè sè ikilọ̀ tí àjọ̀ agbáyé gùnlẹ̀ fún sáà àti àyípadà ojú ojó àti agbédání kókó mḕjọ̀ tí aare Bola Ahmed Tinubu gbé dání nípa ojú ojó àti àyíká.

Ojògbón Charles Anosike

Ogá agbà/Olúdarí

Nigerian Meteorological Agency (NiMet)

Osù kéjì, 2025

Ori Kínní

Ìmò sayensì fún àsọtélè

1.0 Èròjà ojú ojó

1.1 Àlàkalè ENSO

El-Nino Southern Oscillation(ENSO) ni wọn sàpèjúwe ipò tí atégùn ojú òkun wà àti ipa rẹ lórí òkun *Pacific* ní ipa lórí àwọn àkókónú atégùn tò ní fẹ, àti bí ó se rí àti ipa rẹ nínú ojú ọrun, ojú ọjọ àti bí sàà kan se rí rí láti ìgbà kan sí èkejì kààkiri àgbáyé àti ilẹ̀ Nigeria, idí ní pé àjosepò wà láàrín atégùn orí òkun àti òkun *Tropical Central Pacific Nino 3.4* ní ẹkùn Latitude 5°N sí 5°S (Longitude 170°W sí 120°W) àti ìsọwọ-se atégùn ní orísirisi apá ibìkan ní àgbáyé. Èyí tí kò yọ iwọ oorun Africa ati Nigeria seyin.pèlú èyí àjọ NiMet se àmúlò ENSO tò ní lọ lówó àti àkọsilẹ olójó pípe láti se ìgbékalẹ̀ àsọtélè sàà ojú ojó.

Gégé bí ibùdó àsọtélè àgbáyé ENSO se sọ, ó ní **Neutral phase ENSO** yóò lágbara láàrín osù mífà sí méjọ àkókó ọdún 2025. Àpapọ̀ àkọsilẹ̀ àti ikójopọ̀ irú àsọtélè láti ọdọ̀ àjọ **Institute of Research for Climate and Society(IRI), USA** pèlú **Bureau of meteorology(BOM) Australia** faramọ̀ **Neutral ENSO Phase** láti ìparí ọdún 2024 sí ààrín ọdún 2025. Látàrì èyí àsọtélè nípa sàà ojú ọjọ gbàralè **Neutral ENSO phase**. Àkọsilẹ̀ fihàn wípé ó seése kí idá oḡḡta ninu oḡḡrún (60%) **Neutral phase** máa wáyé láàrín osù kínní, ìkejì sí ìkẹta ọdún sàà. Nítorí idí èyí, ó seése kí ó ni àfikún sí idá mètádínlógòrún (77%) nígbà tí yóò bá fi di osù kẹta, ìkẹrin sí ìkarún-ún sàà, nígbà tí o seése kí àdínkù bá **Neutral ENSO** sí idá mọ̀kànlélaadọta (51%) nígbà tí yóò bá di osù keje, ìkẹjọ àti ìkẹsàn (Fig 1) ó seése kí neutral phase tí ga púpọ̀ láti osù kínní sí osù kẹsan

án ọdún 2025.Àtubòtán èyi ni wípé *Neutral*

ENSO yóò yi ní ipa lórí bí ojú ọjọ yóò se rí ní Nigeria yóò si wà ní iwọn-tún-wònsì. Bí ọdún se rí lọ *“ENSO signal* yóò ti súnmọ̀ ibi tí ó tutù (**La Nino**) tàbí èyí tí ó gbóná (**El-Nino**) yóò si dá lórí bí atégùn bá se rí nígbà náà yálà (èyí tí ó dára tàbí èyí tí kò dára). Yóò ní ipa lórí bí sàà yóò ti rí. Àkókò kòòkan ní yóò ní àbùdá lórí ojú ọjọ ní ilẹ̀ Nigeria nígbà náà.

The Indian Ocean Dipole(IoD) ní àsọtélè se wípé yóò *Neutral* ní ọdún 2025 ní íbámu pèlú àsọtélè *ENSO phase* (Figure 2)

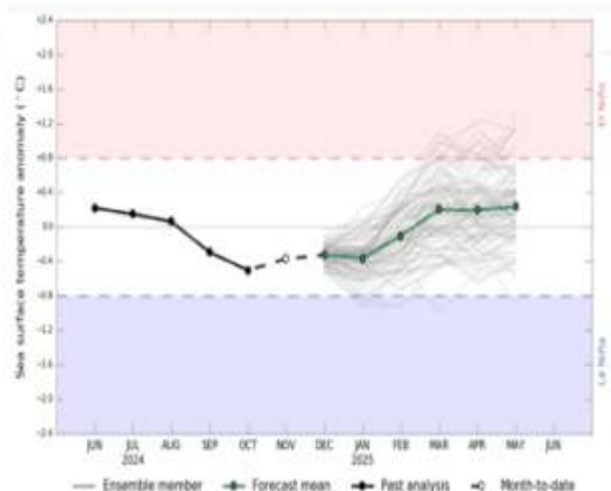
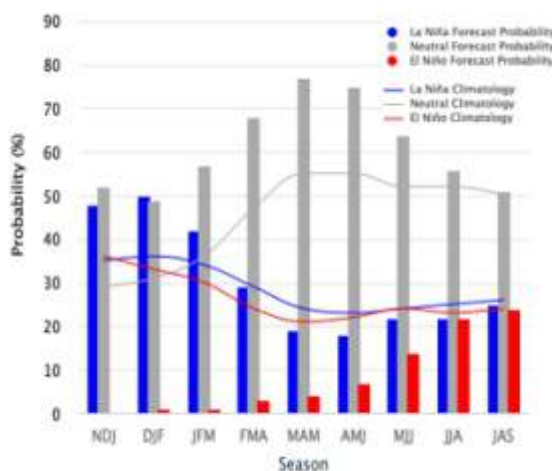

Figure 1: IRI/CPC and Bureau of Meteorology Australia Consensus ENSO Forecast

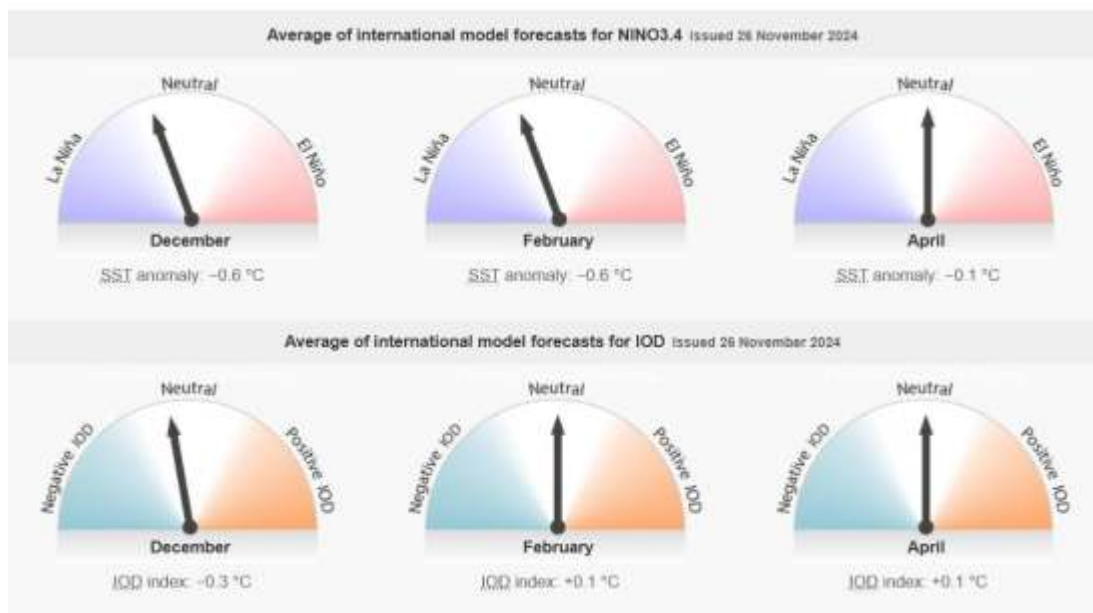

Figure 2:IRI/CPC/BoM Consensus ENSO Forecast

1.2 Àwọn isèlẹ̀ sáájú ìgbà tí òjò yòò bèrẹ̀

Sáájú kí òjò tó bèrẹ̀ ní ọdọdún ní Nigeria, atégùn kan máa n fẹ̀ èyí tí yòò jẹ́kí gbogbo nńkan tutù, sùgbón kí sáà òjò tó bèrẹ̀, àwọn òjò kòńkan seése kó rò, kí ó tó di wípé sáà òjò gan wólé dé. Èyí ní á n pè ní isáájú òjò tí ó sí máa n ní ipa lóri agbègbè. Ọpọ̀ àwọn èniyàn yòò rò wípé sáà ojo ti wólé ní, sùgbón èyí kò rí bèrẹ̀ rárá. Irú àwọn àgbè kan yòò ti máa sáré tètè bèrẹ̀ isẹ̀ ọgbín, wọn kò sákiyési irú àkòkò yíi dáradára ní. Irú isáájú òjò báiyí kó tó fun isẹ̀ ọgbìn síse, látàri idí èyí a rọ̀ àwọn àgbè láti kàn sí àsọtélẹ̀ NiMet láti mọ̀ ìgbà tí sáà òjò kan yòò bèrẹ̀ ní agbègbè wọn. Ó seése kí àwọn òjò kan rọ̀ sáájú ìgbà tí sáà 2025 yòò bèrẹ̀. Àwọn nńkan tó n fa òjò isáájú yíká orilẹ̀dè Nigeria ni iwònyíi

1 The Mid-Latitude Wave: Ọkan nínú àwọn ipènijà tó n se lẹ̀ báiyí ni èyí jẹ́, tí yòò sì mú ilé ayé gbóná janjan. Ọdún 2023 ni ìgbà tí ilé ayé gbóná janjan wáyé kẹyin bèni òun ni àkọsílẹ̀ wà wípé òun ló gbóná jù. Bákàn náà àjọ WMO sọ ní 2024 wípé gbígbóná yòò wà ní 1.5⁰c èyí tí Cop21 tó wáyé ní Paris ní ọdún 2015 sọ wípé yòò se lẹ̀. Isẹ̀ *Mid-Latitude Trough* yíi jẹ̀ àfikún *Rossby waves* tí ó sí máa n ní ipa lóri àwọn atégùn inú ayé sí n gbóná síi látàri ìrẹkọjá *Mid-Latitude Trough* lọ sí apá àrìwá ilẹ̀ Africa, yòò mú àdínkù bá atégùn tó wà lààrin *Arctic Pole* àti *Mid Latitude*. Èyí yòò sì jẹ́kí ó seése kí òjò rọ̀ sáájú kí sáà òjò tó wólé ní Nigeria

2. The Madden- Julian Oscillation:

Èyí náà jẹ́ ọkan nínú àwọn ipènijà tó n se àkóbá fún ìgbòkè gbodò, lílo bíbò ilé ayé tí ó sí n fa àkùdè bá nńkan bíi, *The Madden Julian Oscillation*(MJO) yíyára, àgbàrà àti ipá rẹ̀ lóri ọdún 2025, tí yòò sì máa mú àyípadà bá nńkan se ní rí nínú èyí tí ó sí seése kí ó fa òjò rírọ̀ sáájú kí sáà òjò tó bèrẹ̀ tí yòò sì fa kí gbogbo nńkan máa n tutù bọbọ.

Àsọtélè ojú ojó 2025

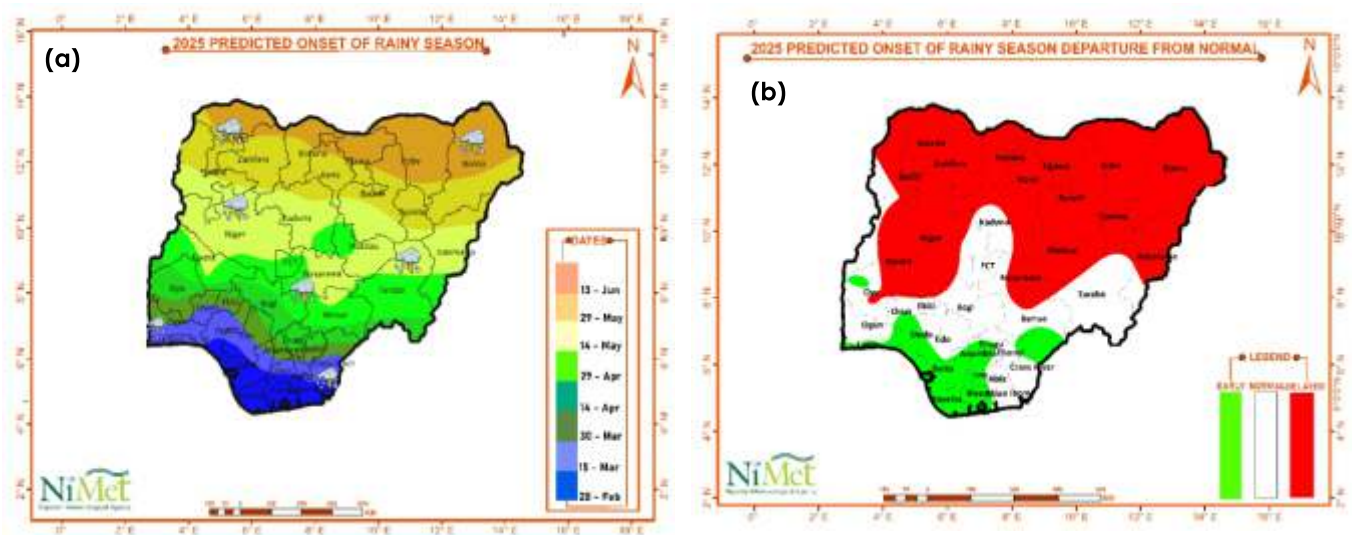
2.0 Àsọtélè nípa òjò àti atégùn

Àsọtélè nípa sàà ojú ojó 2025 ló dá lóri **El-Nino(Neutral) Phase** àfojúsùn **ENSO** èyí tí ó máa ní àbùdá iwọn-tún-wọn sí atégùn tí òjò tí yóò rọ̀ kò ní tó bí ó sè máa ní rí tẹ̀lẹ̀, àti wípé àkókò tí òjò yóò rọ̀ yóò kéré púpọ̀ ní àwọn apá ibikan ní orílẹ̀dè.

2.1 Àsọtélè òjò tí yóò rọ̀

2.1.1 Déèti ìgbà tí sàà òjò yóò bèrẹ̀ àti bí yóò se kúrò ní bí ó se máa ní rí tẹ̀lẹ̀

Déèti ìbèrẹ̀: Nígbà tí omi bá ti pọ̀ dárádára tí ó si ti de iwọn ìdá aádọta (50%) èyí ni yóò fa ìbèrẹ̀ sàà òjò rírọ̀ káákiri.

Fig.3 Àsọtélè ìgbà tí òjò yóò bèrẹ̀ àti bí ó se kúrò ní bí tẹ̀lẹ̀.

Àsọtélè oḍún 2025 sáláyè wípé o seése kí òjò tètè bèrẹ̀ ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní eṣẹ̀ òdò bíi Bayelsa, Rivers, Akwa Ibom, àti apá ibikan ní ipínlẹ̀ Delta Láàrín Ojọ̀ kẹ̀tálólógùn osù kejì sí òjọ̀ kẹ̀wà osù kẹ̀ta oḍún 2025 (23rd Feb -10th March 2025) wo àwòrán kẹ̀ta.

Ìrètí wà wípé òjò yóò bèrẹ̀ láàrín osù kẹ̀ta, March sí ikẹ̀rin, April ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní apá gúúsù orílẹ̀dè bíi, Lagos, Ogun, Ondo, Ekiti, Edo, Cross Rivers, Enugu, Ebonyi, Imo, Abia, àti Anambra nígbà tí yóò bèrẹ̀ láàrín osù kẹ̀rin, April sí osù karùn-ún May ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní ààrin gbùngbùn bíi Niger Kwara, Kogi, Benue, Plateau, Nasarawa, Taraba, ati FCT. Ìgbà tí ó seése kí òjò bèrẹ̀ ní Sokoto, Zamfara, Katsina, Kano, Jigawa, Bauchi, Yobe, àti Bornu láàrín osù kẹ̀fa, June àti osù keje, July 2025.

Àsọtélè oḍún 2025 ni ó seése kí òjò máa tètè bèrẹ̀ ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní apá àrìwá àti ààrin gbùngbùn bíi Plateau, àwọn apá ibikan ní

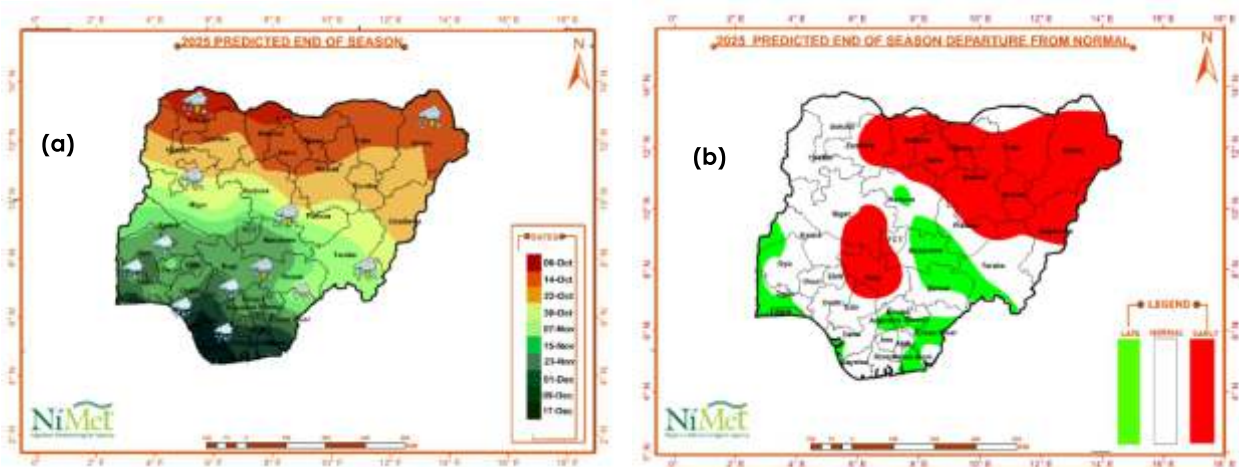
Kaduna, Niger, Benue, Nasarawa, Taraba, Adamawa, àti Kwara, nígbà tí ìrètí wà wípé òjò yóò tètè bèrẹ̀ ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní apá gúúsù bíi Delta, Bayelsa, Rivers, Anambra, àti àwọn apá ibikan ní Oyo, Ogun, Osun, Ondo, Lagos, Edo, Enugu, Imo, ati Ebonyi. Nígbà tí àsọtélè sọ wípé òjò yóò bèrẹ̀ ní àwọn agbègbè tó kù yíká orílẹ̀dè (wo àwòrán Fig 3(b)).

Ó se pàtàkì láti jékí àwọn èniyàn mọ̀ yíká orílẹ̀dè yìí wípé atégùn tí yóo mú ìjì líle dání yóò wáyé ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà apá àrìwá jìnà-jìnà sáájú kí sàà òjò tó wolé. A rọ̀ àwọn èniyàn láti wà ní ìmúrasílẹ̀ fún àbò wọn nípa èyí.

2.1.2 Àsọtèlè igbà tí sàà òjò yòò dáwọ́ dúró àti bí o se kúrò ní bí tí tẹlẹ. Déètì igbà tí òjò yòò dá:

Nígbà tí àdínkú bá tí de bá omi tó wà tí kò sì ju ìdá ogún (20%) lọ mọ, àkókò sàà òjò tí ní wá sọpín niyẹn

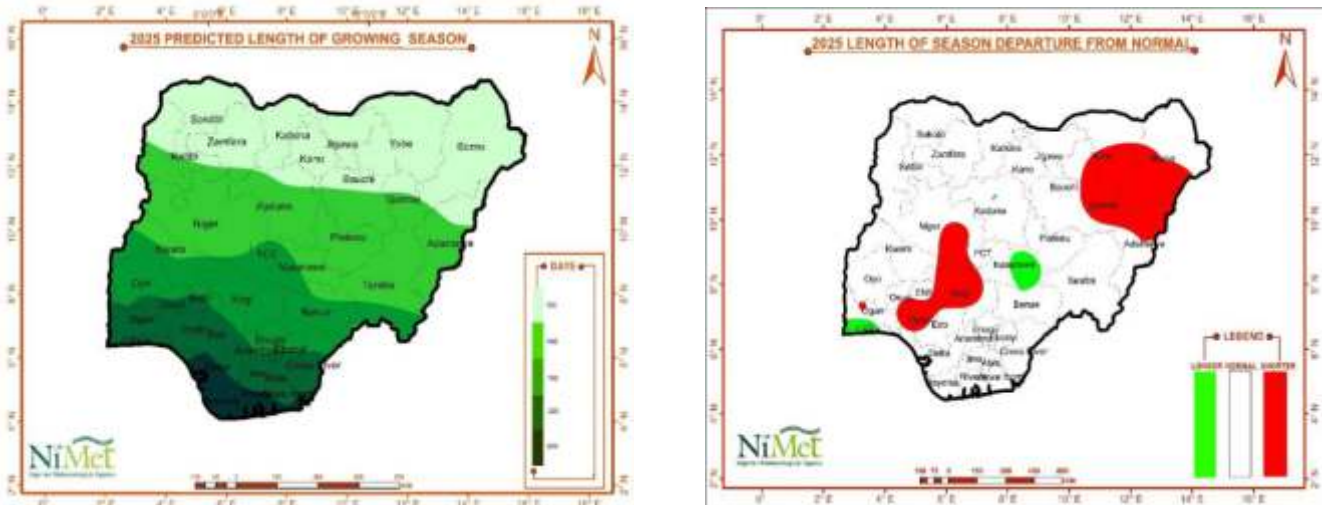
Fig 4: Àsọtèlè igbà tí òjò yòò dá àti kúrò ní bí tí tẹlẹ

Àsọtèlè igbà tí òjò yòò dáwọ́ dúró ní wọn tí sọ wípé yòò wáyé láàrín ojọ kẹfà osù kẹwàá sí ojọ kẹtádínlógún osù kejilá (6th Oct - 17th Dec 2025) gégé bí ó se hàn nínú àwòrán Fig 4(a) ìrètí wà wípé òjò rírọ́ yòò dáwọ́ dúró ní àwọn apá ibikan ní àrìwá ní òpín ọsẹ kinní nínú osù kẹwàá tí tí yòò sì parí ní inú ọsẹ tó kẹyìn nínú osù kẹwàá nígbà tí yòò bá fi dé àwọn ìpínlẹ tó wà ní apá gúúsù. Ìdáwọ́ dúró òjò yòò wáyé ní àwọn ìpínlẹ tó wà ní ààrìn gbùngbùn ni ibèrẹ́ osù kọkànlá, November nígbà tí yòò kàn àwọn ìpínlẹ tó wà ní ẹsẹ odò ní apá gúúsù ní ààrìn osù kejilá, December. Igbà tí yòò yá ju tí òjò yòò dá ní yòò wáyé ní ojọ kẹfà osù kẹwàá ọdún 2025 (6th oct, 2025). Ìrètí wà wípé ẹyí yòò wáyé ní àwọn apá ibikan ní Sokoto, Zamfara, Yobe, Bauchi, Bornu, Kebbi, Kaduna, Niger, Gombe, àti Adamawa yòò ní ìdáwọ́ dúró ojo ní ààrìn ojọ kẹrìnlá sí oqbonjọ osù kẹwàá ọdún (14th to 30th Oct, 2025) igbà tí òjò yòò dáwọ́ dúró ní àwọn ìpínlẹ tó wà ní ààrìn gbùngbùn orilẹ̀dè bíi, Plateau

Nasarawa, Kwara, Kogi, Benue àti FCT yòò wàyé láàrín ojọ kéje sí òjò kẹtálélógún osù kọkànlá (7th-23rd Nov, 2025), bẹ̀ni àwọn ìpínlẹ bíi, Oyo, Ogun, Ekiti, Edo, Imo, Anambra, Enugu, Abia, Ebonyi, àti Cross Rivers àti àwọn ìpínlẹ tó wà ní ẹsẹ odò bíi Akwa Ibom, Rivers, Delta, Ondo, Ogun, àti Lagos yòò tí ri ìdáwọ́ dúró òjò tí wọn láàrín ojọ kẹtálélógún osù kejilá (23rd Nov - 17th Dec, 2025)

Àsọtèlè fihàn wípé ojọ́ yòò tètè dáwọ́ dúró ju bí ó se máa ní rí tẹlẹ́ ló ní àwọn ìpínlẹ bíi Zamfara, Katsina, Kano, Kaduna, Jigawa, Plateau, Bauchi, Bornu, Yobe, Adamawa, Taraba, Niger, Kwara, Kogi, Ekiti, Ondo àti Olú ilú ilẹ́ wà, nígbà tí òjò ní kò ni tètè dáwọ́ dúró ní àwọn apá ibikan ní Kaduna, Nasarawa, Benue, Eko, Kwara, Taraba, Oyo, Ogun, Cross Rivers, Delta Akwa Ibom, Ebonyi, Anambra, ati ipinlẹ, Enugu. Wo àwòrán Fig. 4(b)

2.1.3 Àsọtèlè bíi sàà òjò yòò se gùn tó àti bí ó se kúrò ní bí tí tẹlẹ

Fig 5. Àsọtèlè sàà ògbìn gígún rẹ́ àti bí ó se kúrò ní bí tí tẹlẹ

Ní ọdún 2025, irètí wà wípé àkókò sàà òjò yóò gùn tó àádòta-léní-gba ojú sí ojú mēwàá-dín-lòdúnrún (250 - 290days) ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní apa gbùn-gbùn gúúsù orilèdè eyi ti ipinlẹ̀ Lagos, Delta, Bayelsa, Cross Rivers, Rivers, ati Akwa-Ibom wà nínú rẹ̀

Bèèni irètí wà wípé àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní apa gúúsù yóò ní iwọn òjò igbà sí àádòta lénigba (200 - 250days) tí òjò yóò fi rọ̀, àwọn ipínlẹ̀ nàà ní Ọ̀gùn, Ọ̀yọ, Ekiti, Ọ̀sun, Ebonyi, Anambra, àti Enugu.

Ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní ààrín gbùngbùn, àkókò sàà òjò tí wọn yóò wà láàrín ojú àádòjọ sí igba ojú (150 - 200 days) bèèni àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní àrìwá yóò rí òjò láàrín ojú àádòfá sí ojú àádòjọ (110 - 150 days) Àwọn

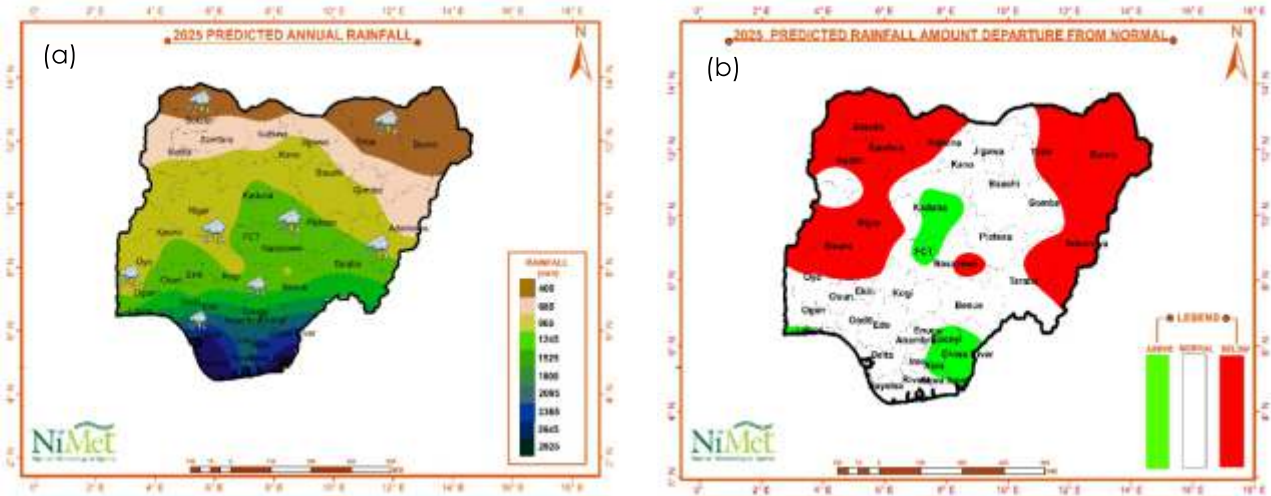
ipínlẹ̀ tó wà lábé àkókò yíí ní Sokoto, Katsina Zamfara, Kano, Jigawa, Yobe, àti ipínlẹ̀ Bornu.

Àlàyé kíkún nípa àsọtẹlẹ̀ fún àwọn ipínlẹ̀ wà nínú àtẹ̀kerin (Table 4)

Àsọtẹlẹ̀ nípa bí sàà òjò yóò se gùn tó, tí yóò sí wà ní iwọn-tun-wọn-si wà nínú àwòrán Fig.5 (b), sùgbón apa ibikan ní Bornu, Yobe, Gombe àti apa àrìwá Adamawa, àti àwọn apa ibikan ní Kogi, Niger, àti Ondo seése kí àdínkù bá iye òjò tí yóò rọ̀ ní ọ̀dọ̀ wọn ju bí ó se máá rí rí tẹlẹ̀ lo ní ọdún 2025.

Nígbà tí Lagos àti apa ibikan ní ipínlẹ̀ Nasarawa yóò rí ju àkókò tí wọn máá rí lo ní igbà òjò.

2.14 Àsọtẹlẹ̀ iye òjò tí yóò rọ̀ àti bí ó se kúrò ní tí tẹlẹ̀

Fig 6. Àsọtẹlẹ̀ iye òjò tí yóò rọ̀ àti bí ó se kúrò ní tí tẹlẹ̀

Iye òjò tí àsọtẹlẹ̀ sọ wípé yóò rọ̀ káàkiri orilèdè Nigeria ní 2025 ló wà láàrín mārúnlé-ní-irinwó ní apa àrìwá àti mēwàá-léní-ẹgbèrún mēta ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní eṣe odò (405mm - 3010mm)(wo àwòrán Fig.6(a)). Àsọtẹlẹ̀ fihàn wípé iye òjò tí yóò rọ̀ ni àwọn ipínlẹ̀ Katsina seése kó dín sí bí iwọn ọ̀rín-léní-ẹgbèta ó lé mārún (685mm) nígbà tí èyí tí yóò rọ̀ ni àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní ààrín gbùngbùn apa ibi kan ní Niger, Kwara, Plateau, Nasarawa, Benue, ati FCT ni irètí wà wípé yóò wà ní iwọn àádòrún léní ẹ̀dédẹgbèrún sí ẹ̀dédẹgbẹ̀jọ (970mm-1500mm) bèèni irètí wà wípé iwọn ojú tí yóò rọ̀ ní Rivers, Bayelsa, Cross-Rivers ati Akwa Ibom yóò wà láàrín ẹ̀dédẹgbèrinlá sí mēwàá léní ẹgbèrún mēta (2700mm - 3010mm).

Àsọtẹlẹ̀ ọdún 2025 fihàn wípé iye òjò yóò rọ̀ ní Nigeria yóò wà ní ibámu bí ó se máá rí rí tẹlẹ̀ tábí kí àdínkù wà ní àwọn agbègbè kan, bí á bá wà bí ó se máá rí rí ní ọ̀dọ̀dún. Àwọn apa ibikan ní Kaduna, Ebonyi, Cross-Rivers, Lagos, Abia, Akwa Ibom ati FCT yóò rí òjò tó pọ̀jù iye tí wọn rí rí tẹlẹ̀ lo gégé bíi àwòrán Fig. 6 (b) sese àfihàn rẹ̀

Àlàyé Kíkún àti Ìmọ̀ràn nípa èyí yóò wà lóri itàkùn ayélujára àjọ NiMet(www.nimet.gov.ng).

2.1.5 Àsọtèlè iwònba ọ̀dà tí yòò wáyé lákókò sàà òjò ọ̀dun 2025.

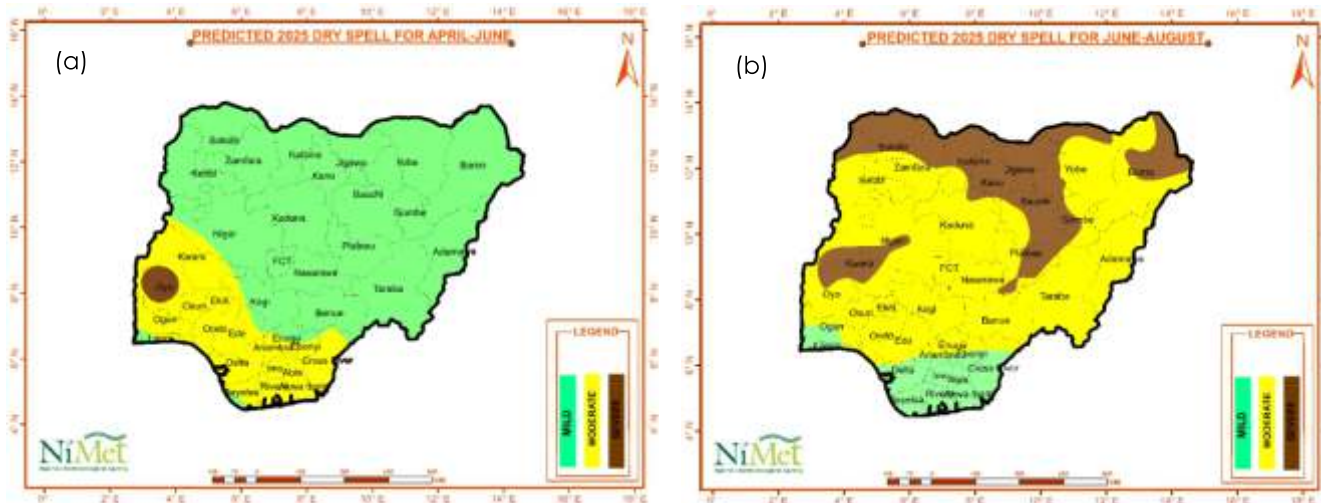

Fig 7 Àsọtèlè ọ̀dà tí yòò wáyé April-June àti June- August 2025

Àsọtèlè fihàn wípé láàrin osù April, May sí June, ó seése kí ọ̀dà kékeré tó lágbara wáyé láàrin ọ̀jò méèdógún tàbí ju bèẹ̀ lọ, nígbà tí ọ̀jò bá ti bèrẹ̀ ní ìpínlẹ̀ Ọyọ (Saki, Iseyin, Ogbomoso, Atisbo, Orelope, Itesiwaju, Olorunsogo, Kajọla, Iwajọwa, ati Orire) Ìwònba ọ̀dà yòò wáyé fún bí ọ̀jò méèdógún ní Ekiti, Ọsun, Ondo, Ogun, Edo,

Ebonyi, Anambra, Imo, Abia, Cross Rivers , Delta, Bayelsa ati ipinlẹ̀ Akwa Ibom ní apá guusu. Bákán nàà ọ̀dà tí yòò lágbara diẹ̀ èyí tí ó lee tó ọ̀jò mọ̀kànlélógún leè wáyé ní àwọn ipínlẹ̀ kan ní òkè ọya laarin osu June, July si August.

Àtẹ1: Àsọtèlè ọ̀dà tó lágbara ní June - August 2025

Ipinlẹ̀	Awọn ti o seese ki oda ọlọjọ mọkanlelogun tabi ju beẹ lọ seleşi.
Borno	Abadam, Bama, Mobbar, Kukawa, Guzamala, Gubio, Nganzai, Monguno, Marte, Ngala, Bama, Gwoza, Kaga, Mafa, Magumeri
Yobe	Barde, Bursari, Damaturu, Fika, Potiskum, Geidam, Machina, Nguru, Karasuwa, Yunusari, Yusufari, Jakusko, Tarmuwa
Katsina	Baure, Batsari, Bindawa, Batagarawa, Daura, Charanchi, Kankia, Jibia, Rimi, Mani, Mashi, Mai'Adua, Matazu, Katsina, Dutsi, Sandamu, Ingawa, Zango
Jigawa	Babura, Birniwa, Gwiwa, Garki, Roni, Kazaure, Gumel, Guri, Yankwashi, Kirkasama, Maigatari, Kaugama, Sule-Tankarkar, Malam Madori
Bauchi	Damban, Darazo, Gamawa, Giade, Itas/Gadau. Jamaáre, Katagum, Misau, Ningi, Shira, Warji, Zaki
Yobe	Barde, Bursari, Geidam, Machina, Nguru, Karasuwa, Yunusari, Yusufari, Jakusko, Tarmuwa
Kebbi	Arewa Dandi, Aleiro, Kalgo, Bunza, Birnin Kebbi, Argungu, Augie, Jega, Maiyana
Kano	Bichi, Dambata, Makoda, Tsanyawa, Kunchi, Bagwai, Gwarzo, Tofa
Zamfara	Anka, Bakura, Birnin Magaji, Bukkuyum, Bungudu, Gummi, Kaura Namoda, Shinkafi, Talata Mafara, Tsafe
Sokoto	Binji, Bodinga, Darge-Shunni, Gada, Gwadabawa, llela, Isah, Rabah Shagari, Silame, Tambuwal, Yabo.

Gombe	Nafada, Yamaltu-Deba, Dukku, Funakaye
Plateau	Langtang North, Kanke

2.1.6 Àsọtélẹ̀ nípa ọ̀dá iwọ̀nba 2025(LDS)

Fig. 8 Àsọtélẹ̀ nípa ọ̀dá iwọ̀nba 2025

Ìrètí wà wípé ọ̀dá iwọ̀nba ọ̀dún 2025 seése kó le ní ipínlẹ̀ Lagos àti Oyo. Ojọ tí ọ̀dá iwọ̀nba yòò fi wáyé ní Lagos àti Oyo yòò wà láàrín ojọ mètàdínlógbòn sí gójì ojọ. (27-40 days). Àsọtélẹ̀ fihàn

wípé ọ̀dá iwọ̀nba ọ̀dún 2025 yòò selẹ̀ ní ojọ kejilélógún osù keje 22nd July, 2025 ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní gúúsù iwọ̀ oòrùn. Bákan náà ìrètí wà wípé ọ̀dá iwọ̀nba náà yòò pèlú.

Àtẹ̀ Keji: Àsọtélẹ̀ déètí ìgbà tí ọ̀dá iwọ̀nba yòò wáyé ní apá gúúsù-iwọ̀ oòrùn Nigeria.

STATE	CITY	PREDICTED ONSET DATE OF 2025 LDS
Ogun	Abeokuta	21 st July
Ekiti	Ado-Ekiti	24 th July
Ondo	Akure	24 th July
Edo	Benin	31 st July
Oyo	Ibadan	22 nd July
Ogun	Ijebu-Ode	25 th July
Lagos	Ikeja	19 th July
Kwara	Ilorin	28 th July
Oyo	Iseyin	29 th July
Lagos	Lagos Island	20 th July
Osun	Osogbo	28 th July
Oyo	Shaki	5 th August

2.2 Àsọtélẹ atẹgùn ọdún 2025

Àsọtélẹ atẹgùn tí yòò máa fẹ ní ojú ọsan àti òru yàtò sí bí ó se máa ní rí tẹlẹ láti èyìn wá (1991 - 2020) A se àgbéyèwò àwọn osù márùn-ún àkókò nínú ọdún 2025, iyẹn, Jan, Feb, March, April, àti May. Ipa àwọn atẹgùn ni ó sáábà máa ní rí irú àkókò yí. A máa ní rí òtútù nínú osù kinní January, nígbàti atẹgùn tí yòò máa fẹ nínú

osù keta March, Ìkẹrin, April àti ikarun-ún May yòò máa gbóná janjan, nítorí ibi tí èniyàn bá wà láàrin orilèdè ni yòò le sọ bí yòò se rí nígbà náà. Ìrètí wà wípé atẹgùn tí yòò máa fẹ ní àkókò tí á mẹnuba yí yòò máa gbóná ju bí ó se yẹ lẹ (lẹyẹn ní pé gbígboná rẹ yòò kojá èyí tí ó yẹ kí ó wà ní irú sàà bèyè lẹ.

2.2.1 Àsọtélẹ atẹgùn ojú ọsán yíkà Nigeria fún Jan 2025

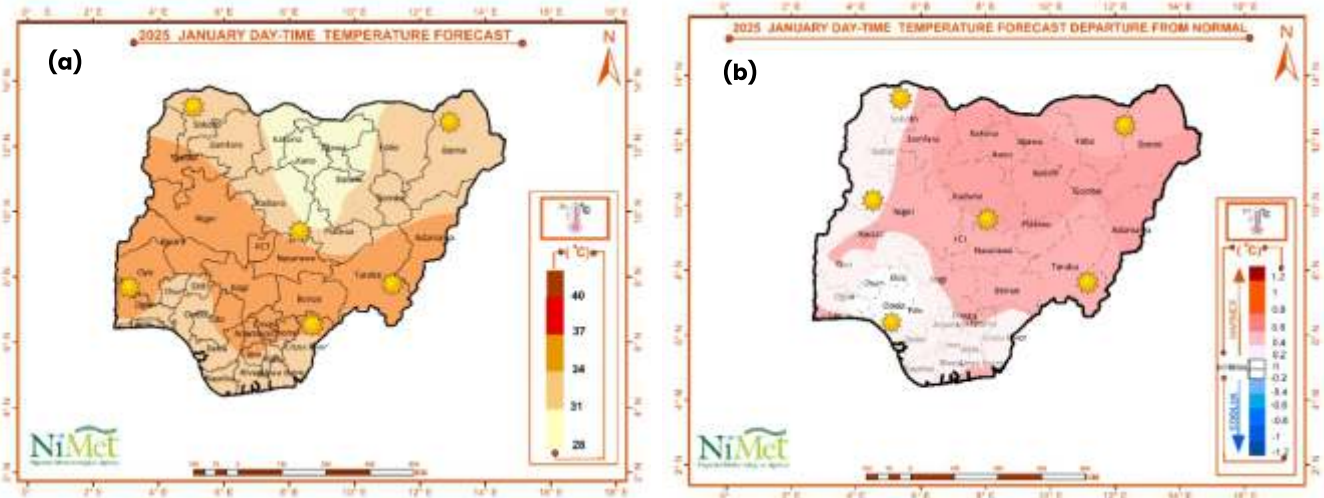

Fig. 9: Àsọtélẹ atẹgùn ojú ọsán Jan 2025 àti ju bí o se máa ní rí lẹtẹ.

A lérò wípé atẹgùn tí yòò máa fẹ nínú osù kinní, January yòò wà láàrin 28.8°C àti 35.9°C yíkà orilèdè yí. Àwọn ìpínlẹ tó wà ní ààrín gbùngbùn, àwọn apá ibikan ní ìlà oòrùn àríwá, gúúsù ìlà oòrùn àti gúúsù iwò oòrùn ní atẹgùn tí yòò máa fẹ ní ojú ọsán le kojá 34°C. Bèyèni ìrètí wà wípé àwọn tó wà ní èsè odò yòò máa rí atẹgùn ojú ọsán láàrín 31°C sí 34°C nígbà tí Kano, Katsina, Jigawa, Bauchi

àti Plateau yòò wà ní atẹgùn ojú ọsán tó tutù. Bí ó se hàn nínú àwòrán Fig. 9 (b) Gbogbo atẹgùn tí yòò máa fẹ ní ojú ọsán yíkà orilèdè yí ni gbogbo osù kinní, January 2025 ni yòò máa gbóná ju bí ó se máa ní rí tẹlẹ lẹ, sùgbón àwọn ìpínlẹ bíi Ọsun, Ekiti, Ondo, àti Edo ní atẹgùn tí yòò máa fẹ nínú osù kinní yòò wà ní iwọn-tún-wònsì.

2.2.2 Àsọtélẹ nípa atẹgùn tí yòò máa fẹ ní òru nínú ọsù kinní January 2025 ní Nigeria

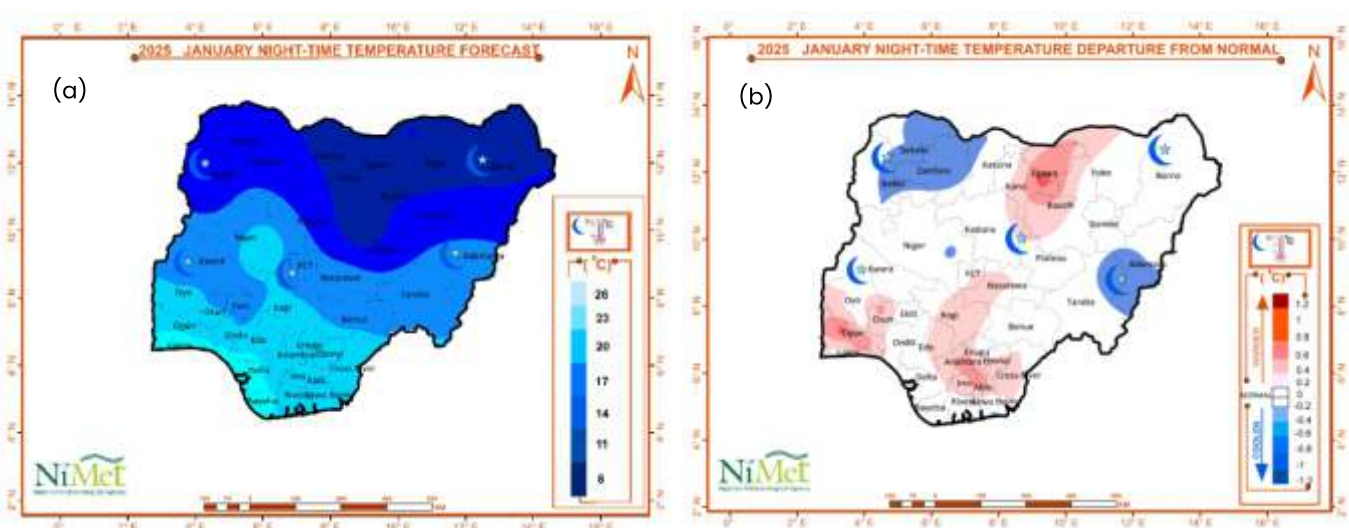

Fig 10. Àsọtélẹ atẹgùn òru Jan àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa ní rí tẹlẹ.

Ìrètí wà wípé atẹ̀gùn tó yóò máa fẹ ní òru Jan 2025 ní yóò wà láàrín 11°C ati 23°C yika orílẹ̀dèdè yíí nígbà tí àwọn agbègbè tó wà ní apá òkè oya yóò máa ní atẹ̀gùn tó wà ní iwọn-tun-wọn-sì lọ ní òru, bèyèni àwọn agbègbè tó wà ní eṣẹ̀ odò yíká orílẹ̀dèdè yíí yóò ní atẹ̀gùn tó kojá iwọn-tun-wọn-sì lọ gégé bí àwòrán Fig 10(b) se se àfihàn rẹ̀ ìrètí wà wípé atẹ̀gùn tí yóò máa fẹ ní òru January 2025

yóò wà ní iwọn-tun-wọn sì káàkiri orílẹ̀dèdè yíí àyààfi àwọn apá ibikan ní Jigawa, Kano, Bauchi, Ogun, Anambra, Qsun, Abia, ati Imo yóò gbóná janjan nígbà tí àwọn agbègbè bíí apá kan ní Sokoto, Zamafara, Kebbi, Adamawa ati Taraba yóò si tutù kojá ju bí ó se máa ní rí tẹ̀lẹ̀ lọ, gégé bíí àwòrán Fig.10(b) se se àfihàn rẹ̀.

2.2.3 Àsọ̀tẹ̀lẹ̀ atẹ̀gùn ojú ọ̀sán osù keji Feb yíká ilẹ̀ Nigeria ọ̀dún 2025

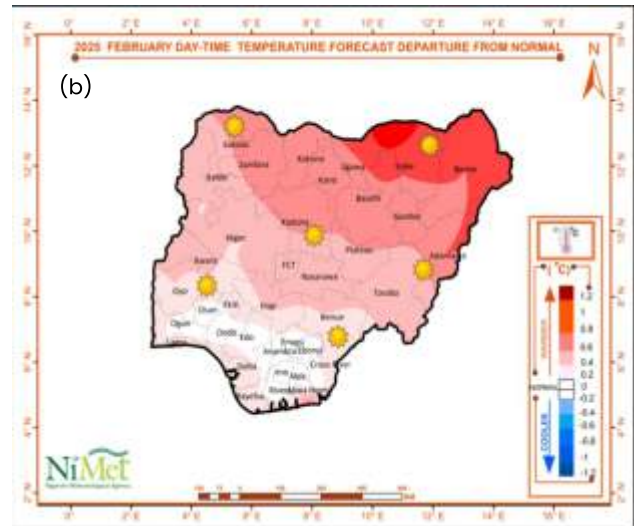
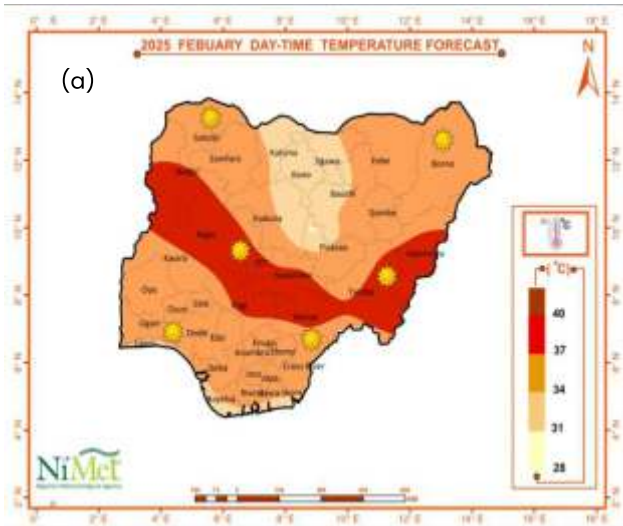
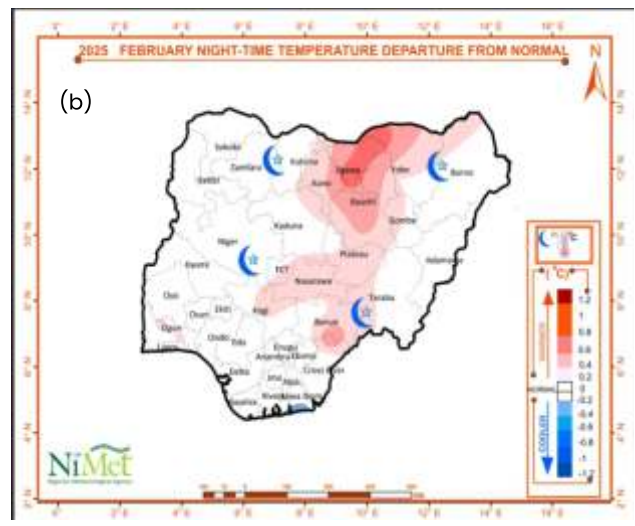
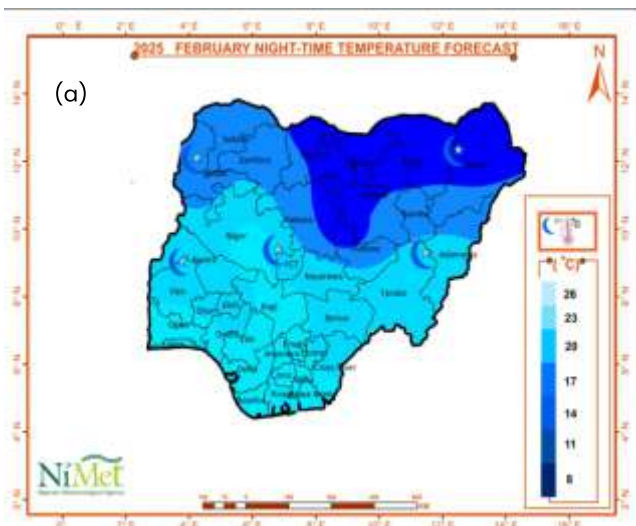

Fig 11 Àsọ̀tẹ̀lẹ̀ atẹ̀gùn ojú ọ̀sán osù feb àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa ní rí tẹ̀lẹ̀

Àsọ̀tẹ̀lẹ̀ fihàn wípé atẹ̀gùn tí yóò, máa fẹ ní ojú ọ̀sán Feb 2025 yóò wà láàrín 31°C áti 38.9°C ní àwọn agbègbè kan nígbà tí àkọ̀sílẹ̀ fihàn wípé yóò kere ní ojú ọ̀sán ní iwọn 31°C ní àwọn bíí, ipínlẹ̀ Plateau, nígbà tí apá ibikan ní Kebbi, Niger, Kogi, Nasarawa, Benue, Taraba, Adamawa, Àti FCT ní wọn yóò ní atẹ̀gùn ojú ọ̀sán tó wà ní ààrín 37°C

àti 38.9°C. Ìrètí wà wípé atẹ̀gùn tí yóò máa fẹ ní oju ọ̀sán Feb yóò gbóná ju bí o se maa ní ri lọ gégé bí àwòrán Fig 11(b) se fihàn. Ní apá ibikan ní Ogun, Qsun, Ondo, Edo, Anambra, Enugu, Imo, Abia, àti Cross-River. Atẹ̀gùn tí yóò máa fẹ ní ojú ọ̀sán yóò máa wà ní iwọn-tun-wònsì.

2.2.4 Àsọ̀tẹ̀lẹ̀ atẹ̀gùn òru yíká Nigeria February 2025

Àsọtẹlẹ fihàn wípé iwọnba atégùn tí iwọn rẹ wà láàrín 14^oc sí 26^oc ní yóò selejé káàkiri Nigeria ní osù Feb.

Àwọn ipínlẹ tó wà ní ààrin gbùngbùn àrìwá bíi Niger, FCT, Kwara, Nasarawa, Taraba, Benue, Kogi, títí tó fi de àwọn ipínlẹ tó wà ní ẹsẹ odò bíi, Cross-River, Akwa Ibom, Rivers, Bayelsa àti Delta ní ó seése kí wọn ní àkọsilẹ atégùn tí iwọn rẹ yóò wà láàrín 20^oc sí 26^oc. Àwọn ipínlẹ òkè oya bíi Plateau, Gombe, Kaduna, Kebbi, Zamfara, Sokoto, Katsina, Jigawa, Yobe, àti Bornu ní irètí wà wípé iwọn atégùn tí yóò fẹ ní òru yóò dín sí 20^oc.

Ní ọdún 2025, irètí wà wípé atégùn tí yóò máa fẹ ní òru yóò wà ní iwọn-tún-wònsi yíká ilẹ yíí, àyààfi àwọn ipínlẹ bíi Nasarawa, Jigawa, Bauchi, àti apa ibikan ní Yobe, Benue, Kogi, Taraba, Plateau, Gombe, Bornu, Katsina, Kaduna, ní atégùn tí yóò máa fẹ ní òru yóò gbóná. Ní apa ibikan ní Akwa –Ibom, irètí wà wípé yóò tutù kọjá àlà ní

òru gégé bíi àwòrán Fig 12b se se àfihàn rẹ.

2.2.5 Àsọtẹlẹ atégùn ojú ọsán yíká Nigeria ní March 2025

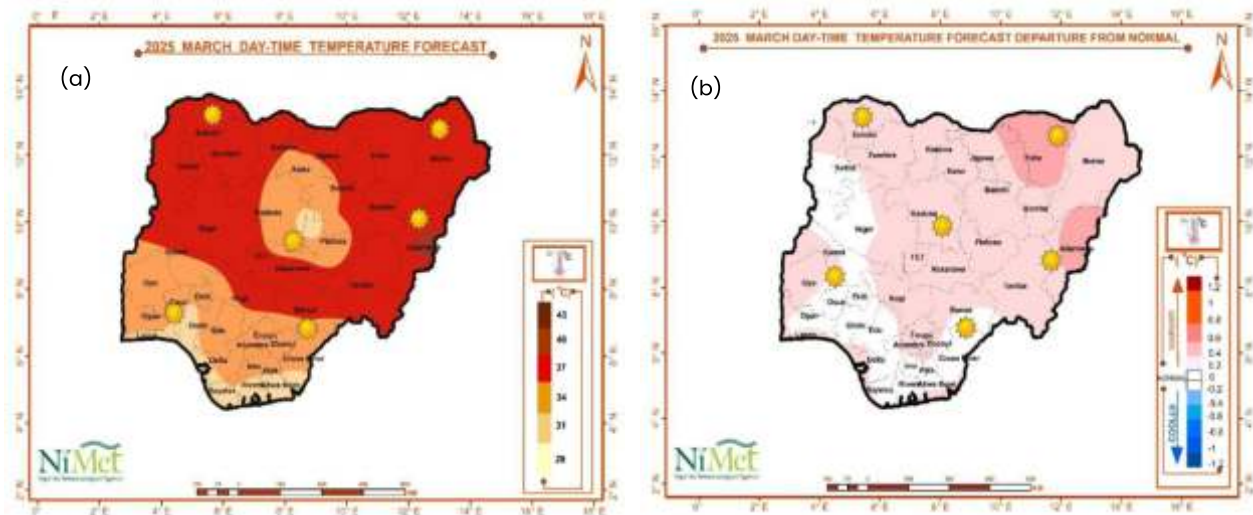

Fig. 13: Àsọtẹlẹ atégùn ojú ọsán March 2025 àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa n rí tẹlẹ

Òtẹrítẹ atégùn tí yóò fẹ ní ojú ọsán March 2025 ní àsọtẹlẹ sọ wípé yóò wà láàrín 31^oc sí 43^oc yíká orílẹ̀dè yíí. Atégùn tó kéré jù yóò wà láàrín 31^oc sí 34^oc tí yóò sì wáyé ní ipínlẹ Plateau tó wà ní ààrin gbùngbùn àrìwá àti àwọn ipínlẹ tó wà ní ẹsẹ odò bíi Akwa Ibom, Rivers, Bayelsa, Ondo, Lagos, apa ibikan ní Cross River àti Delta. Atégùn tí iwọn rẹ wà ní 40^oc sí 43^oc ní ojú ọsán ní irètí wípé yóò wá ní Adamawa. Àsọtẹlẹ jékí a mò wípé àwọn ipínlẹ tó wà ní òkè oya àti àwọn ẹyí tí ó wà ní ààrin gbùngbùn àrìwá yóò ní atégùn tí ó wà láàrín 37^oc sí 40^oc, bẹ̀ni apa ibi kan ní Kano, Kaduna, Bauchi, àrìwá ipínlẹ Plateau, àti Oyo, Ọsun, Ogun, Ekiti, Edo, Enugu, Anambra, Ebonyi,

Imo, Abia, apa ibikan ní Cross River àti Delta ní atégùn yóò wà ní 34^oc sí 37^oc nínú osù March gégé bí àwòrán Fig13(a) se se àfihàn rẹ.

Atégùn tí yóò fẹ nínú osù March yí ní àfijọ irú rẹ wáyé ní ọdún 1991 - 2000, tí àkọsilẹ sí fi hàn wípé ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ibi ní ó gbóna diẹ ní iwọn 0.2^oc sí 0.6^oc ó gbóna diẹ nínú osù náà nígbà tí irètí wà wípé atégùn yóò fẹ ní iwọn-tún-wònsi ní apákan gúúsù, Kebbi, Niger, Ọsun, Ogun, Edo, Cross River Bayelsa àti apa ibikan ní ipínlẹ Kwara.

Àwòrán Fig 13(b)

2.2.6 Àsọtẹlẹ atégùn òru yíká Nigeria March 2025

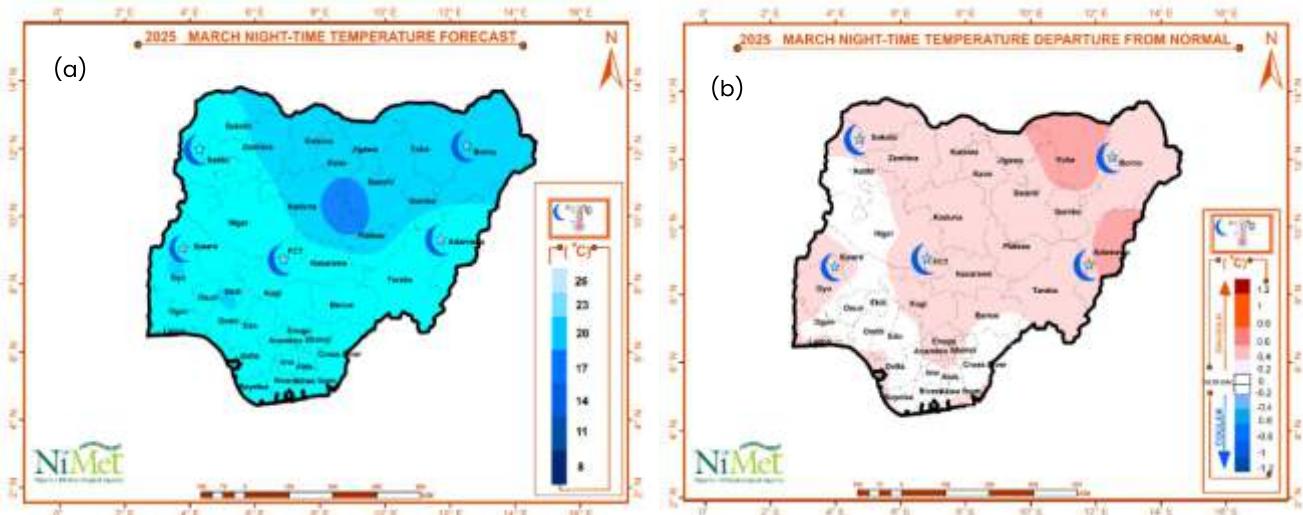

Fig 14: Àsọtélẹ̀ atẹ̀gùn òru March àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa ń rí tẹ̀lẹ̀

Atẹ̀gùn tí yòò máa fẹ̀ ní òru March ní Nigeria ní ìrètí wà wípe yòò wà láàrín 16.9^oc àti 26.3^oc gégé bíi àwòrán Fig 14(a) se fihàn. Atẹ̀gùn òru to kére ní iwòn 16.9^o ní ìrètí wà wípe yòò se lẹ̀ ní ìpínlẹ̀ Plateau nígbà tí èyí tó ga ju yòò wáyé ní iwòn 26.5^oc ní ìpínlẹ̀ Niger. Àwọn apa ibòmíran nì orílẹ̀dè yòò rí atẹ̀gùn òru tí iye iwòn rẹ̀ yòò kojá 23^oc. Atẹ̀gùn máa ń tutù ní apa ilà oòrùn àríwá orílẹ̀dè.

Àsọtélẹ̀ fihàn wípe atẹ̀gùn tí yòò fẹ̀ orú March yòò wà ní iwòn-tún-wònsi ní ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ibikíbi ní Nigeria sùgbọ̀n yòò gbóná díẹ̀ ní agbègbè Yobe, Jigawa, Bauchi àti Ìpínlẹ̀ Benue nígbà tí apa ibikan ní Niger, Kebbi, Katsina, Enugu, àti Rivers yòò tutù kojá bí ó se ye lo, ní nínú osù kẹ̀tà.

2.2.7 Àsọtélẹ̀ atẹ̀gùn ojú ọ̀sán yíká Nigeria April 2025

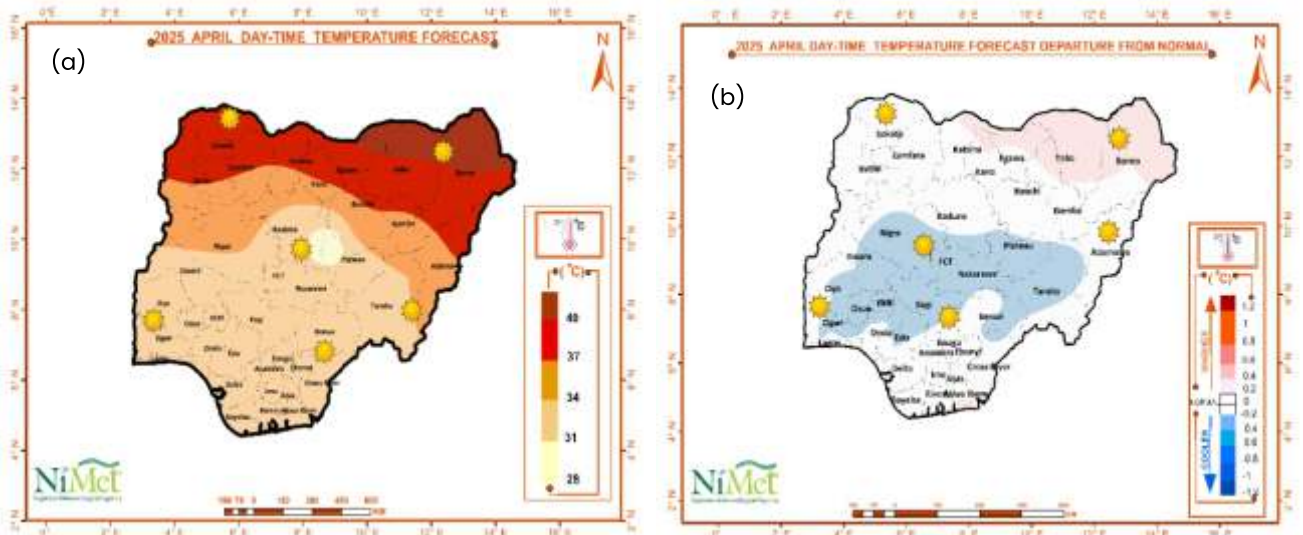

Fig.15 Àsọtélẹ̀ atẹ̀gùn ojú ọ̀sán April àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa ń tẹ̀lẹ̀

Àsọtélẹ̀ atẹ̀gùn ojú ọ̀sán April 2025 ní iwòn rẹ̀ ara ní 31^oc àti 43° àyíká orílẹ̀dè yíí. Apa ibikan ní Plateau, Kaduna, Bauchi, àti àwọn ìpínlẹ̀ tó wà ní apa gúúsù orílẹ̀dè yíí ní iwònba atẹ̀gùn tí yòò fẹ̀ wà ní iwòn 28^oc sí 34^oc.

Àsọtélẹ̀ fihàn wípe atẹ̀gùn ojú ọ̀sán April 2025, ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àwọn agbègbè ní atẹ̀gùn rẹ̀ yòò wà ní iwòn-tún-wònsi, sùgbọ̀n yòò lo sílẹ̀ ní ojú ọ̀sán ní agbègbè bíi apa kan, Kaduna, Niger, Plateau, Taraba, Nasarawa, Benue, Kwara, Oyo, ati FCT. Nígbà tí atẹ̀gùn gbígboná yòò fẹ̀ ní ojú ọ̀sán ní àwọn agbègbè bíi apa kan Katsina,

2.2.8 Àsọtélè atégùn òru yíká Nigeria fún April 2025

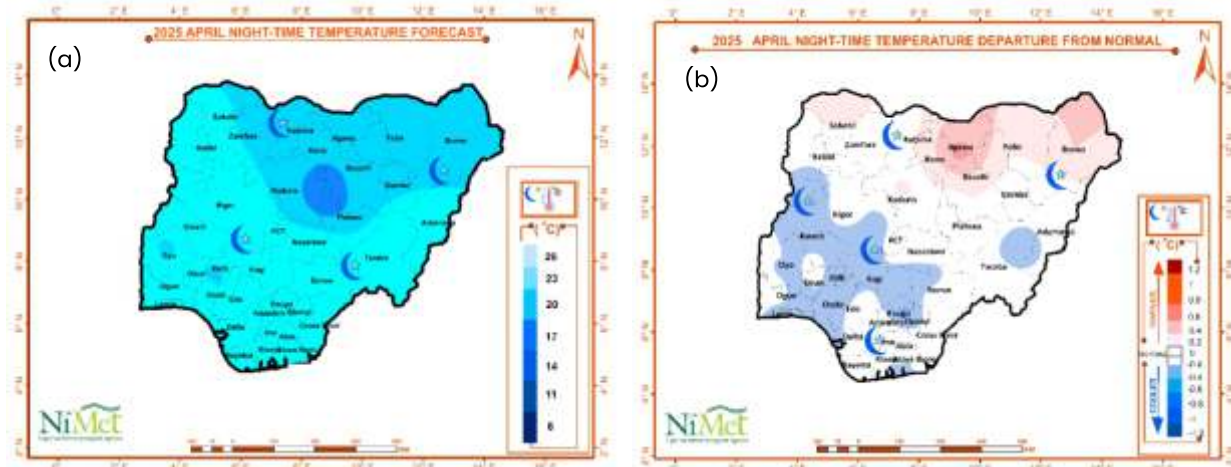

Fig16. Àsọtélè atégùn òru April àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa ní rí tẹlẹ.

Atégùn tí yóò fẹ ní òru April 2025 ni àsọtélẹ sọ wípé yóò wà ní iwọn 17°C si 26°C fún gbogbo ipínlẹ tó wà ní orílẹ̀dè. Qpòlọpò àwọn ipínlẹ ni atégùn òru wọn yóò wà ní ààrin 23°C sí 26°C. Apá ibikan ní Sokoto, Zamfara, Kebbi àti Adamawa ni ìrètí wà wípé, iwọn atégùn tí yóò fẹ ní òru yóò ju 26°C lọ, nígbà tí apá ibikan ní Plateau, Kaduna, Bauchi, Qyo, ọsun, àti Ekiti yóò ní iwọnba atégùn ní òru èyí tí iwọn rẹ wà ní ààrin 17°C àti 23°C. Iwọn-tún-

wònsi ni atégùn tí yóò fẹ ní òru ninu gbogbo Nigeria àyààfi apá ibikan ní Sokoto, Katsina, Kano, Kaduna, Jigawa, Bauchi, Yobe, Bornu, àti ipínlẹ Ogun tí atégùn rẹ yóò gbóná ju bí ó se máa ní rí tẹlẹ lẹ. Nígbà tí atégùn tí kò ní tó bí ó se máa ní rí tẹlẹ yóò fẹ ní òru ní apá ibikan ní kebbi, Niger, Kwara, Qyo, Ekiti, ọsun, Ondo, Lagos, Delta, Kogi, Benue, Enugu, Rivers, Akwa-Ibom, Taraba, àti Adamawa nínú òru osù kẹrin.

2.2.9 Àsọtélè atégùn ojú ọsán yíká Nigeria ní May 2025

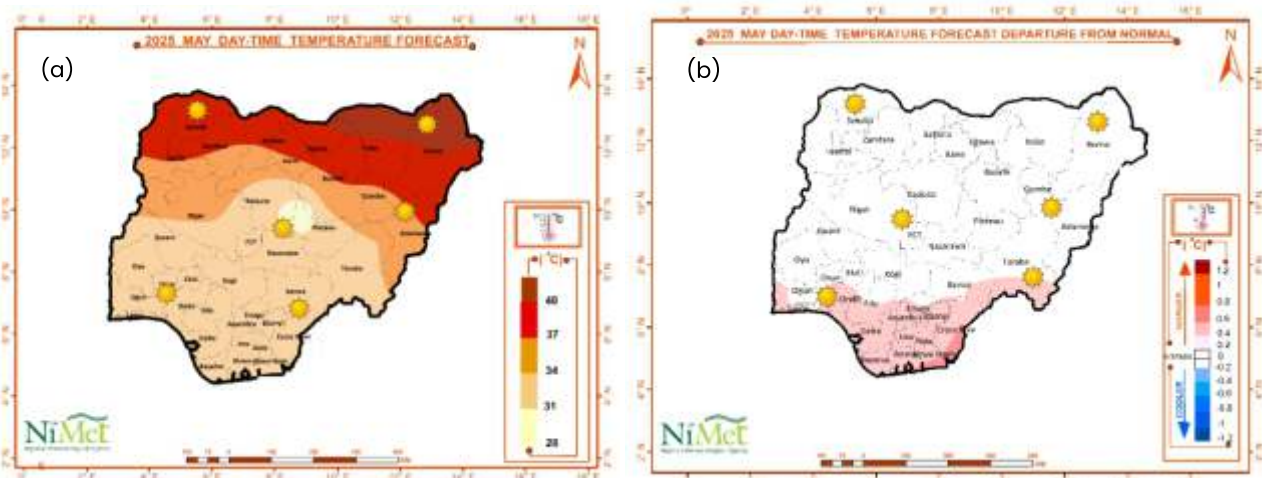

Fig 17: Àsọtélè atégùn ojú ọsán May 2025 àti bí ò se kúrò ní bí ó se máa ní rí tẹlẹ lẹ.

Àwòrán Fig 17(a) sàfihàn ìsọwọ-sisẹ atégùn ní ojú ọsán May 2025 yíká orílẹ̀dè yíí.

Atégùn yíí ní iwọn rẹ yóò wà láàrin 28°C si 42°C. Ìrètí wà wípé atégùn ojú ọsán tí yóò ga júlo, iwọn rẹ jẹ 40°C àti júbẹ lẹ, yóò wáyé ní ojú ọsán ní Sokoto, Apá ibikan ní Zamfara, kebbi, Katsina, Kano, Jigawa, Bauchi, Yobe, Bornu, Gombe àti ipínlẹ Adamawa nínú osù May. Àwọn ipínlẹ tó wà ní apá gúúsù àti ààrin gbùngbùn àrírúwá ní ìrètí wà wípé iwọn atégùn tí yóò fẹ yóò ní ojú ọsán yóò wà ní ààrin 31°C si

34°C àyààfi apá kan ní Kaduna àti Ipinlẹ Plateau nibi tí iwọn rẹ kò ní ju 28°C lọ.

Àwòrán Fig 17(b) fihàn wípé atégùn tí yóò fẹ ní ọsán May 2025 yóò kúro ní bí o se máa ní rí tẹlẹ, nígbà tí kò ní sí iyàtò nínú atégùn tó máa ní fẹ ní gbogbo òkè oya àti ààrin gbùngbùn àrírúwá àyààfi apá gúúsù ipínlẹ tó wà ní apá gúúsù yíí atégùn tó gbóná àyààfi ipínlẹ bíi Qyo, Ekiti, apá ibikan ní Osun, Ogun, Ondo, Enugu, àti Edo ní atégùn wọn yóò wà ní iwọn-tun-wònsi.

2.2.10 Àsọtẹ̀lẹ̀ atẹ̀gùn òru May 2025 yíká Nigeria

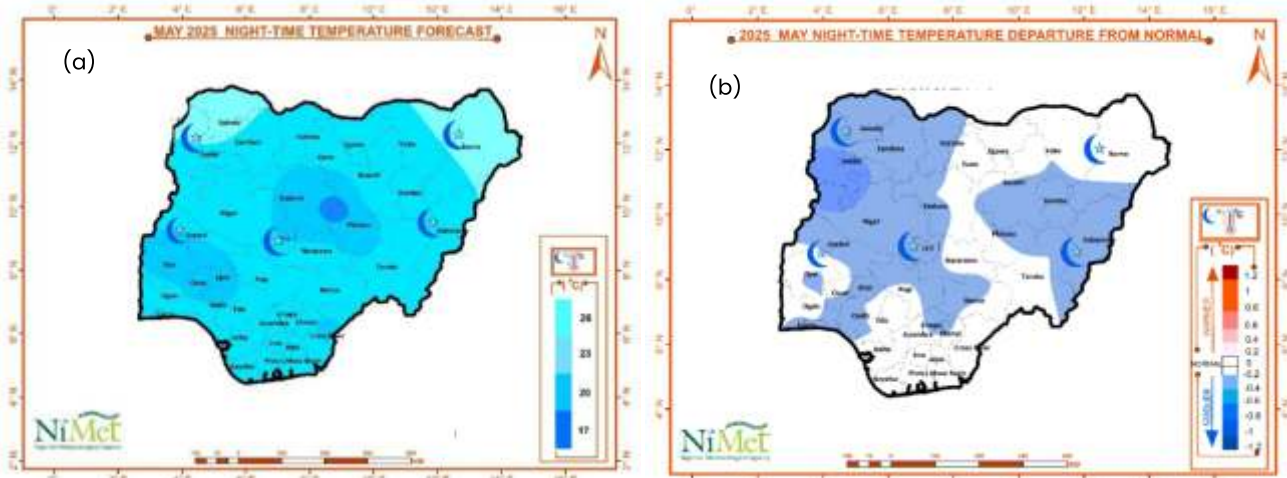

Fig. 18: Àsọtẹ̀lẹ̀ atẹ̀gùn May 2025 àti bí ó se kúrò ní bí ó se máa ń rí tẹ̀lẹ̀

Àwòrán Fig. 18(a) fihàn wípé àsọtẹ̀lẹ̀ atẹ̀gùn òru kó ní pò rára àti wípé láàrín 17°C sí 26°C ní yòò wà yíká orílẹ̀dè. Bẹ̀ni èyí tó kéré jù nínú atẹ̀gùn òru yòò wà láàrín 17°C sí 20°C ní àwọn apa àríwá Plateau àti agbègbè kékeré kan ní ipínlẹ̀ Kaduna. Atẹ̀gùn tí yòò lágbára ju. Ìyẹn iwọn 26°C tábí ju bẹ̀ẹ̀ lọ ní irètí wà wípé yòò wáyé ní àwọn apa ibìkan ní ilá òdùn àríwá àti iwọn òdùn àríwá, Àwòrán Fig18(b) fihàn wípé àsọtẹ̀lẹ̀ atẹ̀gùn òru ní

osù May yòò yàtò sí bí ó se máa ń rí tẹ̀lẹ̀. Yòò tutù kojá bí ó se yẹ lọ ní àwọn agbègbè apa àríwá ní Sokoto, Kebbi, Zamfara, apa ibìkan ní Katsina, Kaduna, Kano, Adamawa, Gombe, Bauchi, apa ibìkan ní Tarábà, Bornu, àti Yobe apa ibìkan ní àríwá àti gúúsù. Nígbàtí àwọn agbègbè tó kù ní Nigeria àwọn agbègbè tó kù ní Nigeria yòò ri irú atẹ̀gùn tó máa ń fẹ̀ tẹ̀lẹ̀ ní òdà wọn.

2.3 Ojú ojọ àti ilera

Àyípadà oju ojọ páápáá irú atẹ̀gùn, òjò àti bí nńkan se rí máa ń ní ipa lórí igbé ayé èdá, ipín nńkan àti isowó-se àwọn kòkòrò(bí ẹ̀fọ̀n) rńkan àti àwọn kòkòrò àifòjurí tí ó leè se okúnfà àisàn onígba-méjì pàápáá ní àwọn agbègbè tí omíyalé ti máa se lẹ̀, nígbàtí imótótó bá jìnà sí wọn. Ní agbègbè ẹ̀sẹ̀ odò ní orílẹ̀dè yíí tí òjò ti máa ń pò dádàrá, tí gbogbo odò kún àkúnfàya, tí atẹ̀gùn tó jáde látí inú òkun, ó seése kí àwọn àrùn látí ara omi pò káàkiri ní irú àkókò yíí. Àyípadà ojú ojọ leè ní ipa lórí ilera àti igbáyé-gbádùn aráàlú látàri bó ojú ojọ se rí yálà ní gbígbóná tabí ní ti- tutù èyí tí ósí leè fa itàkánlẹ̀ àrùn àti àisàn lati àwọn ara kòkòrò ajenirun tabí èyí tí a ko fojú rí.

2.3.1 Àkókò àrùn ibà, yínrùn-yínrùn àti àisàn ara gbígbóna

Àisàn ibà: ó jẹ ọkan nínú àisàn tó ń bá gbogbo agbáyé fínra, orílẹ̀dè Nigeria jẹ ọkan nínú àwọn orílẹ̀dè agbáyé tí àisàn ibà nńkọ̀lù. Ní odún 2023 lasán, èniyàn ọ̀tálénígba ó lé mètà míllìyọ̀nù(263million) ni àkọ̀sílẹ̀ fihàn wípé ó ni àisàn ibà káàkiri agbáyé àti wípé èniyàn ó lé ní míllìyọ̀nù méjídínláádòrún (68.14million) tàbí idá merindinlogbọ̀n (26%) ni àisàn ibà kọ̀lù. Ìbésílẹ̀ àisàn ibà àti ipín sí isòrí rẹ̀ máa ń se lẹ̀ ní àwọn sàà kan, bẹ̀ni kò yọ àrùn yín-rùn yínrùn àti igbóná sílẹ̀ tó ń fẹ̀ máa ń se okúnfà àisàn ibà nígbà tí ìbésílẹ̀ àrùn yínrùn-yínrùn máa ń wáyé látí ara irú atẹ̀gùn àti idòtí tó gbà ojú oru kan.

Fig 19 kókóró ẹfọn Anopheles

Source: <http://www.frepik.com/premium-photo-gedes-mosquito-is-sucking-blood-human-skin-15383001.ltm>

Àidúró sí ọ̀nà kan ojú ojọ ni ó se okùnfà àisàn ibà àti wípé àwọn kòkòrò tó ní fa àisàn ibà máa ń ba atẹ̀gùn síse papọ̀, ọ̀jò àti bí ńhkan se tutù síí. Àwọn kòkòrò àisàn ibà á ran eni tí ilera rẹ̀ péyè láti ọ̀dọ̀ eni tí àisàn náà ti kọ̀lù ìdí niyí tó jẹ̀ wípé bí atẹ̀gùn àti ojú ojọ bá se rí pẹ̀lú àyíkà a máa se irànlọ̀wọ̀ fún itànkálẹ̀ àisàn ibà.

Ojú ojọ tó fààyè gbà àisàn ibá

Géḡé bíi iwádíí àjọ *International Research Institute for Climate and Society (IRI)*, wọn ní ojú ojọ ní ọ̀ sè irànlọ̀wọ̀ itànkálẹ̀ àisàn ibà, àti wípé bíi atẹ̀gùn àti ojú ojọ bá wà ní 80mm tí atẹ̀gùn sì wà ní àarin 18°C ati 32°C tí gbogbo rẹ̀ sì tutù ní èyí tí ó ju idá ogóta lo nínú ogòrún wònyí leè jékí àisàn ibà gbilẹ̀ dádára wònyí ló mú àisàn ibá wáyé

Yínrùn-yínrùn: Àrùn yíi le púpọ̀ tí ó máa ń kọ̀lù àwọn èròjà tó ń dábòbò ọ̀pọ̀lọ̀ àti ọ̀pá tó wà ní ògòóró èyìn, Àrùn burúkú gbàà ni ó jẹ̀, ó sì jẹ̀ isòro ńlá ní ẹ̀ka ilera. Orísírísì àwọn kòkòrò àifojúrí ni ó ń se okùnfà àrùn náà. kòsì eni tí àrùn náà kòle kọ̀lù sùgbọ̀n ó wọ̀pọ̀ láàrín àwọn ọ̀mọ̀ ikókó, àwọn ọ̀mọ̀dé tí kò tí bẹ̀rẹ̀ ilé iwé àti àwọn èwe. Àrùn náà leè bẹ̀ sílẹ̀ láàrín ibi kékeré tí yòò sì gbilẹ̀ bì wọn kò bá tètè mójútó ọ̀jẹ̀ arun kan tó sáábà máa ń ba sáà rìn káàkiri àgbáyé.

Agbègbè àrùn Yínrùn-yínrùn pọ̀ si jùlọ̀ ni agbègbè tí wọn ńpè ní sub-saharan Africa, èyí tí ó bẹ̀rẹ̀ láti Senegal tó wà ní iwọ̀ oòrùn Africa títí tó fi dé Ethiopia tó wà ní ilà oòrùn Africa, Àwóráń Fig 20 se àfihàn rẹ̀. Orílẹ̀èdè Nigeria jẹ̀ ọ̀kan nínú àwọn orílẹ̀èdè tí àjọ àgbáyé tó ń rísí ètò ilera gbà wípé ó seése kí àrùn náà gbilẹ̀.

Àjàkálẹ̀ àrùn yínrùn-yínrùn jẹ̀ èyí tí ó máa bá sáà rìn lópọ̀lópọ̀, ọ̀da, eruku àti idọtí ojú afẹ́fẹ́ tó sáábà máa ń wáyé ni ó n se irànlọ̀wọ̀ fún àrùn yínrùn-yínrùn tí ó sì máa ń tàn kalẹ̀.

Gbogbo àwọn ìpínlẹ̀ mọ̀kandínlógún àti Àbújá ló wà lábẹ̀ ibi tí àjàkálẹ̀ àrùn yínrùn-yínrùn ti lee wáyé. Ìbésílẹ̀ àrùn yíi sáábà máa ń wáyé ní àsikò ẹ̀jẹ̀rùn. Àwọn ìpínlẹ̀ tó wà ní apá guúsù bíi Ekiti, Ogun, Ondo, Ọ̀sun apá ibikan ní Bayelsa, Cross River àti Delta náà ti kéde wípé ó seése kí àrùn náà bẹ̀ sílẹ̀ ní agbègbè wọn lákòkò ẹ̀jẹ̀rùn.

Fig 20: agbègbè ibi tí Yinrun-yinrun wà ní Africa.

Ojú ojó tí ó leè se okunfà àrùn yínrùn-yínrùn

Àkíyèsí tí a se ni wípé òtútù, ìdòtí inú aféfé átí atégùn ni agbóde-gbà àrùn yínrùn-yínrùn. Fún

àkíyèsí gíga, òtútù tí kò dín ní 20% pèlù atégùn tó wà ní iwọn 25^oc sí 32^oc àti ìdòtí inú aféfé tó wà ní iwọn 500 sí 200µg/m³ ni èyí . Ní tí **àkíyèsí iwòhba** òtútù gbọdọ wà ní idá ogùn sí ogójì (20% - 40%) tí atégùn tí yóò máa fẹ yóò sí wà ní 200 sí 500µg/m³ Fún, kò sí **àkíyèsí kankan**. Òtútù yóò wà ní èyí tí ó kojá idá 40%, tí atégùn yóò sí wà ní

èyí tí kò tó 25^oc. Ìdòtí tí yóò wà ní ojú aféfé yóò wà ní 50 àti 200µg/m³. Ó seése kí àrùn yínrùn-yínrùn seleş, nígbà tí òjò bá rò látàri èyí kó sí **àkíyèsí kankan** rár

2.3.2 Àtubòtán ojú ojó lórí ìsowọ-sisẹ oògùná

Ìsowọ-sisẹ oògùn fún àwọn àisàn tàbí àrùn wà lówọ ojú ojó. Bí ojú ojó bá se ri yálà ó gbóná tàbí ó tutù máa n ní ipa lórí ògùn kan tàbí òmiràn fún àisàn. Àsọtèlẹ sàà ojú ojó wa n se àmúlò àwọn àkọsilẹ láti mọ ìsowọ-sisẹ àwọn oògùn fún àrùn kan tàbí òmiràn.

2.4 Àkíyèsí àjàkálẹ̀ àrùn

2.4.1 Àisàn Ibà

2.4.1.1 Àkíyèsí àisàn ibá January 2025

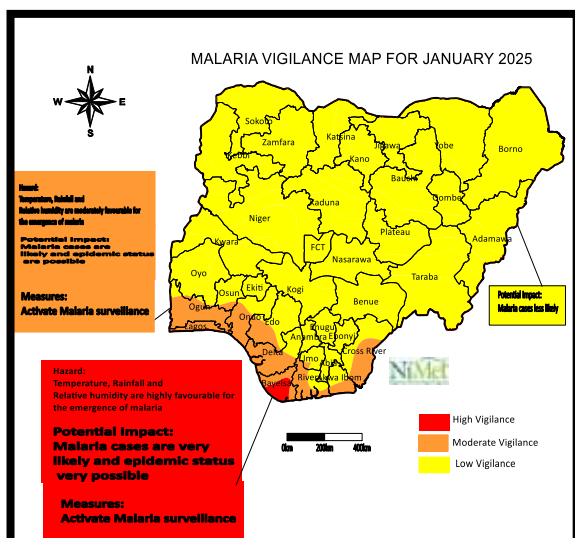

Fig 21. Àkíyèsí àisàn ibà Jan 2025

Ìrètí wá wípé ojú ojó nínú osù kinní January 2025 fihàn wípé ó seése kí àisàn ibà mase wópọ ní orílẹ̀dè látàri èyí iwòhba àkíyèsí ni yóò seleş àyààfi àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní esẹ̀ odó níbí tí ojú ojó tí leè gba kí àisàn ibà bẹ̀ sílẹ̀. Àkíyèsí péréte àti gíga se pàtàkì ní ipínlẹ̀ Bayelsa, E wo àwòrán Fig 21

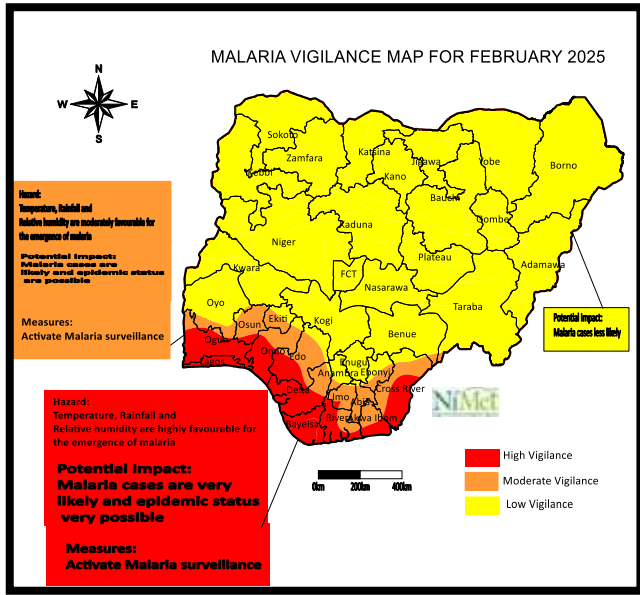

Fig 22: Àkíyèsí àìsàn ibà feb 2025

Bí ojú ojọ yòò se rí nínú osù kejí feb fihàn wípé ó seése kí àìsàn ibà máse wópò, látàrì èyí àkíyèsí iwòhba ní a gbà nímòrán láti se àyààfi àwọn ilú tó wà ní ẹsẹ odò àti àwọn tó wà lókè ẹsẹ odò níbí tí ó tí seése kí àjàkálẹ̀ àìsàn ibà yojú. Àkíyèsí iwòhba gbodò wà ní àwọn ipinlẹ̀ bíi, Delta, Rivers, Edo, Lagos, Cross River, Bayelsa, Akwa Ibom, Imo, Abia, apa kan ni ipinlẹ̀ Oyo, A dábàá kí àkíyèsí iwòhba wà fún àìsàn ibà ní àwọn ipinlẹ̀ tí a mẹnubà wònyí. E wo àwòrán Fig 22

2.4.1.3 Àkíyèsí àìsàn ibà March 2025

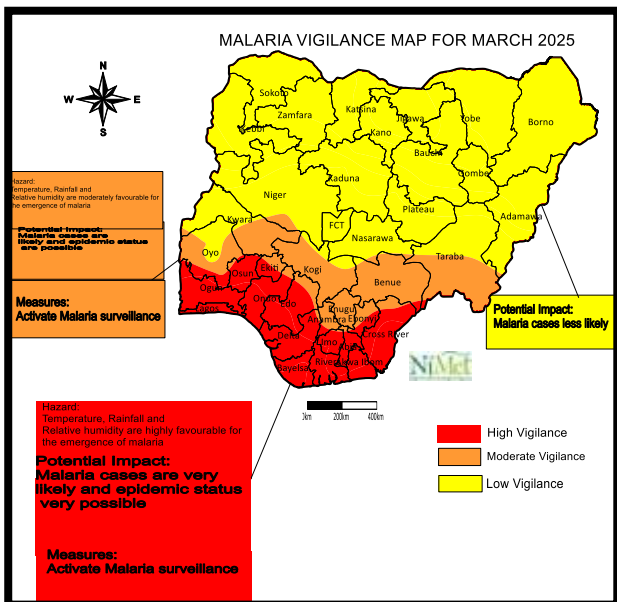

Fig. 23: Àkíyèsí àìsàn Ibà March 2025.

Pélú bí ojú ojọ yòò se rí nínú osù kẹta, March 2025, ó seése kí ibésilẹ̀ àìsàn ibà máse wópò ní àwọn ipinlẹ̀ tó wà ní apa àrìwá àti FCT, látàrì èyí, àkíyèsí kékeré ní a dábàá fún àwọn ipinlẹ̀ yíi, sùgbòn ó seése kí àìsàn nàà yojú ní àwọn ipinlẹ̀ tó wà ní apa gúúsù orílẹ̀dè yíi bíi, Delta, Rivers, Edo, Lagos, Cross River, Bayelsa, Akwa-Ibom, Imo, Abia, apákan ní Anambra, Ebonyi, Osun, Èkiti, àti ipinlẹ̀ Oyo. Látàrì èyí ó se pàtàkì kí àkíyèsí gíga wà ní àwọn ipinlẹ̀ tí á dárúko wònyí. E wo àwòrán Fig.23.

2.4.1.4 Àkíyèsí àìsàn ibà April 2025

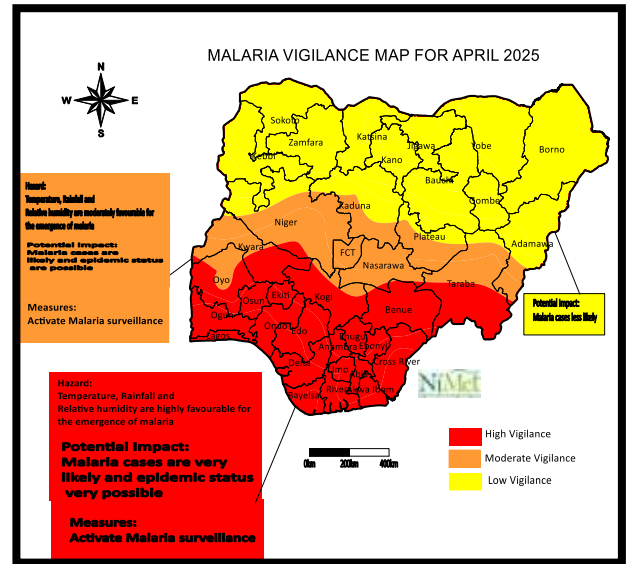

Fig. 24. Àkíyèsí àìsàn ibà April 2024

Pélú bí ojú ojọ yòò se rí ní osù kẹrin, April, a lérò wípe o seése kí àìsàn ibà máse yojú ní àwọn ipinlẹ̀ tó wà ní apa àrìwá, látàrì èyí iwòhba àkíyèsí àìsàn ibà ní a dábàá gégé bí àwòrán Fig 24 se fihàn, sùgbòn ó seése kí àìsàn nàà fojú hàn ní àwọn ipinlẹ̀ tó wà ní ààrin gbùngbùn àrìwá bíi Kogi, Kwara, Benue, Taraba, ati àwọn apa ibikan ní àwọn ipinlẹ̀ tó wà ní apa gúúsù. Bákan nàà àkíyèsí to ga gbodò wà fún àwọn ipinlẹ̀ tó wà ní apa gúúsù látàrì èyí a dábàá àkíyèsí tó ga. E wo àwòrán Fig 24

2.4.1.5 Àkíyèsí àìsàn ibà May 2025

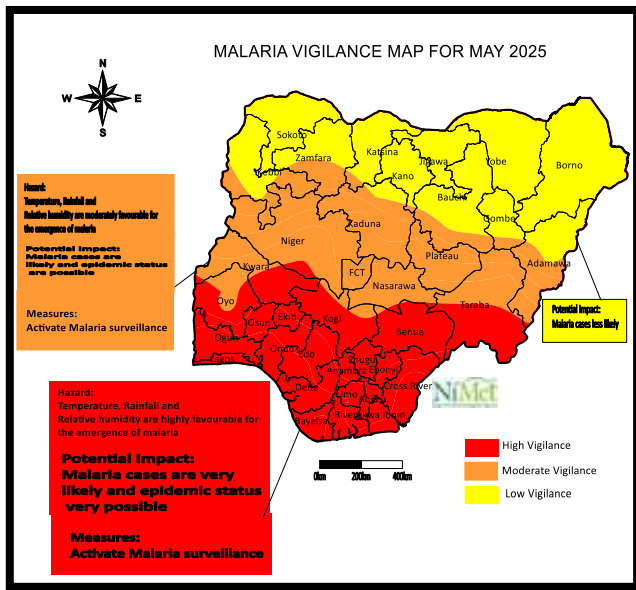

Fig 25. Àkíyèsí àìsàn ibà May 2025

Àkíyèsí wa ni wípé bí ojú ojò yóò se rí nínú osù karùn-ún, May ó seése kí àìsàn ibà máse wáyé rárá ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní apá àrìwá, pèlú èyí, iwònbà àkíyèsí ní a dábàá fún àwọn ipínlẹ̀ yí, sùgbòn ó seése kí àìsàn nàá joyú ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní ààrìn gbùngbùn àrìwá bíi, Kogi, Kwara, Benue, àti Taraba, Pèlú àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní apa guúsù àyààfi ipínlẹ̀ Oyo nikan pèlú àkòsílẹ̀ yí, a dábàá àkíyèsí tó ga fún ipínlẹ̀ yí nínú osù karùn-ún. O se pàtàkì láti ní àkíyèsí gíga àti iwònbà gégé bíi àwòrán Fig 25 seése àfihàn rẹ̀.

2.5 Àkíyèsí àrùn yínrùn-yínrùn

Ojú ojò tó tutù, idòtí tó kún ojú sánmà àti irú atẹ̀gùn tó ní fẹ̀ leè se okunfà àrùn yínrùn-yínrùn. Àjọ Nimet ni óseése kí àrùn nàá bẹ̀ sílẹ̀ ní orílẹ̀dè Nigeria bí á bá wo àwọn àbùdà tí ó lee se okunfà àrùn nàá.

2.5.1 Àkíyèsí àrùn yínrùn-yínrùn Jan, 2025

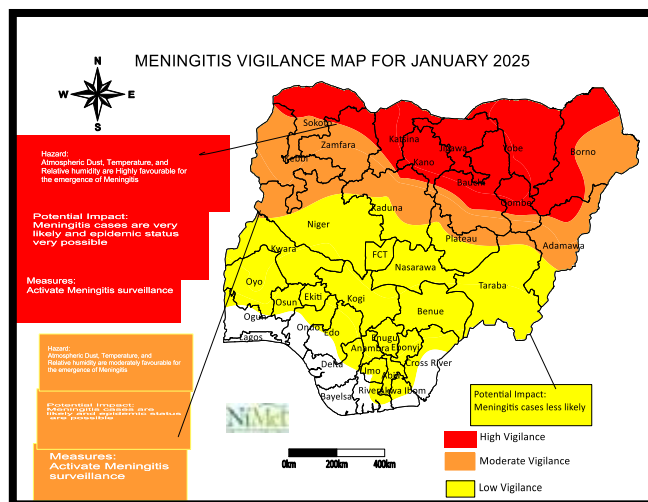

Fig 26: Àkíyèsí àrùn yínrùn-yínrùn Jan 2025

Bí ojú ojò yóò se rí nínú osù kinní Jan 2025 fihàn wípé àkíyèsí gíga àti iwònbà gbòdò wà ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní apa àrìwá. Látàrì èyí, a dábàá àkíyèsí gíga fún àwọn ipínlẹ̀ wònyíi, Sokoto, Zamfara, Katsina, Kano, Jigawa, Bauchi, Yobe, àti Bornu, Bèèni kí àkíyèsí iwònbà wà fún àwọn ipínlẹ̀ bíi Kebbi, Adamawa, àwọn apa ibikan ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní ààrìn gbùngbùn àrìwá àti òpòlòpò àwọn ipínlẹ̀ ní apa guúsù ojú ojò ní àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní èsẹ̀ odó ko fààyè gba ibésílẹ̀ àrùn yínrùn-yínrùn nípa idí èyí kó sí àkíyèsí kankan ní agbègbè yí, e wo àwòrán Fig 26

2.5.2 Àkíyèsí àrùn Yínrùn-yínrùn Feb 2025

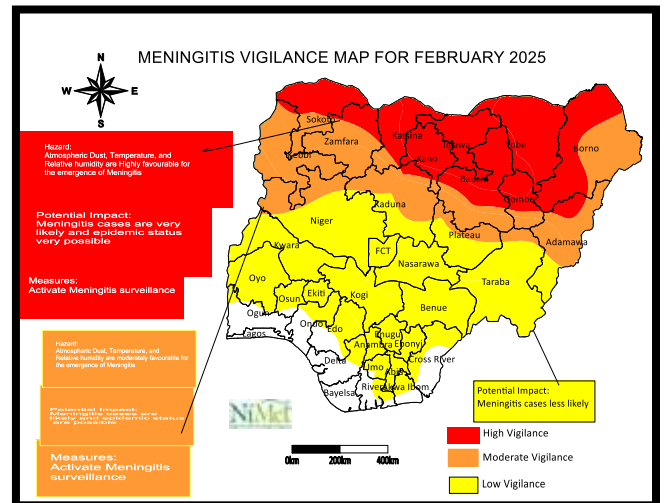

Fig 27 Àkíyèsí àrùn Yínrùn-yínrùn Feb 2025

Ìrètí wà wípé bí ojú ojò yóò se rí nínú osù keji Feb dábàá wípé kí àkíyèsí tó ga àti iwònbà wà fún ibésílẹ̀ àrùn yínrùn-yínrùn ní àwọn agbègbè kan ní òkè oya. Látàrì èyí a dábàá àkíyèsí gíga fún àwọn ipínlẹ̀ bíi Kano, Jigawa, apa àrìwá Sokoto àti Zamfara, òpòlòpò agbègbè Katsina, Kano, Jigawa, Bauchi, àti ipínlẹ̀ Bornu, iwònbà àkíyèsí gbòdò wà ní Kebbi, apa ibikan ní Sokoto, Adamawa, Katsina, Kaduna, Bauchi, Gombe, A dábàá àkíyèsí kékeré fún àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní ààrìn gbùngbùn, nígbà tí kò sí àkíyèsí kankan fún àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní apa guúsù àyààfi agbègbè kan ní ipínlẹ̀ Oyo, Ekiti, Edo, Enugu, Anambra, àti Ebonyi tí kò sí àkíyèsí kankan rárá.

È wo àwòrán Fig 27

2.5.3 Àkíyèsí àrùn yínrùn-yínrùn March 2025

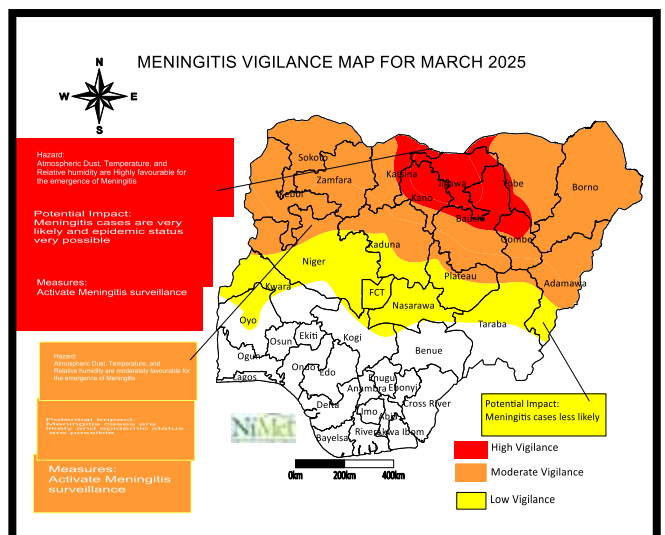

Fig 28 Àkíyèsí àrùn Yínrùn-yínrùn March 2025

Bí ojù ojò yòò se rí nínú osù kẹta March 2025 fihàn wípé àkíyèsí gíga àti iwònbà gbòdò wà ní àwọn ipínlẹ̀ òkè oya, Látàrí èyí, a dábàà àkíyèsí gíga ní àwọn ipínlẹ̀ bii Jigawa, Katsina, Yobe, Borno, Bauchi, àti Gombe. A dábàà àkíyèsí kékeré fún àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní ààrin gbùngbùn àti apá ibi kan ní ipínlẹ̀ Oyo, kó sí àkíyèsí kankan fún àwọn agbègbè tò kù ni Nigeria àyàafi àwọn tí a mẹnubà. È wo àwòrán Fig 28.

2.5.4 Àkíyèsí àrùn yínrùn-yínrùn April 2025

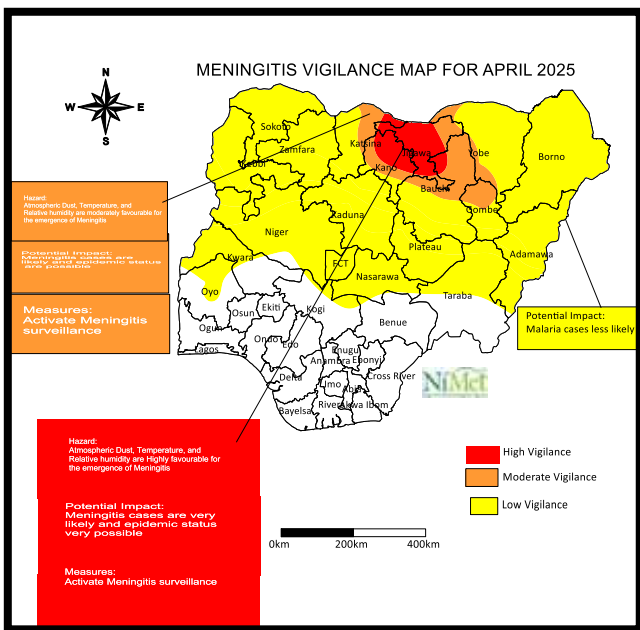

Fig 29 Àkíyèsí àrùn Yínrùn-Yínrùn April 2025

Pèlú bí ojù ojò yòò se rí nínú osù kẹrin, April, a dábàà àkíyèsí gíga àti iwònbà ní àwọn ipínlẹ̀ bii Katsina, Kano, Jigawa, Yobe, Bauchi, àti Gombe. O se pàtàkì kí a ní àkíyèsí gíga fún àwọn ipínlẹ̀ wònyí nígbà tí àkíyèsí kékeré yòò wà fún ipínlẹ̀ Kaduna, Plateau, àti apá ibikan ní Niger, kò sí àkíyèsí kankan fun àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní ààrin gbùngbùn àti àwọn tó wà ní apa gúúsù

2.5.5 Àkíyèsí àrùn yínrùn-yínrùn, May 2025

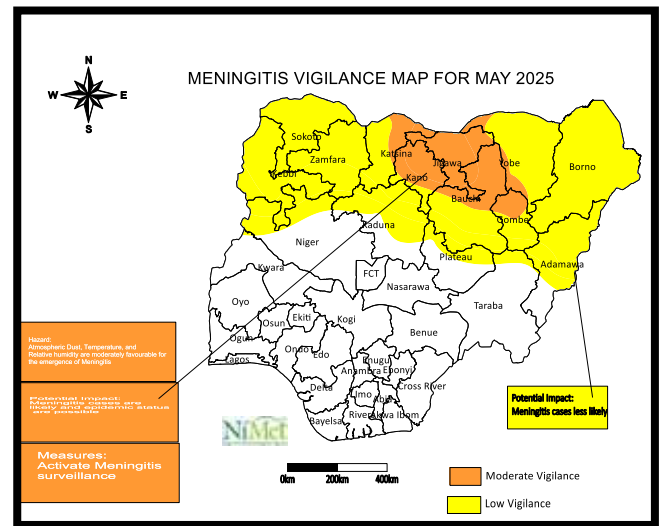

Fig 30 Àkíyèsí àrùn Yínrùn-yínrùn May 2025

Ìrètí wà wípé bí ojù ojò yòò se rí nínú osù karùn-uñ 2025 pè fún àkíyèsí gíga àti iwònbà fún ibèsilẹ̀ àrùn yínrùn-yínrùn ní àwọn agbègbè bii, Jigawa, apá ibi kan ní Katsina, Kano, Bauchi, Gombe, àti ipínlẹ̀ Yobe. Látàrí èyí a dábàà àkíyèsí gíga àti iwònbà. Nígbà tí àkíyèsí kékeré yòò wà fún àwọn ipínlẹ̀ tò kù ní apa àrìwá. Kó sí àkíyèsí kankan fún àwọn ipínlẹ̀ tó wà ní ààrin gbùngbùn, àti èyí tí ó wà ní apa gúúsù. È wo àwòrán Fig 30 fún èkúnrẹ̀rẹ̀ àlàyè.

Orí kẹta

3. 0 Àtunbòtán àsọtélẹ̀ nípa sáà ojú ojó 2025 lórí àwọn ètò ọrọ̀ ajé tó se kókó

Ojú ojó ní ipa lórí gbogbo ẹka ọrọ̀ ajé àti igbé ayé ẹdà. Àsọtélẹ̀ nípa ojú ojó ní Nigeria fún ọdún 2025 yóò ní ipa lórí ọrọ̀ ajé ní orísirísi ọ̀nà àti wípé ihà tí àwọn yóò n lẹ́ ojú ojó yóò yàtò sí ara wọn láti ẹka kan sí ẹkejì.

Ojú ojó kó ipa pàtàkì ní ẹka ìrìnà òfúrufú bèrẹ̀ láti orí ètò síse, ààbò ìrìnà àti yíyára rẹ̀, bí ojú ojó kò bá dára ó leè se àkóbá fún isọwó-sisẹ̀ ọkọ̀ òfúrufú, pẹ̀lú inira tí yóò mú bá àwọn èrò àti ààbò wọn. Nitorí náà, àsọtélẹ̀ nípa ojú ojó a máa se ìrànlowó fún awakọ̀ òfúrufú, àwọn ọ̀sísẹ̀ ìrìnà òfúrufú, àti gbogbo àwọn mírán láti leè wà ní ìmúrasílẹ̀ tó péye láti leè dènà ijàmbá tó seése kó seḽẹ̀ ní ìrìnà òfúrufú.

Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ wípé NiMet máa n se àgbékalẹ̀ àsọtélẹ̀ ojú ojó nígbà gbogbo àti àwọn nḽkan tó yẹ ní ẹka ìrìnà òfúrufú ní ìbámu pẹ̀lú ìlànà àjọ **ICAO** ati **NCAA**. Ó se pàtàkì láti máse jẹ́kí etí àwọn tó wà ní ẹka yí díí rárá láti leè máa se ètò tó yẹ fun ìrìnà òfúrufú ní ọdọdún.

Àsọtélẹ̀ NiMet nípa ojú ojó fún ọdún 2025 sọ wípé ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ agbègbè ni yóò gbóná ju bí ó se máa n rí tẹ̀lẹ̀ lẹ́. Bí atẹ̀gùn bá gbóná, ó sáábà máa n mú àdínkù bá bí atẹ̀gùn se wúwo tó látàrì èyí ó máa n dìn agbára ọkọ̀ òfúrufú kù nígbà tí ó bá fẹ̀ gbéra tàbí

ó fẹ̀ bà, èyí a sì máa dín isọwó-sisẹ̀ ọkọ̀ òfúrufú kù ní irú àkókò bèrẹ̀, láti leè jẹ́kí àkùdẹ̀ máse wà, epo àti àwọn èròjà tí wón nilò ní ẹka ìrìnà òfúrufú yóò gbènu sókè sii.

Bí atẹ̀gùn ojú ojó bá gbóná janjan, ó leè se àkóbá ó sì leè fa isẹ̀lẹ̀ tí wọn n pè ní **'Clear Air Turbulence'**(CAT) èyí tí ó leè fa ìpalára tàbí èse síse ní igbà mírán. Bákan náà bí atẹ̀gùn bá gbóná ó leè se àkóbá fún àwọn táyà ọkọ̀ òfúrufú yálà igbà tí wọn bá fẹ̀ gbéra tàbí bà sílẹ̀.

Bí ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ agbègbè yóò se rí ọ̀wàrà òjò lákókó sáà òjò ní àwọn agbègbè bíi Kebbi, Kaduna, Ebonyi, Cross River, Lagos Abia, Akwa Ibom, àti FCT ó seése kí ibi tí báálù tí n gbéra tàbí bà kún fún omi èyí tí ò leè se okúnfà kí àwọn bàálù sáré kojá ibi tí ó yẹ kí wọn tí dúró. Òjò arọ̀rọ̀da leè se akoba fun iriran gbígbera àti bíbà wọn. Àrà sísán náà mán ba gíláàsì ọkọ̀ òfúrufú jẹ̀, eléyíi sáábà máa n wáyé nígbà tí òjò bá sẹ̀sẹ̀ bèrẹ̀ àti igbà tí òjò bá fẹ̀ dáwó dúró, fifagilé, sísún- síwájú tàbí didarí ọkọ̀ òfúrufú sí ibòmíran máa n wọ̀pọ̀ ní irú àkókò yí. Síwájú sí, ibẹ̀rẹ̀ sáà òjò àti didáwọ̀ dúró rẹ̀ pẹ̀lú kùru-kùru sáábà máa n se àkóbá fún ìrìnà òfúrufú

Fig 31. Àwọn bàálù akérò ní Nigeria

Àwọn ọdọ́tí ọjọ́ ọ̀fúrufú àti kùrukùru a maa se adinnà gboòkú fún gbígbera àti bíbalẹ̀ bàálù, èyí saábà máa n wáyè láàrín osù kọkànlá ọdún sí osù kejì ọdún (November-February) tí yòò sì jẹkí wọn máa

fagilé, se àtúnse, àti gbígbe gba ọ̀nà míràn ní irú àkókò yíí lójúnà àti dènà ijàmbá

Àtẹ kẹta: Àtubọ́tán àsọtélẹ̀ lóri ọ̀fúrufú

Sààjù ọjọ ọjọ tó dé	Àtubọ́tán rẹ
Ọpọ̀lopọ̀ àwọn ẹyẹ ní yòò máa fò láti ibi	Ẹyẹ yòò máa kọlu ọkọ ọ̀fúrufú
Àgbàrà atégùn líle (èyí saábà máa n wáyé nígbà tí ọ̀jò bá fẹ̀ bẹrẹ̀ tàbí ìgbà tí ó bá n parí lọ.	Ó máa n jẹkí ọkọ ọ̀fúrufú kúrò ní ọjọ ọ̀nà tí wọn nígbà. Ó máa n se àkòbà fún àwọn ọkọ ọ̀fúrufú kékeré tí wọn yòò kúrò níbi tí wọn gbé wọn sí, èyí a sì máa kó ìsòro bá wọn
Ọwàrà ọ̀jò tí ó máa n rọ ní àrọ̀dà. Omi máa n pọ ní àpọ̀jù ní ọ̀pópónà ọkọ ọ̀fúrufú	Ó máa n ko ìsòro bà ọkọ ọ̀fúrufú láti leè tètè dúró tàbí tẹ bírékì.
Àrọ̀dà ọ̀jò	Ó n fa ìsòro láti rinà dárádara, èyí sì máa n jẹkí wọn fagilé tàbí ní ìdádúró láti gbéra ọkọ ọ̀fúrufú.
Kùru-kùru lójú sánmọ	Ó máa n se àkóbà fún ìrìran ọkọ ọ̀fúrufú
Atégùn tó kojá bí ó se ye kó wà	
Gígùn ibi tí bàálù tí n balẹ̀	Ò jẹkì epo tí wọn yòò lò pọ̀ sí
Gbígbe epo bàálù níbi tí wọn kóo pamọ̀ sí	Pípàdánù epo bàálù
Àrá sísán lóòrèkóòrè	Ó n fa ìdádúró tàbí fagilé lílo àti bíbọ̀ ọkọ ọ̀fúrufú
Ìjì jìjà àti ìdààmú ọkọ ọ̀fúrufú	Ò n fa sége-sége ọkọ ọ̀fúrufú
Bíbàjẹ̀ ibi tí bàálù yòò gbà	Ó se àkóbà fún bíbà àti gbígbera ọkọ ọ̀fúrufú

Ìmòràn

- À rọ àwọn onísẹ báálù láti tẹle ilàna àti àlàkalẹ tí ICAO àti NCAA gbé kalẹ fún ààbò ní pápákò òfúrufú àti àwọn òsìsẹ, bèyeni kí wọn sàmúlò ìmò ẹrọ igbàlódé fún ààbò.
- Ó se pátákí kí àwọn awakò bàálù àti alájo-sisẹ-papò wọn máa wà níbi ipàdẹ tí àjọ NiMet bá pé láti leè mọ ibi tí nńkan dé nípa ojú ojó, bèyeni kí wọn sì tẹlẹ gbogbo òfin àti àlàkalẹ àjọ NCAA fún ààbò tó péye
- Ìbẹrẹ àti òpin sáà kan máa ní jẹkí ọpọlọpọ ẹyẹ kún ojú sánmọ, tí ó sì máa ní se àkóbá fún igbòkè-gbodò bàálù, a rọ àwọn onísẹ báálù láti máa tẹlẹ ìmòràn àjọ NiMet fún ìbẹrẹ àti òpin sáà, kí wọn sì leè máa se ètò tó mọyán lórí.
- Gbogbo àwọn òsìsẹ ní ẹka ìrìnà òfúrufú ni agbà nímòràn láti máa tẹlẹ gbogbo àlàkalẹ àjọ NiMet fún ààbò tó péye.
- Gbogbo àwọn òsìsẹ pápákò òfúrufú gbọdò ri wípé omi kò dágún sí ojú ọnà tí bàálù yóò gbà, kí wọn sì máa rísí gbogbo ètò tó bá yẹ.
- Gbogbo àwọn òsìsẹ tó wà ní ẹka ọrọ ẹranko gbọdò mú isẹ wọn ní ọkúnkúndùn pàápàá kí wọn pinwọ àwọn ẹyẹ tó leè se àkóbá fún ọkọ òfúrufú.
- Àwọn bàálù kékeré àti òmíràn ní a gbà nímòràn láti máa tẹlẹ àlàkalẹ NiMet pàápàá jùlọ kí ó tó di wípé sáà kan wọlẹ.
- Gbogbo àwọn tọrọkàn gbọdò ri wípé àwọn se àyèwò àti ìmójútó pápákò òfúrufú àti àwọn kótó idaminù rẹ.

3.2 Isẹ Àgbẹ

Àsọtélẹ ojú ojó odún 2025 ní àkókò ọgbìn yóò wà gégé bí ó se máa ní rí, nígbà tí yóò pé ní àwọn agbègbè kan kí ó tó bẹrẹ, ní àwọn ipínlẹ tó wà ní apá gúúsù, bèyeni ó seése kí àkókò sáà ọgbìn tètè parí yíká orílẹ̀dè. Àsọtélẹ sáà ojú ojó jẹkí o di mimọ wipe, ojo ko ni to iye to maa n rọ ni àwọn ipínlẹ to wa ni apa ariwa, yoo si jẹkí isòro omi wa fun isẹ ọgbìn. Latari eyi a gba awọn agbẹ nimoran lati gbe awọn igbese wọnyí.

3.2.1 Ọgbìn Oúnjẹ

- A gba àwọn àgbẹ nímòràn láti tẹlẹ gbogbo àsọtélẹ tí NiMet gbé síta nípa igbà tí yóò bẹrẹ pàápàá àwọn agbẹ tó ní bà ọjọ sísẹ kí wọn máa se gbin nńkan sáájú igbà tí ọjọ yóò bẹrẹ.
- Bí ọjọ kò bá tètè bẹrẹ a gba àgbẹ nímòràn láti gbin àwọn nńkan tí o leè gba ọdà dúró àti àwọn kóró tí yóò tètè dagbà.
- Àwọn nńkan oko kan wà tí wọn máa ní gbin sáájú kí ọjọ tó wọlẹ, bíi ẹgúsí, ànàmó, ní apá àárín gbùngbun orílẹ̀dè. Ó se pàtàkì láti gba ìmòràn kí wọn tò dágbalé ọgbìn rẹ.
- Bí ojú ojó yóò se tètè bẹrẹ ní apá gúúsù orílẹ̀dè yí a rọ àwọn àgbẹ àti ijọba ipínlẹ láti wà ní ìmúrasílẹ àwọn ẹrọjà bí hóró ọgbìn, ajílẹ, irinsẹ ọgbìn.
- A rọ àwọn àgbẹ tí yóò wà ní agbègbè tí iwọ̀nba ọdà yóò tí wáyé láárín osù keje, July, àti ikejo, August láti wá àwọn hóró ọgbìn tí ó lee gba ọdà dúró. Bákán nàà kí àwọn àgbẹ san ọnà láti dáábòbò ilẹ ọgbìn wọn yálà nípa kíkó omi pamọ tàbí àwọn ọnà míràn tí àkùdẹ kò fi ní bà isẹ ọgbìn wọn,
- A rọ àwọn àgbẹ tó wà ní ẹsẹ odò àti ibi tí omi pọ sí láti wá ọnà ipawó-wọlẹ míràn láti kún isẹ ọgbìn wọn lówọ nígbà tí omi kò bá fún wọn láàyè láti sisẹ kí wọn máa ta oja kékeké èyí tí kò ní jẹkí ebí pa wọn.
- Láti leè pinwọ ilẹ bíbàjẹ kí àwọn àgbẹ dẹkun fíff ajílẹ sórí ilẹ wọn sáájú kí ọjọ tó bẹrẹ, kí wọn máa se àmúlò àsọtélẹ ọlọjó kúkú fún isẹ ọgbìn wọn láti ọdò NiMet.
- Síse àmúlò idábòbò àwọn nńkan ọgbìn wọn lówọ atẹgùn àti àyíká gbígbóná
- Kí wọn máa sàkíyèsí àwọn kòkòrò nítorí ojú ojó tó bá gbóná máa ní fa kí kòkòrò ó pọ síi pàápàá jùlọ ó leé ba èrè oko jẹ bíi àgbàdo àti àwọn nńkan míràn jẹ.

Fig 32: Oko àgbàdo ní Nigeria.

3.2.2 Ogbìn ǹnkan ọ̀sìn

Ọ̀sìn ǹnkan abiyẹ́/ẹ̀lẹ̀dẹ̀

Àsọ̀tẹ̀lẹ̀ fihàn wípé atẹ̀gùn tí yóò máa fẹ́ ní ojú ọ̀sán ní 2025 yóò wà ní iwọ̀n-tún-wọ̀n sí tàbí kí ó kojá díẹ̀ nínú osù kinní, January, Ìkejì february, ikẹta March, àti ìkẹrin April pẹ̀lú ìkarùn-ún May.

Irú àkókò yí leè ní ipa lórí àwọn ǹnkan ọ̀sìn tí ó sì leè fa àdánù. Eléyì ní ìmọ̀ràn tí a fún àwọn àgbẹ̀ o ní ǹnkan ọ̀sìn.

(a). Kí àwọn àgbẹ̀ ri wípé atẹ̀gùn tó dára n ọ̀ wọ̀n inú ilẹ̀ adiyẹ̀ wọ̀n, kí wọ̀n si mójútó irú atẹ̀gùn tí yóò máa wọ̀n ibẹ̀.

(b). Kí àwọn àgbẹ̀ sákìyèsí iye adiyẹ̀ tàbí ǹnkan abiyẹ̀ tí wọ̀n yóò máa kó papọ̀ láti leè máa dá b̀b̀b̀b̀ ǹnkan ọ̀sìn wọ̀n.

(c). Láti leè jẹ́kí àwọn ǹnkan ọ̀sìn wọ̀n ní ìdàgbàsókè tó dára, kí wọ̀n si dín ìsòrò tó seé se kó sẹ̀lẹ̀ kù, kí àwọn àgbẹ̀ máa fún àwọn ǹnkan ọ̀sìn wọ̀n ní òdògùn ní ìgbàkúgbà.

(d). Kí wọ̀n kọ̀ ilẹ̀ ǹnkan ọ̀sìn wọ̀n ní èyítí yóò fà àyẹ̀ gba atẹ̀gùn àti bí ojú ojọ̀ bá se rí.

(e). Kí wọ̀n ri wípé wọ̀n se gbogbo àyíká wọ̀n ní èyí tí kò ní gbóná jù agbára àwọn ǹnkan ọ̀sìn lọ.

(f). Kí wọ̀n gbin àwọn igi ìdàb̀b̀b̀b̀ fún àwọn ǹnkan ọ̀sìn wọ̀n.

(g). Kí wọ̀n jẹ́kí atẹ̀gùn wà ní agbègbè ibi tí àwọn ǹnkan ọ̀sìn wà.

(h). Kí àwọn àgbẹ̀ ri wípé agbègbè ǹnkan ọ̀sìn wọ̀n ní tutù ní èyítí kò ní se ìpalára, bẹ̀ni kí wọ̀n máa pààrò gbogbo ibi tí ǹnkan ọ̀sìn wà.

(i). Kí wọ̀n ri wípé wọ̀n ńkọ̀ 'sawdust' sí ibi tí wọ̀n ní kó àwọn ẹ̀lẹ̀dẹ̀ wọ̀n sí.

(j). Ó se pàtàkì láti máa pààrò ilẹ̀ adiyẹ̀ ní gbogbo ìgbà.

(k). Kí àwọn àgbẹ̀ ri wípé ní ilẹ̀ adiyẹ̀ wọ̀n, gbogbo àwọn ǹnkan tí yóò

mú irọ̀rùn bá ǹnkan ọ̀sìn wọ̀n ní wọ̀n dágbálé kí wọ̀n máa fún wọ̀n ní oúnjẹ tó dára.

(l). Kí wọ̀n máa ri wípé ilẹ̀ ọ̀sìn adiyẹ̀ wọ̀n wà ní mí mó, kí ibẹ̀ sí ma wà ní gbígbé lákókò òjò láti leè pinwò àwọn kòkòrò àifojúrí tó leè se àkóbá fún àwọn ǹnkan ọ̀sìn wọ̀n.

(m). Lójúnà àti leè jẹ́kí àwọn ǹnkan ọ̀sìn wọ̀n leè jẹun dáradára kí wọ̀n máa fún wọ̀n ní oúnjẹ oníkoró.

(n). Kí wọ̀n ri wípé iná tó dára wà ní àyíká ilẹ̀ ọ̀sìn adiyẹ̀ wọ̀n kí ó sì máa lówò ní gbogbo ìgbà pàápàà jùlọ ní àsìkò òtútù.

(o). Ìpèsè omi tó mò gaara fún àwọn ǹnkan ọ̀sìn wọ̀n.

(p). Kí wọ̀n ri wípé atẹ̀gùn n wọ̀lẹ̀ si ibi tí wọ̀n kó àwọn ǹnkan ọ̀sìn wọ̀n si ri wípé

(q). Kí wọ̀n ri wípé àdínkù bá kíkó oúnjẹ àwọn ǹnkan ọ̀sìn pamọ̀ nígbà tí ojú ojọ̀ bá gbóná láàrin (osù kejì February sí osù kẹfà June)

(r). Kí àwọn àgbẹ̀ o ní ǹnkan ọ̀sìn máse dágbálé sinsin adiyẹ̀ tí wọ̀n ní pè ní **Broiler** lákókò tí gbogbo ojú ojọ̀ bá gbóná kí wọ̀n máa baà pàdánù owó wọ̀n.

(s). Kí àwọn àgbẹ̀ o ní ǹnkan ọ̀sìn máa se àmúlò àwọn oúnjẹ tí owó rẹ gunpá.

(t). Kí wọ̀n ri wípé ǹnkan ọ̀sìn tí kò bá lágbára mó, kò gbọdò wà láàrin àwọn tó kù.

(u). Ó dára láti máa fún àwọn ǹnkan ọ̀sìn ní òwúrọ̀ àti nígbà tí ó bá di alẹ̀ pátápátá jùlọ, nígbà tí gbogbo ǹnkan bá tutù dáradára.

(v). Lákókò òtútù, kí àwọn ọ̀lọ̀sìn adiyẹ̀ ri wípé wọ̀n pèsè iná sí ibùdò ǹnkan ọ̀sìn wọ̀n, èyí tí yóò mú ara wọ̀n yá.

Fig 33 Ọ̀sìn adiyẹ ní Nigeria

Ìpèsè Wàrà

Bí atégùn tí yóò máa fẹ́ nínú ọ̀dún 2025 yóò tí máa gbóná kojá bí ó se máa ní rí tẹ̀lẹ̀ lẹ̀, èyí leè se àkóbá fún ìpèsè wàrà ní àwọn ọ̀nà wọ̀nyí.

- (a). Nígba tí gbogbo atégùn bá gbóná, ounjẹ tí wọn yóò máa jẹ yóò dínkù.
- (b). Àdínkù yóò bá ìpèsè wàrà nígba tí atégùn bá gbóná janjan, èyí yóò sì mú àkùdẹ̀ bà ìdàgbàsókè àti ìsọ̀wọ̀ pesé wàrà kò ní dára tó.
- (c). Ìyàtò yóò bá gbogbo àwọn èròjà tí wọn fi ní pèsè wàrà látàrí bí gbogbo nnkan se gbóná.
- (d). Omi yóò tètè máa tàn látàrí wípé ojú ojọ gbóná, bèyeni àwọn nnkan ọ̀sìn yóò máa bèrèrè fún omi.
- (e). Bí ojú ojọ kò bá dára tí gbogbo rẹ̀ gbóná yóò máa dín agbára àti èròjà tó ní gbóguntì àisàn ní ara nnkan ọ̀sìn kù.

Ìmọ̀ràn

- (a) Pípèsè ọ̀mọ̀ tuntun miran lati ara fifi àtò sí ara òmiràn gbọ̀dọ̀ máa wáyé tí gbogbo rẹ̀ ba tutu, kí a sí rí wipe igba tí wọn yóò ba bí iru ọ̀mọ̀ nnkan ọ̀sìn bèyè gbọ̀dọ̀ jẹ̀ igbà tí òjò yóò bèyè.
- (b) Wọn gbọ̀dọ̀ se àmúlò ìmọ̀ igbàlódé lati leè jẹ́ki èyí rọ̀rùn.
- (c) O se pàtàkì lati máa pèsè omi tó mó gaara nígba gbogbo fun àwọn nnkan ọ̀sìn lati mu wọn dàgbà daradara.
- (d) Àmójúto gidi gbọ̀dọ̀ wà lati leè pinwọ̀ awọn kòkòrò àifojuri latari

wipe o máa ní gbilẹ̀ nigba ojú ojọ ba gbóná.

- (e) O se pàtàkì lati dín fifún àwọn nnkan ọ̀sìn ni ounjẹ kù nigba tí ojú ojọ ba gbóná
- (f) A gbà wọn nímòràn lati máa se ọ̀sìn èyí tí yóò tètè dàgbà tí ojú ojọ kò ní se àkóbá fún.
- (g) A gba awọn àgbẹ̀ o ni nnkan ọ̀sìn nímòràn lati máa se ọ̀sìn to bá àdúgbò wọn mu.
- (h) A gba wọn nímòràn lati máa se ọ̀sìn awọn ẹ̀ran tí irun kò pọ̀ lara wọn nitori wọn leè faramọ̀ igbà tí atégùn ba gbóná.
- (i) Wí-wọn omi sí awọn ẹ̀ran ọ̀sìn lára nígba gbogbo ati omi to mó gaara, a máa se ìrànlowọ̀ fun wọn nipa ọ̀mọ̀ bíbí.
- (j) O se pàtàkì lati pèsè omi to dára fun wọn.
- (k) A rọ̀awọn àgbẹ̀ ọ̀lọ̀sìn ẹ̀ran lati rí wipe wọn ní se ọ̀gbìn nnkan tí awọn nnkan ọ̀sìn wọn lee jẹ.
- (l) Latari bí òjò yóò se tètè dá ní apa àrìwá, a rọ̀ awọn àgbẹ̀ lati kó ounjẹ pamọ̀ fun ilò awọn nnkan ọ̀sìn wọn ní ojọ iwájú.
- (m) A rọ̀ wọn, kí wọn ní àkà̀ ìkò ounjẹ pamọ̀ sí.
- (n) kí wọn se ìmójúto ati ilò àyíká wọn fun awọn nnkan ọ̀sìn wọn.
- (o) Kí wọn gbin awọn ounjẹ tí nnkan ọ̀sìn wọn leè máa fi ẹ̀nu pa.
- (p) kí ìjọba ati ilé isẹ̀ to ní rísí ìdàgbàsókè nnkan ọ̀sìn gbiyànjú lati se àtúnse awn ibùdó tí awọn nnkan ọ̀sìn leè jẹun ati awọn ọ̀nà tí wọn yóò maa gbà

(q) kí a máa se àgbè nnkan òsìn yípo oḍún nipa ìpèsè awọn ibùdó ìfomirin ati awọn èròjà tí yóò mu eléyíí rọrùn.

(r) Bíbí ati ìpèsè awọn oṃo tuntun miran nílò àmójútó ati ìdábòbò lati leè dẹkun bíbí awọn oṃo tuntun si ìgbà tí kò ni rọrùn fun wọn lati yè.

(s) Yíya awọn nnkan òsìn tí ara wọn ko yá sọtò.

(t) Fífún wọn ni ounjẹ ni àsikò tí gbogbo nnkan ba tutù yóò jẹki wọn borí gbígbóná

(u) Fífún awọn maalu ni ounjẹ tí ko lágbara jù lakoko tí ojú ojó ba gbóná yóò se ìrànlowó fun ìsise awọn nnkan wònyíí.

Fig. 34 Qna àtijó ifún wàrà

Àkókò òtútù

(a) Gbogbo awọn ẹranko tàbí nnkan òsìn nílò agbára lati leè jẹki ara wọn bá atégùn mu.

(b) O se pàtàkì lati dín ounjẹ wọn kù ni àkókò òtútù nitori wipe kò ni jẹki ounjẹ wò wọn lara daradara.

© O máa n se àkóbá fun dí-dàgbà wọn, pàápàá láàrin awọn oṃode nnkan òsìn.

(d) O máa n mú àdínkù bá ìbíṃo wọn, bẹẹ ni o máa n se okùnfa ikú awọn oṃo nnkan òsìn .

(e) Gbogbo èròjà imú-sagbára awọn nnkan òsìn kíí ni agbára ni irú àkókó yíí ati wípé míímí máa n jẹ ìnira fun wọn, àisàn yóò si máa kọlù wọn.

Ìmòràn

- Ẹ ri wipe ẹ pèsè ileegbe fun awn nnkan òsìn yíí nígbà tíojúojó kò bá dara, bíi òtútù tàbí gbígbóná atégùn.
- Ẹ ri wipe awọn nnkan òsìn yin ri omi to dara, tí o si mó gaara mu.
- Ẹ sàkíyèsí ounjẹ wọn, pàápàá ni àkókò òtútù ati akoko oorú.
- Ni àkókò oorú, ẹ ri wipe ẹ n lo abẹbẹ nibi tí wọn bá wà, kí ẹ si máa fón omi si wọn lara nigba gbogbo.
- Ẹ ri wipe ibi tí wọn yóò máa gbé ni àkókò òtútù, ko si omi ni agbègbè ibẹ, kí ẹ si pèsè ibi tí o bá gbẹ sílẹ fun wọn

- Ẹ sàkíyèsí bi ẹ se máa sin awọn nnkan òsìn yin ni akoko tí ojú ojó ba gbóná
- E lee ri wípé ìdógba máa n wà láàrin gbogbo àwọn tó n lo omi, kí wàhálà má se wà .

3.2.3. Ọsìn inú omi

A dábáá awọn ìgbésẹ wònyíí fun nnkan òsìn inú omi;

- (i) Ẹ ri wipe ẹ ko gbogbo ìdòti ati eweko tó bá wà nínú odò eja yín, eleyii yóò jẹki o jìn daradara.
- (ii) A rọ awọn àgbè lati máa gbin igi bii, ọgèdè ati awọn miran sí eti odò eja wọn, yóò leè máa sàkóso irú atégùn to n wọ ibẹ.
- (iii) O se pàtàkì lati maa se ìmótótó odò eja yin ni ìgbà gbogbo lati leè pinwọ àdánù.
- (iv) Ẹ mase kọ odò eja yin si ibi tí omi tàbí àgbàrá n gba kojá.
- (v) Fun awọn odò eja tí ẹ se si inú rọbà tàbí ilẹ kan-n-kéré, a gbọḍo maa pààrọ omi rẹ ní ìgbà gbogbo.
- (vi) Ẹ mase jẹki awọn eja yin pọjù nínú omi
- (vii) Ẹ ri wipe ẹ pèsè ìdábòbò odò eja yin ni akoko tí atégùn ba gbóná.
- (viii) Kí ẹ ri wipe ẹ n se àmójútó odò eja yin nígbà gbogbo.
- (ix) Fun gbogbo èyin àgbè eléja tí ẹ n lo ori ilẹ lásán fun odò eja yin, ẹ gbọḍo ri wipe omi wa ni àrọwótó yin nígbà gbogbo, kí ẹ si maa ri wipe ẹ (n pèsè omi fun wọn ni akoko èrùn.

- (x) O dára ki ẹ máa mójútó bi awọn eja yin se ní jeun
- (xi) Ẹ tètè máa fun awọn eja yin ni ounjẹ ni òwúrò kùtù-kùtù ati ni alẹ pátápátá ni akoko ti atégùn ba ní gbóna.
- (xii) A rọ awọn àgbẹ ọlọsìn eja lati se àdínkù ounjẹ ti wọn n fun awọn eja wọn ni àsikò ti atégùn ba gbóná ni ojú ọsán.

Fig.35. Odò eja catfish ati fingerling

3.3. Ìsàkóso awọn nnkan to wa nínú omi

Ìsàkóso gbogbo awọn nnkan àlùmóṣòni to wa nínú omi jẹ ìgbésẹ lati kojú awọn ipènjà tó ní seḷe, pàápàá ni àkókò ẹẹrùn, èniyàn a maa ko sínú àjálù, ojò to n rọ, ilò rẹ, ati kíkó omi pamọ jẹ ọ̀nà kan pàtàkì lati se àkóso ọ̀rọ omi. Èyì ni ki a ri wipe ìdógba wa láàrin lílò ati ipèsè, eyi ti kò yọ omi mimu silẹ, fun ìmótótó, isẹ ọ̀gbìn, ipèsè iná ọ̀ba ati fun ìdàboobo àyíká.

Nitori náà, àsọtélẹ to yanranti ati ìmójútó ojò, atégùn, omi orí ilẹ ati awọn èyí tí ó n sà̀n pẹ̀lu àbùdá wọn se pàtàkì ati ki a mojuto wọn bi àyípadà ba n de bá ojú ojó.

Àlákàlẹ̀ àsọtélẹ̀ NiMet fun 2025 fun bi òjò yóò se ri niyíí

- Òjò ko ni tètè bẹ̀rẹ̀ ni awọn apa ibi kan ni orílẹ̀dè èyí.
- Òjò yóò tètè dá ju bi o se máa ní ri tẹ̀lẹ̀ lọ.

- Àkókò ọ̀gbìn yóò kéré ju bí ó se máa ní ri tẹ̀lẹ̀ lọ ni awọn agbègbè kan ni Nigeria
- Àdínkù òjò rírọ̀ yóò wà ju bi o se máa ní ri tẹ̀lẹ̀ lọ ati wipe
- Atégùn gbígboná yóò máa fẹ̀ ju bi o se máa n ri tẹ̀lẹ̀ lọ ni awọn agbègbè kan ni orílẹ̀dè èyí.

Bí àsọtélẹ̀ se fihàn wipe òjò ko ni rọ̀ ju bi o se máa ní rọ̀ tẹ̀lẹ̀ lọ ni awọn agbègbè kan, o seese ki omiyalé wáyé pàápàá ni awọn agbègbè ti ojú ọ̀nà àgbàrà wọn ko ba dára tó tàbí ilẹ̀ wọn ko dara to.

Àsọtélẹ̀ to sọ wipe idiwọ̀ yóò wà nipa ki òjò tètè bẹ̀rẹ̀ leè fa ki akudé wa nínú ipèsè omi orí ilẹ̀ ati bi yóò se pọ̀ tó ni ọ̀dún 2025. O seese ki èyí se àkóbá fun omi mímu, isẹ ọ̀gbìn ati fun ilò ile isẹ rí-lá-rí-lá.

O seese ki o se àkóbá fun ètò kíkó omi pamọ̀ ni awọn agbègbè ti atégùn rẹ̀ yóò ba gbóná, ti òjò ti yóò rọ̀ níbẹ̀ kò ni pọ̀ rárá. Eléyí leè se àkóbá fun ipèsè iná ọ̀ba.

Àsọtélẹ̀ tó sọ wípé atégùn yóò gbóna láàrin osù karùn ún May 2025 seese kí ó jẹ́kí iyan mú látàri wípé ò̀rùn yóò máa fẹ̀ omi nù lára àti lórí ilẹ̀

Èyí yóò jẹ́kí ipèsè omi dínkù, tí ó sì seese kí ó jẹ́kí ipèsè omi wọn ní awọn agbègbè kan.

Bí àsọtélẹ̀ se sọ wípé àdínkù yóò bá iye òjò tó ní rọ̀ ní ọ̀dún 2025 seese kí ijàgùdù ipèsè omi fún isẹ ọ̀gbìn, ilé isẹ̀ rí-lá-rí-lá àti fún ilò nínú ile wa isòro leè wà nipa ọ̀rọ̀ ipèsè omi látàri òjò tí kò ní pọ̀. Tí gbogbo ǹhkan yóò sì máa gbóná janjan.

Lójúnà àti mójútó ọ̀rọ̀ omi àti mímu kí àdínkù bá isòro tí yóò seḷe nipa ipèsè omi, a dábaá awọn ọ̀nà àbáyọ̀ fún awọn tọ̀rọ̀kan, pàápàá awọn tó ní mójútó àjọ RUWASSA àti gbogbo awọn àjọ tọ̀rọ̀kàn pátápátá láti se awọn ǹhkan wọ̀nyí.

1. Tí tètè múrasilẹ̀

- Gbígbe ìgbése akin nipa síse àmúlò àsọtélẹ̀ sáà ojú ojó tí NiMet se àgbékalẹ̀ rẹ̀ fún ọ̀dún 2025.
- Kí wọn se àmúlò àsọtélẹ̀ láti máa sí omi sílẹ̀ àti awọn àkóónú bíi òjò yóò se rọ̀ ní ọ̀dún 2025.
- Kí wọn mò bí wọn yóò se máa piń omi lákókò ọ̀gbẹ̀lẹ̀ nipa síse àmúlò àsọtélẹ̀ NiMet.

2. Ìsàkóso ọ̀rọ̀ lílo omi

- Síse ìmójútó ìsàkóso ọ̀rọ̀ omiyalé omi orí ilẹ̀, tàbí òjò láàrin gbogbo awọn tí ó ní lo omi (isẹ ọ̀gbìn, ipèsè iná ọ̀ba, ilera) láti leè máase jẹ́kí ó fi sí igun kan ju èkejì lọ látàri wípé òjò kò ní rọ̀ tó iye ti ó máa ní rọ̀ lódoṣoṣo ní awọn agbègbè kan

- E se àmúlò ètò kíkó omi pamọ́ dádádára àti pínpin rẹ̀ láàrin(mímú, ilera, ìpèsè iná gba àti bẹ̀ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ lọ.
- Ẹ wá ọ̀nà kíkó omi pamọ́ láti se àtilẹ̀yin fún omi orí ilẹ̀.
- Lákòkò tí gbogbo atẹ̀gùn bá n gbóná kojá sí sọ ẹ̀yí tí ó n fa kí ojú-oró máa hù ní ojú ojọ omi wa, ó se pàtàkì láti máa se omi wa dádádára fún ilò inú ilẹ̀.
- Ẹ gbìyànjú ri wípé ẹ̀ kó gbogbo àwọn n̄nkan tó lee se ìdíwọ́ ní

àwọn ojú ọ̀nà omi wa àti àgbàrá kúrò.

3. Ìdàgbàsókè Àkùrò

- Ẹ ri wípé á mójútó gbogbo àwọn irinsẹ̀ àkùrò síse ní àwọn ìpínlẹ̀ òkè oya láti leè mú ìdàgbàsókè bá isẹ̀ ọ̀gbìn kí ó tó di wípé àkòkò òjò wọ́lé dé.
- Ẹ ri wípé àwọn èniyàn mò ọ̀nà lílọ omi, ẹ̀yí tí kó yọ ọ̀nà ọ̀gbìn àkùrò sílẹ̀, ẹ̀yí yóó mú bí a se n̄ pàdánù omi nílẹ̀ yìí dínkù.

Fig 36: Odò Niger ní Onitsha, ìpínlẹ̀ Anambra

3.4 ẸKa Ìrìnà

Ìgbòkè-gbodò nípa lílọ láti ibi kan sí ibòmíràn kó ipa pàtàkì nínú ètò ọ̀rọ̀ ajé orílẹ̀dè kan, nítorí òun ló sọ gbogbo ibikíbi pọ̀ láti leè kó èniyàn tàbí ẹ̀rú káàkiri tí ó n mú ilosíwájú bá ọ̀rọ̀ ajé orílẹ̀dè Nigeria yálà ní orí ilẹ̀ tàbí ori omi fún ìgbòkè-gbodò rẹ̀ fún ìrìnà tí ó sì ní ipa lórí rẹ̀. Bí àkòkò sáà kan se rí, yálà àkòkò kùru-kùru, òjò rírọ̀, àkòkò àrọ̀rdá òjò tàbí ìgbà ẹ̀ẹ̀rùn ní ipénijà lórí ìgbòkè-gbodò ní Nigeria.

3.4 Ìrìnà orí ilẹ̀

Ìrìnà orí ilẹ̀ Nigeria jẹ ọ̀kan gbòògì, tí ó sì jẹ wípé àwọn ọ̀pópónà tó wà yíkà ilẹ̀ yìí tó ẹ̀gbẹ̀rún lónà igba ibùsọ ẹ̀yítí kò yọ ọ̀pópónà ìjọba àpapọ̀ ìpínlẹ̀ àti ìbílẹ̀ sílẹ̀. Ìrìnà orí ilẹ̀ jẹ ọ̀kan pátákí ní ẹ̀ka ọ̀rọ̀ ajé orílẹ̀dè, nítorí òun ló jẹ kí kíkó ẹ̀rú àti àwọn èniyàn láti ibikan sí ìkejì ní orí ilẹ̀ tẹ̀ tọ̀ gbalasa rọ̀rùn.

Fig 37: ọ̀pópónà ní Nigeria

Bí ó tile jẹ wípé àsọtélẹ̀ fihàn wípé àkókò òjò kò ní yàtò, bèèni kò ní sí ìyàtò púpọ̀ náà lákókò ẹẹrún ní 2025 ní Nigeria a tún ní ìgbàgbọ̀ wípé àwọn sàà wònyí yòò tún ní ipa lórí àwọn òpópónà wá.

(i) Omíyalé: Àrọ̀rdá òjò leè lágbara ju àwọn ojú ọ̀nà àgbàrà wa lọ èyí tí yòò fa omíyalé tí yòò sì se àkóbá fún àwọn òpópónà wa, ó leè se àkóbá fún lílọ̀ àti bíbò ní òpópónà tí yòò sì jẹ̀ isòrò ní ọ̀pọ̀ ìgbà.

(ii) Bibàjẹ̀ òpópónà: Bí ojú ba se ní rọ̀ sí, tí kò sì dáwọ̀ dúró, ó leè se kí àkóbá nípa bíbàjẹ̀, afára wíwo àti kí ó dá kòtò koto-koto sí àwọn ojú òpópónà wa.

(iii) Ijámhá: Àrọ̀rdá òjò a máa fa kí ilẹ̀ yò àti mímu àdínkù bá ìrìran àwọn awakọ̀ kù, èyí a sì jẹ̀ kí ijámhá máa peléke síi

(iv) Kùru-kùru: Ní àkókò ọ̀yẹ̀, idọtí àti kùru-kùru máa n pò láàrin (osù, January, February, November àti December) ó máa ní se àkóbá fún ìrìran awakọ̀, ó sì leè se okùnfà ijámhá ní òpopónà wa.

(v) Òpópónà nílá: Àsọtélẹ̀ fihàn wípé atégùn gbígbóná yòò wá, èyí ó leè se àkóbá fún àwọn òpópónà wa, tí yòò wá bàjẹ̀, bèèni gbígbóná àwọn òpópónà wònyí yòò máa ba táyà àwọn ọ̀kọ̀ tó bá ní lọ̀ sí ibi tí o jìnnà jẹ.

Ìmòrà̀n

(i) A gba ní mọ̀rà̀n láti máa jẹ́kí àwọn ojú àgbàrà wà ní ìmọtótó nípa kíkó àwọn idọtí kùrò níbẹ̀ nígbà gbogbo, kí a sì rí wípé àwọn ní kó àwọn yẹ̀pẹ̀ tí ko ní jẹ́kí omi lọ̀ géere nípa èyí yòò jẹ́kí omíyalé tó máa ní se lẹ̀ ní àwọn òpópónà dínkù.

(ii) A gba gbogbo àwọn tó ní lo òpópónà ní mọ̀rà̀n láti kárárò bí àrọ̀rdá òjò bá tí rọ̀ fún lílọ̀ ìrìnajo wọn, bèèni a rọ̀ wọn láti mase sáré àsápajúdé, kí wọn sì rí wípé iná ọ̀kọ̀ wọn ní sisẹ̀.

(iii) A rọ̀ àwọn awakọ̀ láti máse sare lákókò tí kùru-kùru bá gba ojú ojó

(iv) Kí awakọ̀ rí wípé oún se àyèwò táyà rẹ̀ kí ó tó di wípé ó lọ̀ sí ìrìn àjò tó jìnnà páàpáà ní àsikò tó ojú ojó bá gbóná.

3.4.2 Ìrìnà ojú irin :

Ìrìnà ojú irin jẹ̀ ọ̀kan pàtàkì nínú ẹ̀ka idàgbàsókè ètò orọ̀ ajé orílẹ̀èdè , látàrí wípé ó ní mú àdínkù bá ìkọ̀lù-kọ̀gbà ní àwọn òpópónà ilẹ̀ yíi, ó sì ní se àtìlẹ̀yìn fún idàgbàsókè ilẹ̀ isẹ̀. Orísírísí ìrìnà ojú irin méjì ló wá nílẹ̀ yíi, iye ìrìnà ojú irin àtíjọ̀ àti òde oní láti mú ìrìnà ojú irin ya dárádára sí. ojú ojó náa máa ní ipa lórí ìrínà oju irin yálá nípa ààbò rẹ̀ àti isẹ̀ dárádára rẹ̀ àti idúró-sinsin òpópónà ojú irin.

Fig 38 Ojú irin Abuja

Àtubòtán àsọtélẹ̀ ojú òjò 2025 lórí ìrìnà ojú irin ara àti atégùn

líle: Ara àti atégùn líle leè wó igi àti àwọn òpó iná lulẹ̀ nígbà tí òjò bá fẹ̀ bẹ̀rẹ̀ tàbí ìgbà tí ó bá n parí lọ, tí yóò sì se àkóbá fun ìrìnà ojú irin.

(i) Àrá àti atégùn líle: Àrá àti atégùn líle leè wó igi àti àwọn òpó iná lulẹ̀ nígbà tí òjò bá fẹ̀ bẹ̀rẹ̀ tàbí ìgbà tí ó bá n parí lọ, tí yóò sì se àkóbá fún ìrìnà ojú irin.

(ii) Bí ojú ojó bá gbóná: Ó leè se àkóbá fún ojú irin, tí yóò sì mú àwọn ìrìn yíí fẹ̀.

(iii) Òjò àròròdá Leè fa omíyálé ní ònà ojú irin, tí yóò sì wó irin lọ pátápátá èyí leè se àkóbá fún ìrìn ojú irin.

(iv) Bí atégùn bá pọ̀ ní àpọ̀ jù: O leè wà àwọn irinsẹ̀ ojú irin jé, tí yóò sì di ìgbòkè-gbodò ojú irin lọwọ̀.

Ìmọ̀ràn

- Ilé isẹ̀ ojú irin gbọdọ̀ ri wípé àwọn isẹ̀ ìmojútó àwọn ojú irin, kí wọn sì ri wípé àwọn n se àyèwò dáadáa kí òjò tó wọlé àti àkókò òjò pàápàá.

Àwọn Ẹ̀ka

(A) Ẹ̀ja Pípa

Bí ó bá ti di inú osù kẹsàn-án, Sept ó seése kí àwọn ẹ̀sẹ̀ odò máa kún fún ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àwọn nńkan ó se ara lóòrè pàápàá jùlọ̀, ẹ̀ja yóò tí kún inú omi.

Fig 39: Àpènjà ní agbègbè ẹ̀sẹ̀ odò Nigeria

Ìmọ̀ràn

A gba àwọn àpẹ́ja ní mọ̀ràn láti lo àhààní bí ẹ̀ja àti àwọn nńkan asara-lóore míràn yóò se kún inú odò nínú osù kẹsàn-án, Sept láti se àmúlò àsọtélẹ̀ NiMet àti ìròyìn tí wọn gbe jáde nípa ijàmbá tó seése kó seḽẹ̀ látàrí bí ó ni se kún àti àwọn nńkan tó yẹ kí wọn se.

- Kí wọn máa se àyèwò ojú irin nígbà gbogbo fún ìdòtí tàbí àwọn igi tí ó lee wó lu ọ̀pọ̀pónà ojú irin lákókò òjò.
- Kí wọn máa se àyèwò ojú irin nígbà gbogbo fún ìdòtí tàbí àwọn igi tí ó lee wó lu ọ̀pọ̀pónà ojú irin lákókò òjò.
- Kí wọn pèsè àwọn irinsẹ̀ àti idábòbò èyítí ó leè pinwọ̀ gbígbóná sí àwọn ibùdókọ̀ ojú irin.

3.4.3 Ìrìnà ojú omi àti ètò ọ̀rọ̀ ajé

Àwọn ojú omi tó wà ní ilẹ̀ yíí ní ó jẹ̀ wípé àwọn ipínlẹ̀ méje tó wà ní apá gúúsù ní èyí (Lagos, Ondo, Delta, Bayelsa, Rivers, Akwa Ibom àti Cross Rivers) jẹ̀ ibi pàtàkì fún ọ̀rọ̀ ajé inú omi èka yíí n se àmúlò àwọn àlùmọ̀nì inú omi láti mú idàgbàsókè bá ètò ọ̀rọ̀ ajé ilẹ̀ yíí, wọn n pèsè isẹ̀, tí wọn sì ní mú àyípadà bá ìgbé ayé ẹ̀dá. Lára àwọn nńkan tó wà ní ẹ̀ka yíí ní òwò ẹ̀ja síse, Ìrìnà ojú omi, epo àti gáàsì, ètò ìgbafẹ̀ ẹ̀sẹ̀ odò. Àsọtélẹ̀ ojú ojó 2025 fihàn wípé ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àhààní ní ó wà ní ẹ̀ka yíí, bí wọn bá ní ìmò kíkún fún àwọn aláse nípa ìmojútó àti idáábòbò rẹ̀.

(B) Ìrìnà ojú omi

Àsọtélẹ̀ ojú ojó 2025 fihàn wípé òjò yóò pọ̀ diẹ̀ ní àwọn agbègbè ẹ̀sẹ̀ odò, èyí yóò sì ní ipa lórí ìrìnà ojú omi pàápàá ìrìnà ojú omi lábẹ̀lẹ̀. Àsọtélẹ̀ fihàn wípé yóò rọ̀rùn fún àwọn ọ̀kọ̀ ojú omi nńhàlà láti rìn nínú omi láàrin osù kẹfà, June sí osù kẹwáá, Oct.

ig 40 Àwọn ọ̀kọ̀ ojú omi Ferry ní ibùdó wọn ní Lagos

Ìmọ̀ràn

- * A rọ̀ àwọn tó ní lo ìrìnà ojú omi láti se àlákálẹ̀ ètò wọn dáradára ní ìrìnà ojú omi lábẹ̀lẹ̀ lásìkò tí àròròdá òjò bá n rọ̀ nitorí omi yóò kún nígbà náá.
- * Ó seése kí omi yíí kún àkúnfàya ní àwọn àkókò kan tí yóò sì sòro fún àwọn ọ̀kọ̀ ojú omi kékéké tàbí àwọn ọ̀gbèrì láti máse wo inú omi. A rọ̀ àwọn ènìyàn láti gba àkọ̀sílẹ̀ àjọ NiMet àti àwọn mìràn fún ìrìnà ojú omi nitorí ààbò ara wọn.

(C) Ìgbafẹ̀ ẹ̀sẹ̀ odò

Bí ojú ojó b dara, ti oòrùn si n yo pẹ̀lú atẹ̀gùn ti ko si lagbara, agbègbè ẹ̀sẹ̀ odò dara púpọ̀ lati se àbẹ̀wò sí fun awọn arinrin-àjò afẹ́. Awọn igbadun bii odò wíwẹ́, síseré nínú omi ati awọn ìgbafẹ́ miran dara ni akoko yíí. Àsọ̀tẹ̀lẹ̀ oju ojó 2025 fihan wipe laarin osu kinni, January si osu karun-un, May, ategun yóò ló wóńrọ́ díẹ́, ti ìrẹ̀tí si wa wipe atẹ̀gùn yóò wa laarin 310c si 340c nigba ti ireti wà wipe òjò yóò bẹ̀rẹ̀ ni agbègbè ẹ̀sẹ̀ odo laarin osu keji, Feb si aarin osu kẹta, March

Fig. 41. Ibùdó ìgbafẹ́ ni agbègbè ẹ̀sẹ̀ odò Nigeria

Ìmọ̀ràn

- Bi atẹ̀gùn ìwọ̀n-tun-wọ̀nsi se wa ati bi òjò yóò se máa rọ̀ laarin osu kinni January titi di osu kẹta March, je akoko to dara lati maa se igbafẹ́ ni eti òkun ati awọn ibudo ìgbafẹ́ to wa ni ẹ̀sẹ̀ odò;
- A rọ awọn arinrin-àjò afẹ́ lati máa wọ awò ojú pẹ̀lú fila idábòbò ara wọ́n nígbà ti wọ́n ba wa nínú oòrùn fun ìgbà pípe
- A rọ awọn arinrin àjò afẹ́ láti máa mu omi púpọ̀ láti leè kápá ò̀̀ngbẹ́ lákókò tí òòrùn bá mú púpọ̀ èyí tí ó lee fa ipènjìà ilera.

(D) HỌ̀ÍLÌ ÀTÌ GÁÀSÌ

Orọ̀ hólìlì àtì gáàsì jẹ́ ọ̀nà kan pàtàkì tí ipawọ̀ wọ̀lẹ́ Nigeria fi n ru gógó sí, ó sì jẹ́ ọ̀nà ipawọ̀ wọ̀lẹ́ láti ilẹ̀ okèrèrè fun ìjọba. Ẹ́ka yíí n pèsè isẹ́ àtì idàgbàsókè orọ̀ ajé.

Àsọ̀tẹ̀lẹ̀ sáa ojú ojó 2025 ní ó seése kí ojú ojó se àkóbá fun awọn irinsẹ́ pàápàá nígbà tí ojó bá n bẹ̀rẹ̀. Àkókò yíí ní àrà máa n sà̀n, ti o si leè se àkóbá fun awọn irinsẹ́ wọ̀nyí tó wà ní agbègbè ẹ̀sẹ̀ odò Nigeria.

Fig 42: Ibùdó ifọpo ní Nigeria

Ìmọ̀ràn

- Fún ààbò tò péye, àwọ̀n tò wà ní ẹ̀ka hólìlì àtì gáàsì gbọ̀dọ̀ máa kàn sí àsọ̀tẹ̀lẹ̀ NiMet, kí wọ́n sì máa se àyèwò gbogbo àkọ̀sílẹ̀ NiMet nígbogbo ìgbà fún ọ̀rọ̀ omi àtì òkè omi.
- Kí wọ́n ri wípe gbogbo àwọ̀n irinsẹ́ wọ́n ni ó ní agbára láti bá àrà sísán síse papọ̀ àtì atẹ̀gùn.

3.5 Ipese ina oba

Fig 43: Ibudo ipese ina oba ati ipese agbara miran.

3.5.1 ipese ina oba lati ara omi

Àsọ̀tẹ̀lẹ̀ wípe ó seése kí òjò pé kí ó tó bẹ̀rẹ̀ àtì tí -tètè dáwọ́ dúró rẹ́ pẹ̀lú bí kò se ní tó bí ó se máa n rọ̀ tẹ̀lẹ̀ ní agbègbè àríwá, o seése kó ní ipa lórí iye omi tí yóò wà ní àwọ̀n dáàmù tí wọ́n fi n pèsè iná oba. Ò seése kí iye iná oba tí wọ́n n pèsè mase tó, sùgbọ̀n ní ti apá gúúsù ti àsọ̀tẹ̀lẹ̀ sọ wípe òjò ti yóò rọ̀ wà láàrín (2700mm sí 3010mm) ní agbègbè Rivers, Bayelsa, Cross Rivers, àtì Akwa-Ibom, ó seése kí òjò náà se àkóbá fun awọn irinsẹ́ ipèsè iná oba, bẹ̀ni, bí omiyalé bá selẹ́ ó lee bá awọn irinsẹ́ bii wáyá, òpó àtì awọn ẹ̀rọ̀ ipèsè iná oba je, yóò si mú gbogbo agbègbè wọ̀nyí wà nínú òkùnkùn.

3.5.1 ipese ina oja lati ara omi

Àsọtélẹ̀ wípé ó seése kí òjò pé kí ó tó bẹ̀rẹ̀ àti tí -tètè dáwọ́ dúró rẹ̀ pẹ̀lú bí kò se ní tó bí ó se máa n rọ̀ tẹ̀lẹ̀ ní agbègbè àríwá, o seése kó ní ipa lórí iye omi tí yóo wà ní áwọ̀n dáàmù tí wọ̀n fi n pèsè iná oja. Ò seése kí iye iná oja tí wọ̀n n pèsè mase tó, sùgbọ̀n ní tí apá gúúsù tí àsọtélẹ̀ sọ wípé òjò tí yóo rọ̀ wà láàrín (2700mm sí 3010mm) ní agbègbè Rivers, Bayelsa, Cross Rivers, àti Akwa-Ibom, ó seése kí òjò náà se àkóbá fún àwọ̀n irinsẹ̀ ìpèsè iná oja, bẹ̀ni, bí omíyálé bá selẹ̀ ó lee bá àwọ̀n irinsẹ̀ bí wáyà, òpó àti àwọ̀n ẹ̀rọ ìpèsè iná oja jẹ, yóò sí mú gbogbo agbègbè wọ̀nyí wà nínú òkùnkùn.

3.5.2: Ipèsè iná láti ara òòrùn àti atẹ̀gùn

Àsọtélẹ̀ tó fihàn wípé òjò yóò pé kí ó tó bẹ̀rẹ̀ ní apá àríwá àti ojú ojó yóò se gbóná pẹ̀lú bí ojú ojó yóò se mólẹ̀ kedere, tí òòrùn yóò sí ràn fún ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ wákàtí yóò jẹ́kí ó rọ̀rùn láti ri ina oja láti ara òòrùn. A leè lo irú ànfààní yíi láti pèsè iná oja láti se àtìlẹ̀yìn fún ìpèsè iná oja tí a n ri láti ara omi. Bákan náà bí ẹ̀rùn bá se gùn tó ní apá àríwá, ó lee fi ààyè sílẹ̀ fún ìpèsè iná oja lati ara atẹ̀gùn pàápàa ní àwọ̀n ìpínlẹ̀ bíi, Sokoto, Zamfara, Katsina, Kano, Jigawa, Plateau àti Bornu ní íbì tí atẹ̀gùn yóò tí máa fẹ̀ dádádára àti wípe bí atẹ̀gùn náà yóò se máa fẹ̀ a lee lo fún ìpèsè iná oja.

Ìmọ̀ràn

A rọ̀ àwọ̀n olókoowò, aládani àti ijọba láti lo ànfààni àwọ̀n nńkan tí a mẹnubà yíi láti pèsè iná oja láti ara òòrùn àti atẹ̀gùn ní apá àríwá Nigeria, kí wọ̀n se idókòdòwò nípa à n pèsè iná oja, èyí yóò mú gbígbe ara lé ìpèsè iná oja tí wọ̀n n pèsè láti inu omi nńkan kúrò níbẹ̀.

3.6 Ẹka ibánisọrọ

Fig 44: Ọ̀pó ẹ̀rọ̀ ibánisọ̀rọ̀

Ètò ibánisọ̀rọ̀ gbe ara lé bí ojú ojó bá se rí àti wípé isọ̀wọ̀-sisẹ̀ rẹ̀ ní dádádára wa lọ̀wọ̀ irinsẹ̀, riri ọ̀wọ̀ja agbara ati bi awọ̀n èròjà wọ̀n

se lagbara to. Ojú ojó ko ipa pàtàkì nínú bii òjò rírò, atẹ̀gùn fífẹ̀, àrà sísán ati bi ojú ojó bá gbóná, a máa ni ipa lórí ibánisọ̀rọ̀ ati awọ̀n irinsẹ̀ wọ̀n pẹ̀lú isọ̀wọ̀-sisẹ̀ wọ̀n. A máa se àkóbá fun ibanisoro o ni waya tabi eyi ti kii se o ni waya. Ipa ti ojú ojó máa n ri lori ibanisoro maa n foju han daradara lakoko ti o ba bẹ̀rẹ̀, yálà lati ara awọ̀n àbùdá ojú ojó bii ki gbogbo nńkan tutu, sége-sége atẹ̀gùn, ati bi ojú sánmò ko se dúró si ojú kan ati pàápàà bi àsọtélẹ̀ 2025 se sọ.

Àsọtélẹ̀ tí sọ wípe ojú ojó yóò gbóná láàrín osu kinni, January si osu karun-un, May leè jẹ̀ ipènijà, bii gbígboná jù ojú ojó, eruku ni ojú sánmò, idákúrekú iná oja fun ilò ibanisoro leè jẹ̀ adinà-gbookú fun asewori ibanisoro. Awọ̀n nńkan wọ̀nyí ni yóò selẹ̀ gégé bi àsọtélẹ̀ qdún 2025 se sọ.

- Àrọ̀rdá òjò leè se àkóbá fun ẹ̀rọ̀ ibanisoro, ti yóò si máa se sége-sége, ti awọ̀n èniyàn ko ni gbádùn isọ̀wọ̀-sisẹ̀ rẹ̀.
- Bí atẹ̀gùn ba fẹ̀ ní àfẹ̀jù, o leè da awọ̀n irinsẹ̀ ibanisoro wo lulẹ̀, ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ awọ̀n wáyà ati irinsẹ̀ wọ̀n leè denu kolẹ̀.
- Atẹ̀gùn alagbara leè se àkóbá fun ẹ̀rọ̀ alatagba wọ̀n, eyi ti yoo jẹ́ki irinsẹ̀ máa se sége-sége.
- Ẹ̀jì líle leè se àkóbá fun irinsẹ̀ ibanisoro, ti yóò si máa mu awọ̀n èniyàn pàdánù ètò kan tàbí omiran.
- Àrà sísán leè selẹ̀, ti yóò si ba awọ̀n irinsẹ̀ ibánisọ̀rọ̀ jẹ̀ láirò tẹ̀lẹ̀, yó si dín agbara isọ̀wọ̀-sisẹ̀ wọ̀n ku.
- Sége-sége ina oja leè se akoba fun irinsẹ̀ ibanisoro, ti yóò si jẹ́ki eto ibanisoro pakasọ.
- Atẹ̀gùn líle sáábà máa n da ẹ̀rọ̀ alatagba awọ̀n ilé isẹ̀ ibanisoro wó lulẹ̀.
- Gbígboná oju ojó yóò se akoba fun awn irinsẹ̀ wọ̀n, ti yóò si máa gbóná ni àgbójù, ti yóò si jẹ́kí o da isẹ̀ sílẹ̀.*Kí awọ̀n ilé isẹ̀ ibánisọ̀rọ̀ fọ̀wọ̀sowọ̀pọ̀ pẹ̀lú àjọ NiMet, nipa kí wọ̀n fi ọ̀rọ̀ àsọtélẹ̀ oju ojó si inú àlákẹ̀ wọ̀n.

Àyẹ̀wò ní igba gbogbo ati imójútó awọ̀n irinsẹ̀ wọ̀n lọ̀wọ̀ atẹ̀gùn líle ojú ojó se pàtàkì

- Sisẹ̀ àmúlò awọ̀n irinsẹ̀ tí yóò leè ba bi ojú ojó se n ri sis' bí oòrùn, idòtí, ati òjò pàápàà.
- Kí wọ̀n ri wípe wọ̀n n se amulo bi èròjà isọ̀wọ̀-sisẹ̀ wọ̀n yóò s máa tutu ni gbogbo igbà.
- Kí wọ̀n se àgbékalẹ̀ irinsẹ̀ tí yóò leè máa mu àrà dúró nígbà tí o ba n sán.

3.7. Mímú adinku ba ijamba

Ìsẹlẹ ijamba a máa se àkóbá fun awọn èniyàn ni ọpọlọpọ igba, bíí ara, ati awọn nnkan miran ti leè ba eto ọrọ ajé jẹ. Omiyale, ẹẹrùn gbígboná, atégùn lile ati gbigbona ati awọn ọkan-o-jọkan ajalu mian ni o máa n nípa Iri àwujọ, bi nnkan se ri, igbé ayé ẹdá ati ilera wọn.

Àsọtélẹ sáà oju ojó ọdún 2025 sọ wipe o seese ki òjò mase rọ bi o se máa n rọ tẹlẹ ni awọn apa ibikan ni orílẹ̀èdè yíí. Awọn agbègbè bi Niger, Benue, Kogi, Rivers ati awọn agbègbè to wa ni ẹsẹ odo seese ko ni ijamba omiyale.

Orisiirisì àjálù bii wíwó lulẹ pátákó atóka, ọpó wáyà, ina ọba, atégùn gbígbe òrùlé ile ati awọn orisiirisì ajalu lo leè sẹlẹ ni akoko òjò ati igba ti o ba n pari lọ latari arọrọdá òjò ati atégunlile to rọ mọ sáà náà. O seese ki omiyale sẹlẹ latari arọrọda òjò ni awọn apa ibikan ni Kaduna, Lagos, Ebonyi, Cross River, Abia, Akwa Ibom pẹlú FCT. Ni apa Oke ọya, o seese ki omiyale sẹlẹ nigba ti arọrọda ojo ba de góhó ninu osù keje, July, ikejo, August ati ikẹsan, September. Awọn ilu nílá-nílá ti kò ni kòtò idaminu seese ki omiyale sẹlẹ nibẹ lakoko sáà òjò.

Àsọtélẹ to sọ wipe nnkan yòò gbóná ni apa ariwa ni osù kinni, January, ikeji, Feburary, osu kọkanla November ati ikejila December, eyi ti oleè fa ijambaina ni iru àkókò yíí nigba ti gbogbo nnkan ba ti gbẹ, ti atégùn yòòse ìrànlowọ fun ijamba iná

Fig. 45. Omiyale ni Maiduguri, Bornu Nigeria. Ojọ kẹdogun osù kẹsan, 2024

Àtẹ kẹrin: Àtubọtan àsọtélẹ lori ìmójútó ijamba

Atubọtan	Ìmọràn	ìkede
(1) Atégùn tabi ijito le ba dúkiá bi ẹrọ ìbáńisọrọ jẹ	<ul style="list-style-type: none"> • Igi gbingbin • Dídènà igbo sisun ati ina dídá ni itan gbangba • Gbigba ìmọràn ati iroyin nipa atégùn lódò NiMet kí o to di wipe a dágbálé nnkan. • Ki wọn sakiyesi bi wọn se fẹ se àgbékalẹ irinse. • Ìmótótó, idábòbò ati àfikún agbara fun awọn irinse to wa nílẹ bíí dáàmù ati irinse ibáńisọrọ 	<ul style="list-style-type: none"> • Tí-tètè se àmúlò ikilọ • Sise itumọ awọn ìmọràn yíí si èdè abinibi. • Lilo awọn àmì fun ibanisoro ati alaye. • Lilo awọn irinse ti ko ni se akoba fun ara. • Ifowosowopo pẹlu awọn àkàndá ati asaaju wọn • Fifi ẹkọ kíkọ nipa ààbò si inú ẹkọ awọn akẹkọ • Sise àmúlò ilé isẹ iròyin, yálà radio, tẹlẹfisan, iwe iroyin. • Sise idánilẹkọ nigba gbogbo • Sise amulo awọn èniyanti araalu le gbọrọ si lẹnu.
(2) Omiyale látàrí àrọrọdá òjò	<ul style="list-style-type: none"> • Imototo àyíká nigba gbogbo nipa ojú ọ̀nà àgbàrá. • Pin awcn eniyan lówọ lati mase kọ ile si ojú ọ̀nà àgbàrá • Sise ètò tó péye nipa ilé kíkọ • Ìlanilọye • Ẹ wo ìmura sílẹ àjọ NEMA nipa omiyale 	<ul style="list-style-type: none"> • Ifikunlukun pẹlu awọn tọrọkan. • Sàlàyé àsọtélẹ ojúojọ fun araalu
(3) Ilé wíwó latari àrọrọdá òjò ati iji lílẹ	<ul style="list-style-type: none"> • Awọn alase gbódò ri wipe wọn tẹlẹ ilànà ilé kíkọ • Lilo awọn èròjà ti ko dara, wọn kò gbódò fààyè gbàá • Jìnà si kíkọ ilé si ojú ọ̀nà àgbàrá • Sise kòtò ìdaminù 	
(4) Àkókò ọ́dá	ìgbiyànjú kíkọ omi pamó	
(5) Ọ̀nà àgbàrá	<ul style="list-style-type: none"> • Igi gbíngbìn • Kíkọ awọn nnkan to leè dènà atégùn lílẹ • Kíkọ awọn nnkan to leè dènà àgbàrá ati wíwó ògiri lọ • Jìnà si kíkọ ilé si ojú ọ̀nà àgbàrá • Sise kòtò ìdaminù 	
(6)Ìsípò padà awọn èniyàn latari ilé wíwó	<ul style="list-style-type: none"> • Ìpèsè ibùdó ti wọn yóò gbé • Ìpèsè nnkan ìdẹrùn fun awọn ti àjálù bá dé bá. • Itaniji ati ilanilọye. 	

(7) Àjàkalè àrùn (onígba-meji, ibà, ati yínrùn-yínrùn	<ul style="list-style-type: none"> • Ìpèsè ilera to peye bi abéré ati awọn nnkan idábòbò miran ati bẹẹ bẹẹ lo • Ìlanilọyẹ ati ọsẹ to ní se. • Omi to mọ,imótótó ati ilanilọyẹ to dara 	
(8) Ijamba ina	<ul style="list-style-type: none"> • Ìpinwọ igbo sisun • Pipa iná ọba • Ìpèsè awọn irinse ipaná. • Sise idánilekọọ dídènà ijamba iná. • Tẹlé ọfin ati ilana aabo. • Gbogbo awọn tọrọkan gbódò se àgbékalẹ irinsẹ ti yóò dènà ijamba iná 	

- Kí ijọba àpapọ, ìpínlẹ ati ibílẹ ri wipe awọn pèsè owó kalẹ ki wọn si tètè ri wipe o n de àrọwọto awọn ti yóò bi ijamba bá selẹ.
- Ìwádíí ati imọ kíkún gbódò wa nipa imójútó ijamba, bii sísan ọnà lati kápá rẹ, àsọtélẹ nipa rẹ ati gbogbo nnkan ti yóòdènà rẹ.

3.8. Ilera

Ojú ojọ ati sáà ni ipa pàtàkì to ní kólori ilera ẹdà. Eyi si ni àtubótán lori awọn èniyàn to n gbé inu ilú kan, èyí tí kò yọ ìgbáyé-gbádún ati ètò ọrọ ajé wọn séyìn nitori ọrọilera se pàtàkì ninu ìgbé aye ẹdà. Nitori náà ojú ojọ ni ipa tó ní kó ninu ilera ẹdà, yala ni ilọsíwájú tàbí idàkeji rẹ.

Nínu àkóónú ìwé yíí, a jẹki o di mimọ wipe ojú ojọ ati ilera gbódò sise papọ nitori awọn iroyin nipa ojú ojọ máa ní jẹki a mọ ibi ti nnkan de duro nipa ilera. Bi àyípadà se ní dé ba ojú ojọ, bẹẹ ni ọrọ ilera náà ri, bi ojú ojọ ba gbóná, ti omiyale selẹ, ti iyàn mú, gbogbo eyi naa ni yóò nipa lori ilera ẹdà.

Ọpọ awọn ayipada oju ojọ yíí lo ni àtubótán lori ilera, bii ki awọn àrùn to ní ràn máa gbilẹ si tàbí ki èyí tí kíí ràn náà pọ si ninu awujọ. Ọkan-o-jọkan àìsàn lo n ba oju ojọ rìn,awọn àìsàn miran a bọ si pajáwírì nigba ti òmíràn seese ko gba ẹmin èniyàn

Bi àkíyèsí “Neutral phase” lori ENSO ti o jẹ kókó àgbédání àsọtélẹ oju ojọ 2025, eyi o fihan wipe ìwọn-tun-wọn-si ni ojúojọ wà. Pèlú bi ọwàrà òjò yóò se rọ ni awọn apa ibikan, o seese ki omiyale selẹ, bẹẹ ni ọpọ òjò ti yóò rọ yíí leè se akoba fun omi

mimu, eyi ti o si lee fa awọn àìsàn bii àrùn onígba-meji, ìgbé gbuuru ati ki èniyàn máa bì, ki o sì máa yàgbé. Bakan náà, awọn kòkòrò àìfojúri máa n pọ ni akoko yii, ti wahal yóò si wà ninu mímí ẹdà.O seese ki awọn ibùdó ilera ti ni isoro latari arọrọda òjò. Bẹẹ ni omiyale leè se okùnfà àjàkalẹ àrùn ni awọn agbègbè bii,Kaduna, Lagos, Ebonyi, Cross River, Abia, Akwa Ibom ati FCT nibi ti àsọtélẹ ti sọ wipe òjò yóò pọ. Awọn kókó to máa n fa arun onígba-meji máa ní jade lati ara ìgbònsẹ ẹni ti ba ni àrùn náà lati inu ìgbònsẹ ẹni ti o ba ti kó àrùn, ti o si jẹ wipe ìta gbangba lo ti n se ìgbònsẹ.Omi àdúgbò leè wọ ìgbònsẹ lo si inu omi ti awọn araalu n mu, ti yóò si fa ajakalẹ arun onigba meji.

Èwẹ,pèlú bi àsọtélẹ jẹki amọ wípé gbogbo nnkan yóò gbóná láàrìn osù kinni January si osù karun-un may, 2025,o seese ki àrùn tàbí àìsàn to jẹ mọ ìgbóná wọpọ bii àìsàn èyi, rírẹ lati inu wa ati awọn àìsàn miran to n ba oju ojọ rin. Bi eyi ba selẹ yóò ko inira ba ilé ìwòsàn.

Ìgbà òtútù to sáábà máa ní wáyé ni January, Feburary ati November ati December,a máa n mu ọna ọfun gbẹ,gbogbo oju ojọ yookun fun ìdòtí ati eruku, eyi si leè fa àìsàn ọnà ọfun, eyi ti o sáábà máa n fa ikọ ati awọn awọn àìsàn miran.

Ìmọràn nipa àìsàn ibà

- Ìpinwọ ẹfọn jíjẹ nipa lilo àpọ ẹfọn ati awọn oògùn apẹfọn
- Ri wipe àyíká rẹ wà ni imótótó, bẹẹ ni ki omi mase dégùn si àyíká rẹ.
- Kàn si ile ìwòsàn bí ó bá kéfín àìsàn
- Ri wipe bi o ba fẹ lo oògùn ibà, jẹki o jẹ eyi ti onímọ isègùn oyinbo sọ fun ẹ.

- Ki awọn ọmọde gba abéré àjesára àisàn iba, nibi ti àisàn náà ba ti wópò sí
- Gbogbo awọn tọrọkan gbódò ri wipe wọn pèsè àpò ẹfọn fun awọn araalu.

Ìmòràn nipa àrùn yínrùn-yínrùn

- Ri wipe o gba itọjú to péye bi o ba kẹfín wipe ọrùn n dùn ẹ, tabi o ni ibà líle.
- Fifọ ọwọ ni igba gbogbo, eyi yóò dèná awọn kòkòrò àifojuri
- Ri wipe o n wà ni imótótó nigba gbogbo, mase gba ọti mu lówó èniyàn, mase jẹ ounjẹ àjẹkù, mase lo abọ ti wọn fi jeun láikò fọ, mase lo búróṣi ifoyín ti ẹnikan ti lo kù
- Jìnà si ibi ti èrò ba pọ si, bẹẹ ni ki o ri wipe atégùn wa nibi ti o wa.
- Maa fi asọ pélébé bo imù ati ẹnu rẹ, nigba ti o ba n wúkp

Ìmòràn nipa àrùn onígba-meji

- Ki ijọba ri wipe awọn kọ ile ìgbònsẹ nibi ti awọn èniyàn yóò ti máa ri lo, ki wọn si ká awọn eniyan lówó kò nipa sise ìgbònsẹ ni ita gbangba

- Lojuna ti pinwọ mimu omi ti ko dara, tabi eyi ti omiyale ti ya wọ inu rẹ, ki gbogbo awọn tọrọkan ri wipe wọn pèsè omi to dara fun awọn èniyàn wọn.
- Ki wọn ri wipe imótoto jọba ni ààrìn awọn araalu

Ìmòràn nipa oorú

- Ki awọn èniyàn máa mu omi nigba gbogbo.
- O se pàtàkì lati mase jade ninu oòrùn ọsán gangan, bi o ba seese ki o se gbogbo ètò kí o tó jade rẹ, nigba ti ojú ojọ ko ba gbóná
- Ri wipe o n jokoo si abé ìbòṣi, máa wọ awò ìbòṣi, fila tabi abùradà nigba ti o ba wa nita
- Ri wipe ile rẹ n tutu nigba gbogbo, nigba ti ita ba gbóná, ki o si fèrèsé rẹ silẹ nigba ti ilẹ bá sù, ki inú ilé rẹ leè tutu

Fig. 46. Ìyalọmọ ati ọmọ wéwé nibi ti wọn ti n duro fun abéré gbígb` ni Gwagwalada Abuja ni ojọ kejila osù kejila ọdún 2023

Orí Kẹrín

4.0 Àgbéyèwò Àsọtélẹ̀ Sáà Ojú Ojọ́ 2024

Agbéyèwò àsọtélẹ̀ sáà ojú ojọ́ 2024, lati leè wo ìsọwọ́-sisẹ̀ bi àsọtélẹ̀ nàà se rí lati ìbèrẹ̀ odún pèlú àkọsílẹ̀ lati ọ̀dọ̀ àwon to ní wo bi ìsọwọ́-sisẹ̀ àsọtélẹ̀ nàà se ri yíká orílẹ̀èdè Nigeria. Àjọ NiMet máa níwo àbájáde àsọtélẹ̀ nàà lati leè wo ìmúrasílẹ̀ wọn fun odún tó ní bọ

4.1 Àgbéyèwò àsọtélẹ̀ ìgbà tí òjò yóò bèrẹ̀, ìgbà tí òjò yóò parí ati iye òjò tí yóò rọ̀ ní 2024

Ìsọwọ́-sisẹ̀ àsọtélẹ̀ sáà ojú ojọ́ 2024 nípa ìgbà tí òjò yóò bèrẹ̀, ìgbà tí yóò parí, bi sáà yóò se gùn to ati iye òjò tó rọ̀, ni a se àgbéyèwò rẹ̀. Àbájáde àsọtélẹ̀ rẹ̀ ni a sàfihàn rẹ̀ nínú àwòrán Fig. 47

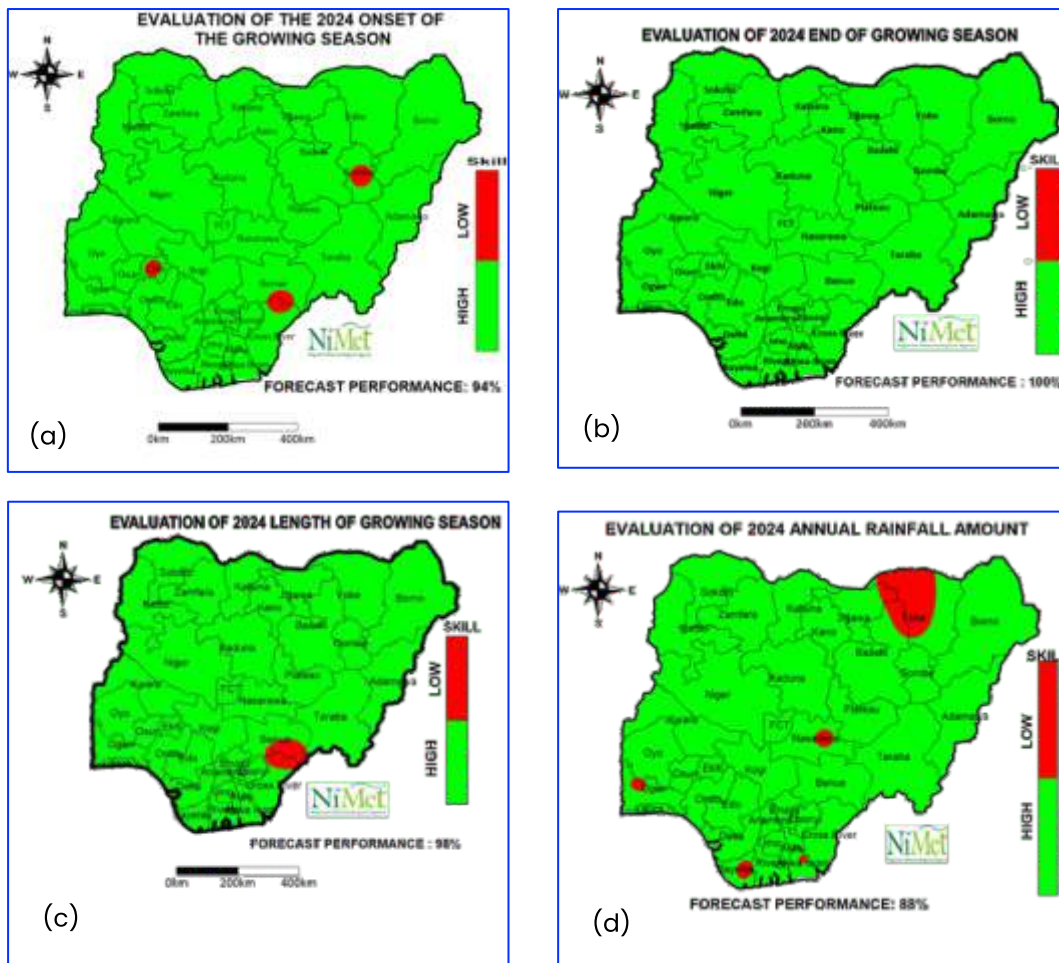

Fig. 47. Ìsọwọ́-sisẹ̀ (ìbèrẹ̀, ìparí òjò, bi o se gùn tó ati iye òjò tí yóò rọ̀

Àsọtélè nipa ìgbà tí òjò yóò bèrè ni 2024 yíká orílèdè yí síse dárádára tí iwọn rẹ sí wà ní idá marundinlogorun (95%). Sùgbón àseyọrí àsọtélè rẹ kò wà ní ìbámu ni Gombe, Ekiti ati àwọn apa ibikan ni Benue ati ipínlè Cross River. Ní tí ìgbà tí sáà òjò yóò parí, àsọtélè se àseyọrí ní iwọn idá ogórùn-ún sí ogórùn-ún (100%) yíká Nigeria. Àsọtélè nipa sáà bí òjò yóò se gùn tó ni o síse ní iwọn idá mejidinlogorun (95%) ní òpòlòpò agbègbè ni Nigeria, sùgbón àsọtélè kò síse dárádára ní àwọn agbègbè ẹnu ibodè Benue ati Cross River.

Lara awọn àsọtélè merin nipa òjò tí yóò rọ nikan ni o se àseyọrí ní idá mejidinlogorin (88%). Àsọtélè kò síse daradara ni apa iwọ oòrùn Yobe, ilà oòrùn Jigawa ati Bauchi, pèlú apa ibikan ni Nasarawa, Ogun, Bayelsa ati Akwa Ibom.

Ní àkótán, a leè sọ wípe àsọtélè NiMet 2024 gba máàki idá marundinlogorun (95%) nipa ìgbà tí òjò yóò bèrè, ìgbà tí yóò pari, bí yóò se gun to atiye òjò tí yóò rọ ní oḍún kan.

Àtẹ karun-un: Ìsọwọ-sisẹ àsọtélè òjò 2024

Àsọtélè òjò rírò	Ìsọwọ rẹ (ní %)
Ìgbà tí òjò yóò bèrè	94
Bí àkókò òjò se gùn	100
Ìgbà tí òjò dá	98
Iye òjò tó rọ	88
Ìgbéléwọn rẹ	95%

4.2 Ìgbéléwọn àsọtélè atégùn 2024

4.2.1 Ìgbéléwọn àsọtélè atégùn ojú ọsán ati òru January 2024

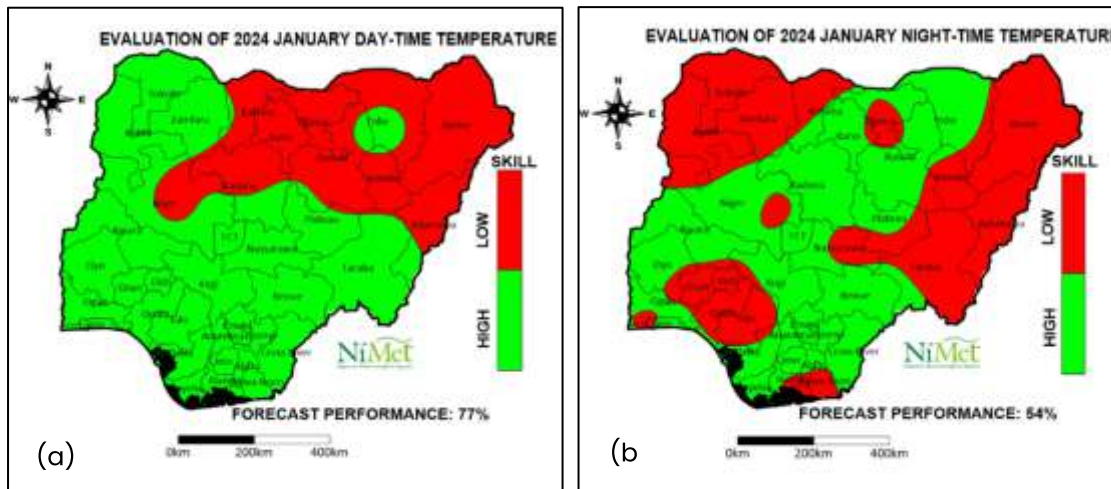

Fig. 48 Ìsọwọ-sisẹ àsọtélè atégùn ọsán ati òru January 2024

Àwòrán 48(a) sàfihàn ìsọwọ-sisẹ àsọtélè nipa atégùn tí yóò fẹ ní ọsán January 2024 yíká ilẹ̀ Nigeria. Ìgbéléwọn rẹ̀ fihàn wípe isisẹ̀ rẹ̀ wà ní idá mẹtadinlogorin (77%). A sàkíyèsí wípe àsọtélè rẹ̀ síse daradara ju bí a se rò lọ ní apa ilà

oòrùn àríwá àyààfi ní ipínlẹ̀ Yobe. Àsọtélè nipa atégùn tí yóò fẹ̀ ní òru January síse ní iwọn idá merinlelaadota (54%).

4.2.2 Ìsọwọ-sisẹ àsọtèlẹ atẹgùn ojú ọsán ati òru 2024

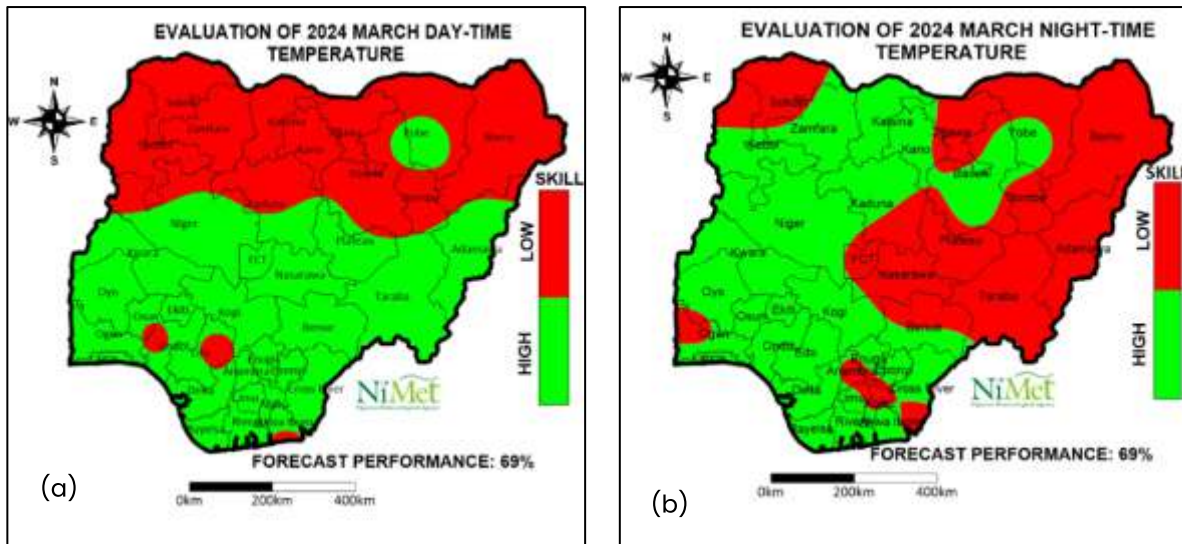

Fig. 49 Ìsọwọ-sisẹ àsọtèlẹ atẹgùn ojú ọsán ati òru Feb. 2024

Àsọtèlẹ atẹgùn ojú ọsán Feb, 2024 sisẹ bi a se sàláyé wipe yóòsẹlẹ yika orílẹ̀dèdè yii, o si gba maaki idámọkandinlogorin (79%), sùgbón o tutu diẹ koja ààlàni awọn ipinlẹ bii Akwa Ibom, Zamfara, Kaduna, Kano, Jigawa, Yobe ati Bornu

Àsọtèlẹ atẹgùn oru Feb 2024 sisẹ bi a se se àláyé wipe yóò wáyé. Maaiki ogorun lo gba ninu ogorun (100%). Nnkan ti eyi tumọ si ni wípé ko si àsàdànú nínú àsọtèlẹ wa.

4.2.3. Isọwọ-sisẹ àsọtèlẹ atẹgùn ojú ọsán ati oru March 2024

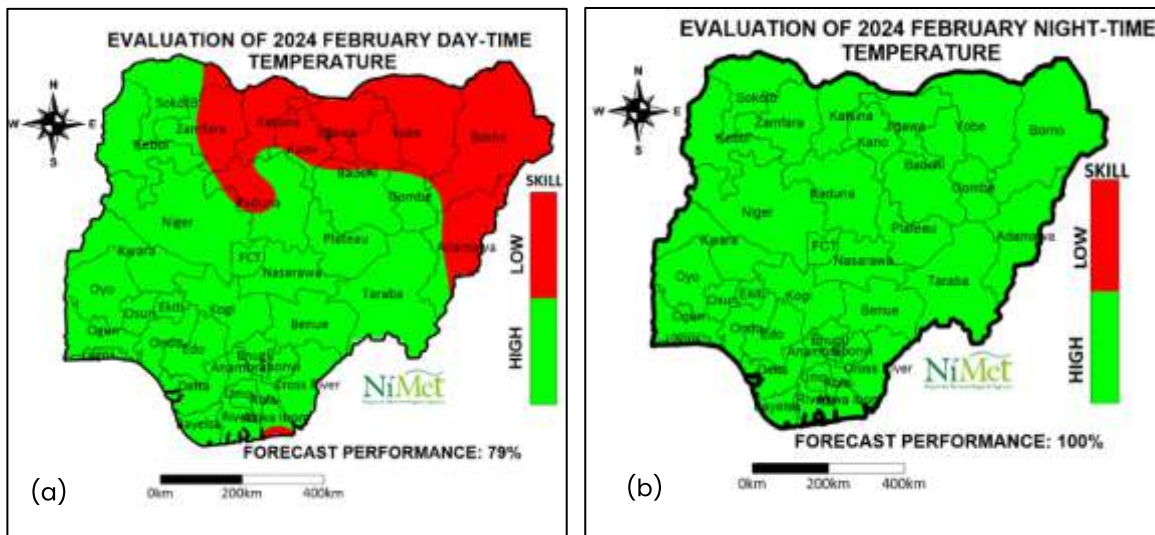
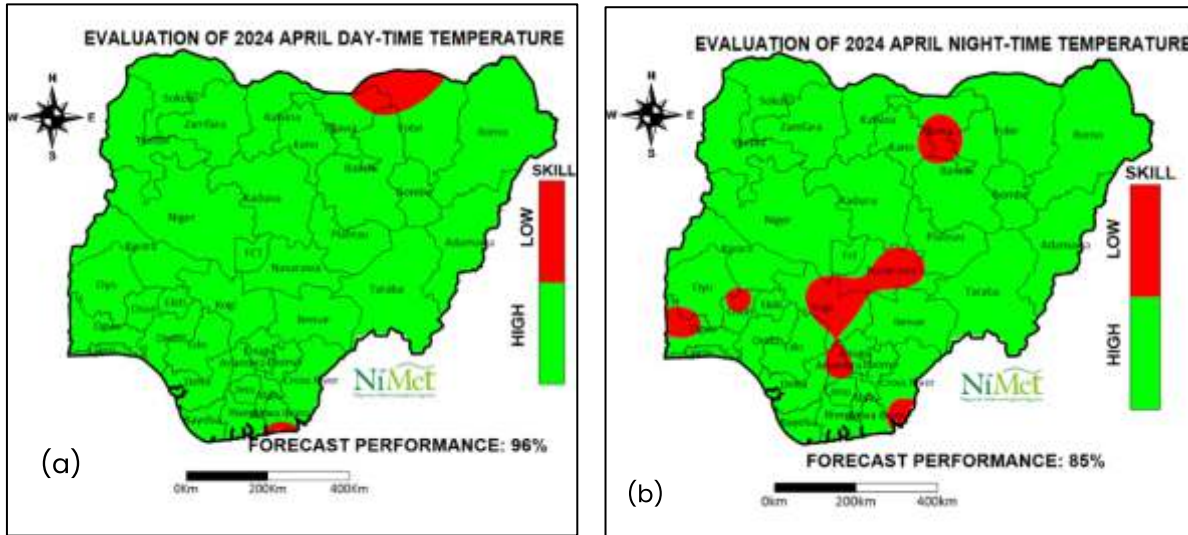

Fig. 50. Isọwọ-sisẹ àsọtèlẹ atẹgùn ọsán ati òru March 2024

Àsọtèlẹ atẹgùn ọsán 2024 fihan wipe o wa ni ibámu bi a se se àláyé rẹ wipeyóò selẹ ni apa guusu ati awọn ipinlẹ to wa laarin gbùngbùn, àyàafi awọn ibi kekere bii, Edo, Ondo ati Eket ni agbègbè guusu ipinlẹ Akwa Ibom. Àsọtèlẹ ba mu pátápátá ni ipinlẹ Yobe ati Bauchi. Ìsọwọ-sisẹ àsọtèlẹ atẹgùn ojú ọsán ni a leẹ fun ni ida mọkandinlaadorin (79%). A sakiyesi wipe ọpọlọpọ àsọtèlẹ nipa atẹgùn ti a se fun awọn ipinlẹ ni òkè-ọya ni kò sisẹ rárá latari wipe o gbona ju bi a se lèrò lọ. Bi ẹ ba wo àwòrán Fig. 50, atẹgùn ti a sọ wipe yóò selẹ kéré si eyi ti o selẹ lọ, ti iyàtò bii

1.1 si 32^oc. Àsọtèlẹ nipa atẹgùn oju òru ninu osu keta March 2024 fihan wipe gbogbo àláyé ti a se lowa ni ibámu pèlú gbogbo nnkan ti salaye wipe yoo selẹ, ti o si gba maaki mọkandinlaadorin (69%). O fihan wipe gbogbo asọtèlẹ wa ni o baram. A sakiyesi wipe gbogbo àsọtèlẹ wa nipa atẹgùn ni agbegbe ila oòrùn ariwa ni opakasọ diẹ. A sọ wipe Abuja ati agbègbè rẹ yóò tutu koja iwọn-tun-won-SÌ sùgbón eyi ko ri bèẹ rara, a sakiyesi wipe o gbóná ju bi se maan ri lọ.

4.2.4. Ìsọwọ- sisẹ àsọtèlẹ atẹgùn oju ọsán ati òru April 2024

Àsọtèlẹ ti a sọ nipa atẹgùn ojú ọsán April 2024 fihan wipe o sisẹ ni idá m̀erindinlogorun (96%), sùgb̀on a sàkíyèsí wipe atẹgùn gbóná ju bi a se sọ wipe yóò ri lọ ni ipínlẹ̀ Yobe nigba ti o tutu koja bi o se ye lọ ni ipínlẹ̀ Akwa Ibom. Aworan Fig 51 (a) salaye rẹ̀. Àgbéyèwò asọtèlẹ atẹgùn April 2024 fihan wipe o gba maaki marunlelogorin

(85%) ninu àsọtèlẹ wa, sùgb̀on ipínlẹ̀ Ogun, Anambra, Cross River, Jigawa, Nasarawa, Kogi ati Osun ni o gba maaki keker nínú àsọtèlẹ wa, latari bi a se sọ wipe atẹgun yóò tutu ni òru, sùgb̀on ti èyí ko ri bẹ̀ẹ̀ rara. Ẹ wo àwòrán Fig. 51 (b).

4.2.5. Ìsọwọ-sisẹ àsọtèlẹ atẹgun oju ọsán ati òru May 2024

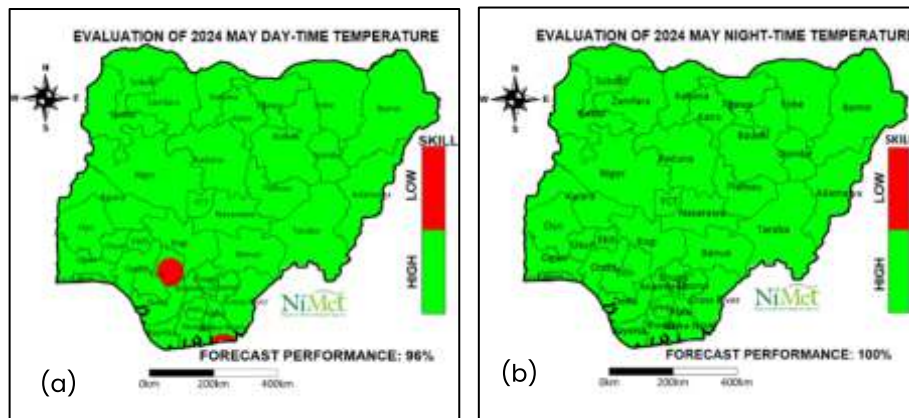

Fig. 52. Ìsọwọ-sisẹ àsọtèlẹ atẹgun oju ọsán ati òru May 2024

Ìsọwọ-sisẹàsọtèlẹ atẹgun ojú ọsán ni May 2024 ni ìgbélẹ̀wònrẹ̀ gba maaki m̀erindinlogorin (96%) sùgb̀on opakasọ diẹ̀ ni ipínlẹ̀ Delta ati Akwa Ibom fun atẹgùn ojú ọsán. O tutu koja àsọtèlẹ̀ lọ ni May 2024.

Àgbéyèwò ìsọwọ-sisẹ àsọtèlẹ atẹgùn òru May, 2024 fihan wipe o pegedé ninu àsọtèlẹ̀, a si gba ogorun nínú ogorun (100%). Ẹ wo àwòrán Fig 52 (b). Nnkan ti èyí tùmọ̀ si ni wipe atẹgùn ti a sọ wipe yóò fẹ̀ ni òru May 2024 kò yàtò rárá

Àtẹ̀ kẹ́fà: Àsẹyọ́rì ìsọwọ-sisẹ àsọtèlẹ̀ ni 2024.

ÌSỌWỌ-SISẸ ÀSỌTÈIẸ ATẸGÙN			
S/N	Osù	Ìgbélẹ̀wònrẹ̀ àsọtèlẹ̀ atẹgùn ojú ọsán	Ìgbélẹ̀wònrẹ̀ àsọtèlẹ̀ atẹgun oru
1	January	77	54
2	February	79	100
3	March	69	69
4	April	96	85
5	May	96	100

Ori Karun-un 5.0. Àsọtélè nipa atégùn oju ọsan

N nkan ti orí yíi n sàlàyé nínu àsọtélè atégun oju un May, 2025 fun awon ibiti a se àdáyánrí rẹ ni gbogbo ọsán ati òru osù kinni January titi de osu karun- ipínlẹ m̀rindinlogoji ati olú ilú yíi, Abuja

Atẹ keje: Àsọtélẹ atégun oju ọsán ati oru 2025

State	Location	January	February	March	April	May
Abia	Arochukwu	32.2	33.0	32.7	32.3	32.0
	Ukwa West	32.9	33.5	32.8	32.3	32.2
	Umuahia	33.6	35.2	34.3	33.6	32.3
	Umunneochi	32.4	33.4	33.1	32.6	32.1
Adamawa	Ganye	32.6	35.1	38.0	36.0	34.0
	Madagali	32.3	35.8	38.3	39.5	38.1
	Numan	33.8	37.0	38.1	36.8	34.0
	Yola	33.9	37.6	39.8	40.1	37.5
Akwa-Ibom	Eket	31.0	32.4	31.8	31.6	30.7
	Oni	29.6	31.0	30.7	30.5	29.6
	Oron	29.0	29.4	29.1	28.8	28.2
	Oruk	30.5	31.5	31.0	30.6	29.8
	Uyo	33.2	34.8	33.9	33.1	32.1
Anambra	Anambara West	30.4	31.9	31.5	31.0	29.9
	Awka	34.3	35.8	35.3	34.6	32.9
	Idemi South	29.7	31.2	30.8	30.6	29.6
	Ogbaru	29.7	31.2	30.8	30.6	29.6
Bauchi	Bauchi	30.3	33.8	36.9	38.5	36.7
	Bogoro	31.1	33.8	35.0	34.7	32.4
	Darazo	31.7	35.4	37.8	39.1	37.8
	Zaki	31.2	35.1	38.0	40.5	40.2
Bayelsa	Brass	29.7	30.7	30.2	29.4	28.7
	Ekeremor	29.6	30.5	30.2	29.8	29.0
	Southern Ijaw	29.7	30.7	30.2	29.4	28.7
	Yenegoa	33.2	34.4	34.1	33.7	32.7
Benue	Katsina Ala	30.9	33.5	33.7	32.9	31.2
	Makurdi	34.8	37.5	37.5	36.2	33.7
	Oturkpo	31.7	34.1	34.4	33.6	31.6
	Vandeikya	30.4	32.5	32.3	31.8	30.4
Borno	Abadam	30.7	34.6	38.0	41.5	42.2
	Dikwa	33.7	37.1	40.0	42.1	41.6
	Maiduguri	30.9	34.8	38.2	41.2	40.9

	Nganzai	32.0	35.7	38.8	41.5	41.3
Cross-river	Abi	29.9	31.5	31.2	30.9	29.8
	Calabar	32.6	34.1	32.7	32.2	31.3
	Ikom	33.3	35.6	35.1	34.0	32.9
	Obudu	30.4	31.9	31.6	31.0	29.8
	Ogoja	35.0	37.0	36.6	35.4	33.3
Delta	Asaba	34.5	36.2	35.7	35.1	33.4
	Ndoka East	31.0	32.5	32.0	31.7	30.7
	Patani	30.0	31.1	30.7	30.1	29.4
	Warri	29.3	30.4	30.1	29.6	28.7
	Warri North	33.2	34.4	34.1	33.7	32.7
Ebonyi	Abakaliki	30.4	32.2	31.9	31.3	30.1
	Afikposi South	29.9	31.5	31.1	30.8	29.8
	Ishielu	30.4	32.2	31.9	31.3	30.1
Edo	Akoko Edo	32.2	34.1	33.9	33.1	31.0
	Benin	33.6	35.2	34.5	34.2	33.0
	Esan East	30.4	31.8	31.2	30.6	29.6
	Ovia Southwest	29.7	31.1	30.5	29.9	28.8
Ekiti	Ado Ekiti	33.2	34.9	34.2	33.4	31.7
	Ide Orun	31.4	33.0	32.5	31.5	29.6
	Ijero	32.1	34.0	33.5	32.2	30.2
	Ikole	33.0	35.0	34.8	34.0	31.5
Enugu	Aninri	29.9	31.5	31.1	30.8	29.8
	Enugu	33.7	35.8	35.3	34.5	32.6
	Igboeze North	30.4	32.3	31.9	31.3	29.9
	Uzo Uwani	30.4	31.9	31.5	31.0	29.9
FCT	Abaji	33.0	34.5	34.7	33.8	31.5
	Abuja	34.8	37.0	37.0	36.3	33.6
	Bwari	32.7	34.6	35.1	33.7	31.0
	Kuje	32.9	34.8	35.1	34.1	31.5
Gombe	Balanga	34.7	37.8	39.1	37.8	34.8
	Dukku	31.7	35.4	37.8	39.1	37.8
	Gombe	30.5	34.4	37.1	38.6	36.5
	Shomgom	32.9	36.4	37.6	36.3	33.3
Imo	Ideato North	29.7	31.2	30.8	30.6	29.6
	Ngorokpala	29.9	31.3	31.0	30.7	29.8
	Obowo	29.6	31.0	30.7	30.5	29.6
	Owerri	33.7	35.2	34.5	33.9	32.4
Jigawa	Dutse	31.0	32.4	31.8	31.6	30.7
	Gwaram	29.7	33.8	36.6	39.0	38.8
	Gwiwa	31.5	35.1	37.5	39.0	38.0

	Suletankarkar	30.5	34.5	37.5	40.2	40.0
Kaduna	Birnin Gwari	30.0	33.8	35.5	35.6	33.0
	Kachia	32.7	35.4	36.2	35.0	31.9
	Kaduna	30.6	34.4	35.6	36.2	33.8
	Lere	31.2	34.1	35.6	35.8	33.9
	Zaria	29.2	33.1	35.5	37.0	34.8
Kano	Dambatta	30.1	34.2	37.1	39.8	39.8
	Gwarzo	29.6	33.7	36.3	38.2	37.6
	Kano	28.6	33.4	36.4	39.4	38.8
	Sumaila	30.0	33.9	36.4	38.1	37.2
Katsina	Danmusa	29.5	33.5	35.9	37.6	36.5
	Katsina	29.1	33.0	36.2	39.3	38.9
	Sabuwa	29.8	33.7	35.7	36.5	34.4
	Zango	29.7	33.9	36.9	39.9	40.1
Kebbi	Arewa	33.1	36.9	39.2	40.7	39.1
	Dokonwasagu	32.4	36.0	37.7	37.8	35.1
	Suru	33.5	37.0	38.9	39.3	37.0
	Yelwa	34.9	37.9	39.4	39.2	36.4
Kogi	Ibaji	31.4	32.9	32.5	31.8	30.4
	Lokoja	34.8	37.3	37.6	36.5	34.1
	Yagba West	33.0	35.0	34.8	34.0	31.5
Kwara	Baruten	34.1	36.2	35.7	34.2	32.0
	Ekiti	32.1	34.0	33.5	32.2	30.2
	Ilorin	33.8	35.9	35.9	34.8	32.7
	Pategi	34.0	36.2	36.3	35.9	33.4
Lagos	Badagry	29.8	30.7	30.3	29.8	29.1
	Ikeja	33.0	34.1	33.9	33.5	32.2
	Ikorodu	29.4	30.4	30.1	29.6	28.9
	Lagos Island	31.0	31.5	31.7	31.4	30.6
Nasarawa	Akwanga	34.1	36.2	36.6	34.9	31.6
	Awe	31.6	34.5	34.9	33.7	31.8
	Doma	32.4	34.8	35.4	34.5	32.2
	Lafia	35.1	37.8	37.9	36.5	33.7
Niger	Bida	34.9	37.8	38.3	37.8	35.0
	Borgu	32.1	35.4	37.0	37.1	35.1
	Lapai	33.0	34.5	34.7	33.8	31.5
	Magama	32.5	35.8	37.2	36.7	34.2
	Mashigi	34.0	36.5	37.0	36.5	34.1
	Minna	34.7	37.5	38.1	37.6	34.5
	Rijaw	26.5	26.5	27.2	28.4	29.3
Ogun	Abeokuta	35.1	36.9	35.9	35.0	33.3

	Ijebu Ode	33.5	35.1	34.4	33.7	32.3
	Imeko Afon	31.4	33.0	32.5	31.3	30.2
	Ipokia	30.8	31.6	31.0	30.1	29.3
	Ogun Waterside	29.2	30.4	30.1	29.5	28.7
Ondo	Akoko Northwest	31.4	33.0	32.5	31.5	29.6
	Akure	33.3	34.9	34.1	33.4	31.7
	Ilaje Eseodo	29.3	30.4	30.1	29.6	28.7
	Ondo	33.5	35.0	34.5	33.0	31.5
	Ose	30.9	32.1	31.3	30.4	29.3
Osun	Atakumosa East	30.7	32.3	31.8	30.6	29.0
	Ifedayo	32.1	34.0	33.5	32.2	30.2
	Ife North	30.3	31.9	31.3	30.2	29.1
	Oshogbo	34.0	35.7	35.1	33.8	32.1
Oyo	Ibadan	33.7	35.7	35.2	34.1	32.4
	Iseyin	34.2	35.6	35.0	33.6	31.8
	Iwajowa	32.0	33.8	33.5	32.0	30.6
	Oluyole	30.5	31.7	31.1	30.3	29.4
	Shaki	33.8	35.8	35.4	33.6	31.7
Plateau	Bokkos	33.8	35.9	36.2	34.4	31.1
	Jos	27.7	30.2	31.5	31.3	28.8
	Langtang South	33.6	36.6	37.1	35.0	32.4
	Wase	34.9	37.5	38.1	36.1	33.0
Rivers	Akukutor	29.8	30.7	30.1	29.4	28.6
	Ogba Egbe	29.9	31.3	31.0	30.7	29.8
	Opobo Nkoro	29.6	30.2	29.7	29.1	28.4
	Port Harcourt	33.3	34.5	33.5	33.1	32.1
Sokoto	Gudu North	31.8	35.9	38.5	41.0	40.4
	Illela	31.5	35.6	38.4	40.9	40.2
	Isa	31.5	35.4	38.0	40.1	39.1
	Kebbe	33.0	36.7	38.7	39.3	37.0
	Sokoto	32.4	36.0	38.7	41.0	40.0
Taraba	Bali	34.1	37.1	37.5	35.4	31.7
	Jalingo	34.7	37.7	38.6	37.7	34.6
	Sardauna	29.6	31.9	32.2	30.7	28.2
Yobe	Gulani	32.9	36.2	38.5	39.4	37.3
	Nguru	29.8	33.7	37.0	40.8	41.1
	Potiskum	30.3	34.3	37.0	39.6	39.2
	Tarmuwa	30.8	34.7	37.8	40.7	40.7
	Yunusari	30.3	34.2	37.5	40.8	41.3
Zamfara	Gummi	33.0	36.7	38.7	39.3	37.0
	Gusau	30.9	34.9	37.8	39.4	37.5

	Maru	31.4	35.2	37.0	37.3	34.9
	Shinkafi	31.5	35.4	38.0	40.1	39.1

Àtẹ kejọ: Àsọtẹlẹ atẹgun òru 2025

State	Location	January	February	March	April	May
Abia	Arochukwu	19.3	22.2	23.4	24.0	23.7
	Ukwa West	20.1	22.9	23.9	24.2	23.9
	Umuahia	21.9	24.1	24.4	24.2	23.7
	Umunneochi	18.6	21.8	23.3	24.0	23.7
Adamawa	Ganye	14.4	17.6	20.3	21.8	21.6
	Madagali	13.6	17.3	21.4	24.2	25.3
	Numan	15.9	19.8	23.5	25.4	25.2
	Yola	17.6	20.9	25.0	27.3	26.4
Akwa-Ibom	Eket	22.6	24.0	24.3	24.1	23.5
	Oni	19.3	22.2	23.4	24.0	23.7
	Oron	25.2	26.8	27.2	27.3	26.9
	Oruk	20.1	22.9	23.9	24.2	23.9
	Uyo	21.8	23.9	24.2	24.2	23.7
	Anambara West	18.5	22.0	23.4	24.1	23.9
Anambra	Awka	21.2	24.5	25.0	24.7	24.0
	Idemi South	19.0	22.2	23.5	24.1	23.9
	Ogbaru	19.0	22.2	23.5	24.1	23.9
	Bauchi	13.9	16.8	21.4	24.0	24.6
Bauchi	Bogoro	14.7	18.0	20.6	21.7	21.7
	Darazo	13.5	17.2	21.5	24.3	25.2
	Zaki	13.1	16.6	20.8	23.8	25.5
	Brass	22.2	24.6	25.1	25.3	24.9
Bayelsa	Ekeremor	21.9	24.7	25.3	25.5	25.1
	Southern Ijaw	22.2	24.6	25.1	25.3	24.9
	Yenegoa	20.9	23.7	24.4	24.6	24.3
	Katsina Ala	17.2	20.8	23.0	24.2	23.9
Benue	Makurdi	18.5	22.7	25.4	25.7	24.5
	Oturkpo	17.3	21.2	23.3	24.4	24.0
	Vandeikya	17.4	20.8	22.9	24.0	23.8
	Abadam	13.1	16.7	21.2	25.1	27.5
Borno	Dikwa	14.8	18.4	22.5	25.7	27.4
	Maiduguri	12.5	16.0	20.6	24.7	26.8
	Nganzai	13.9	17.6	21.9	25.3	27.1
	Abi	18.8	21.9	23.5	24.3	24.0
Cross-river	Calabar	22.6	24.3	24.1	24.0	23.7
	Ikom	20.2	22.7	23.8	24.0	23.2
	Obudu	18.4	21.3	23.0	23.9	23.7
	Ogoja	20.4	22.5	23.8	24.0	23.4
Delta	Asaba	21.5	24.3	24.8	24.7	24.0
	Ndoka East	19.9	23.0	24.0	24.4	24.1
	Patani	20.9	23.7	24.4	24.6	24.3
	Warri	23.2	24.9	25.2	25.0	24.2
	Warri North	21.9	24.8	25.6	25.8	25.4

Ebonyi	Abakaliki	18.0	21.3	23.1	24.1	23.9
	Afikposi South	18.6	21.8	23.3	24.0	23.7
	Ishielu	18.0	21.3	23.1	24.1	23.9
Edo	Akoko Edo	18.3	21.6	23.2	23.8	23.3
	Benin	22.7	24.9	24.8	24.7	24.3
	Esan East	18.6	21.9	23.2	23.7	23.5
	Ovia Southwest	19.8	23.1	24.1	24.5	24.1
Ekiti	Ado Ekiti	19.0	22.3	23.1	23.2	22.6
	Ide Orun	18.1	21.2	22.5	23.1	22.7
	Ijero	17.6	21.1	22.6	23.0	22.6
	Ikole	18.0	21.4	23.0	23.7	23.1
Enugu	Aninri	18.6	21.8	23.3	24.0	23.7
	Enugu	21.0	23.9	25.1	25.0	23.9
	Igboeze North	17.5	20.9	22.6	23.7	23.4
	Uzo Uwani	18.5	22.0	23.4	24.1	23.9
FCT	Abaji	16.8	20.2	22.6	24.2	23.9
	Abuja	17.9	21.4	23.4	24.5	23.7
	Bwari	16.5	19.7	22.1	23.3	23.0
	Kuje	17.5	20.9	23.2	24.4	23.9
Gombe	Balanga	16.1	20.0	23.5	24.8	24.6
	Dukku	13.5	17.2	21.5	24.3	25.2
	Gombe	15.2	18.4	22.3	24.7	24.4
	Shomgom	15.2	19.2	22.9	24.6	24.4
Imo	Ideato North	19.0	22.2	23.5	24.1	23.9
	Ngorokpala	19.7	22.6	23.7	24.2	23.9
	Obowo	19.3	22.2	23.4	24.0	23.7
	Owerri	21.7	23.8	24.3	24.2	23.6
Jigawa	Dutse	13.0	16.5	20.8	24.3	25.8
	Gwaram	13.3	16.9	21.1	24.1	25.1
	Gwiwa	12.3	15.6	19.7	22.7	24.5
	Suletankarkar	12.7	16.1	20.5	23.8	25.8
Kaduna	Birnin Gwari	13.2	16.6	20.0	22.0	22.6
	Kachia	14.9	18.3	20.8	21.7	21.8
	Kaduna	13.2	16.6	20.9	24.4	25.7
	Lere	13.1	16.4	19.6	21.3	21.7
	Zaria	14.1	17.3	21.2	23.3	23.0
Kano	Dambatta	12.3	15.6	20.0	23.2	25.3
	Gwarzo	11.9	15.2	19.4	22.3	24.0
	Kano	13.2	16.6	20.9	24.4	25.7
	Sumaila	11.9	15.3	19.5	22.5	24.1
Katsina	Danmusa	12.4	15.7	19.7	22.2	23.5

	Katsina	13.3	16.4	20.6	24.6	26.0
	Sabuwa	13.1	16.5	20.1	22.2	22.9
	Zango	12.6	16.1	20.4	23.9	26.0
Kebbi	Arewa	15.7	18.9	22.7	26.3	27.1
	Dokonwasagu	14.6	18.1	21.8	24.0	24.2
	Suru	15.5	19.0	22.9	26.0	26.2
	Yelwa	16.0	19.6	24.1	26.7	25.9
Kogi	Ibaji	18.4	21.8	23.3	24.1	23.8
	Lokoja	19.4	24.0	26.1	26.3	25.1
	Yagba West	18.0	21.4	23.0	23.7	23.1
Kwara	Baruten	17.7	20.9	22.8	23.4	23.1
	Ekiti	17.6	21.1	22.6	23.0	22.6
	Ilorin	19.5	22.6	23.8	24.0	23.0
	Pategi	18.1	21.9	24.0	24.9	24.3
Lagos	Badagry	23.0	25.3	26.0	26.1	25.7
	Ikeja	23.1	25.1	25.5	25.4	24.6
	Ikorodu	22.9	25.4	26.1	26.3	25.9
	Lagos Island	24.4	26.3	26.5	26.2	25.4
Nasarawa	Akwanga	17.4	20.7	22.9	23.7	23.3
	Awe	17.1	20.9	23.4	24.7	24.4
	Doma	17.5	21.3	23.7	24.8	24.4
	Lafia	18.6	22.7	25.6	26.0	24.8
Niger	Bida	20.9	24.2	26.2	26.3	24.9
	Borgu	16.2	20.0	23.9	26.0	25.8
	Lapai	16.8	20.2	22.6	24.2	23.9
	Magama	15.0	18.6	22.5	24.7	24.8
	Mashigi	16.7	20.6	23.7	25.1	24.8
	Minna	20.7	23.3	25.6	25.7	24.3
	Rijaw	25.9	25.9	26.6	27.8	28.7
Ogun	Abeokuta	21.6	24.6	25.3	25.2	24.4
	Ijebu Ode	21.9	24.3	24.9	24.8	23.9
	Imeko Afon	19.0	22.3	23.5	23.7	23.4
	Ipokia	23.1	25.4	25.9	26.0	25.6
	Ogun Waterside	21.8	24.6	25.4	25.7	25.3
Ondo	Akoko Northwest	18.1	21.2	22.5	23.1	22.7
	Akure	18.9	22.4	23.2	23.3	22.7
	Ilaje Eseodo	21.9	24.8	25.6	25.8	25.4
	Ondo	21.6	23.5	24.0	23.8	23.3
	Ose	18.8	21.8	23.0	23.6	23.2
Osun	Atakumosa East	18.1	21.2	22.5	23.0	22.6
	Ifedayo	17.6	21.1	22.6	23.0	22.6

	Ife North	19.5	22.6	23.6	24.0	23.6
	Oshogbo	17.9	22.0	23.1	23.3	22.6
Oyo	Ibadan	22.2	24.3	24.6	24.3	23.6
	Iseyin	20.7	22.5	23.6	23.5	22.8
	Iwajowa	18.4	21.7	23.2	23.5	23.2
	Oluyole	20.0	23.1	24.0	24.3	23.9
	Shaki	19.6	22.2	23.2	23.2	22.4
Plateau	Bokkos	17.6	20.5	22.3	22.8	22.4
	Jos	11.5	14.3	17.0	18.6	18.6
	Langtang South	17.3	21.2	24.2	25.1	24.7
	Wase	18.3	21.7	24.2	24.9	24.5
Rivers	Akukutor	22.2	24.6	25.2	25.4	25.0
	Ogba Egbe	19.7	22.6	23.7	24.2	23.9
	Opobo Nkoro	23.6	25.9	26.4	26.5	26.1
	Port Harcourt	21.1	23.3	23.9	24.0	23.6
Sokoto	Gudu North	14.8	18.0	21.7	25.6	27.6
	Illela	14.3	17.6	21.6	25.2	27.2
	Isa	14.0	17.3	21.4	24.6	26.2
	Kebbe	15.2	18.6	22.4	25.3	25.8
	Sokoto	17.0	19.9	23.8	27.0	27.8
Taraba	Bali	17.7	21.2	23.6	24.3	23.4
	Jalingo	19.1	22.4	25.0	26.0	24.3
	Sardauna	15.3	17.8	19.4	19.8	19.4
Yobe	Gulani	14.9	18.4	22.2	24.4	24.7
	Nguru	13.7	16.3	20.8	24.5	26.1
	Potiskum	12.8	16.3	21.0	24.5	26.0
	Tarmuwa	13.3	16.9	21.2	24.9	26.7
	Yunusari	12.9	16.4	20.8	24.6	26.7
Zamfara	Gummi	15.2	18.6	22.4	25.3	25.8
	Gusau	15.5	18.4	22.5	25.1	25.2
	Maru	14.1	17.6	21.1	23.2	23.7
	Shinkafi	14.0	17.3	21.4	24.6	26.2

6.1. Àlákàlẹ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ sáà òjò awọ̀n ijọba ìbílẹ̀ ọ̀rìnlẹ̀-ìẹ̀dẹ̀gbẹ̀rìn o dín mẹ́fà (774)

Orílẹ̀dẹ̀ Nigeria ni ilẹ̀ to pọ̀ jaburata, ti o si ni orísíírísí sáà ati àkókò ni ẹ̀kùn kọ̀ọ̀kan. Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àwọ̀n ìpínlẹ̀ wọ̀nyíí lo ni sáà tabi àkókò ìgbà bí meji tabi mẹ́ta, ti awn sáà tabi akoko wọ̀nyíí,ni o ni àtubọ̀tán bi òjò se ní rọ̀ ni agbẹ̀gbẹ̀ wọ̀n, bíi ìgbà ti òjò yóò

bẹ̀rẹ̀, ìgbà ti yóò pari, bi sáà kan yóò se gun to,iye ojo ti yóò rọ̀ni agbẹ̀gbẹ̀ kan.

Eléyíí ni àlákàlẹ̀ bi àsọtẹ̀lẹ̀ yóò se ri ni awọ̀n ijọba ọ̀rìnlẹ̀niẹ̀dẹ̀gbẹ̀rìn o dín mẹ́fà (774) yika orílẹ̀dẹ̀ yíi

Àtẹ̀ kẹ̀sà̀n-án: Àlàyẹ̀àsọtẹ̀lẹ̀ deeti ti òjò yóò bẹ̀rẹ̀,deeti ti òjò yóò da, bi àkókò òjò yóò se gùn tó ati iye ojo ti yóò rọ̀ fun àwọ̀n ìpínlẹ̀ ati ijọba ìbílẹ̀ ni Nigeria

State	City	Onset date	Season end	Season Length Days	Annual Rainfall mm
Abia	Aba North	11-Mar	15-Dec	278	2556
	Aba South	11-Mar	15-Dec	279	2569
	Arochukw	17-Mar	11-Dec	269	2354
	Bende	19-Mar	10-Dec	266	2309
	Ikwuano	15-Mar	12-Dec	272	2427
	Isiala Ngwa North	15-Mar	13-Dec	273	2439
	Isiala Ngwa South	14-Mar	13-Dec	275	2475
	Isuikwua	21-Mar	9-Dec	263	2247
	Oboma Ngwa	12-Mar	14-Dec	278	2544
	Ohafia Abia	19-Mar	10-Dec	266	2301
	Osisioma Ngwa	12-Mar	14-Dec	277	2519
	Ugwunagbo	10-Mar	15-Dec	280	2596
	Ukwa East	9-Mar	16-Dec	282	2632
	Ukwa West	9-Mar	16-Dec	281	2619
	Umuahia North	18-Mar	11-Dec	268	2343
	Umuahia South	16-Mar	12-Dec	270	2388
	Umu-Nneochi	23-Mar	8-Dec	259	2173
Adamawa	Demsa	25-May	11-Nov	182	1097
	Fufore	9-May	12-Nov	187	1143
	Ganye	29-Apr	18-Nov	204	1320
	Girie	24-May	4-Nov	165	965
	Gombi	13-May	10-Nov	182	1095
	Guyuk	19-May	7-Nov	172	1020
	Hong	25-May	4-Nov	162	951
	Jada	2-May	16-Nov	198	1258
	Jimeta	11-May	12-Nov	185	1127
	Lamurde	15-May	9-Nov	178	1068
	Madagali	3-Jun	30-Oct	149	881
	Maiha	19-May	7-Nov	172	1016
	Mayo-Bel	4-May	15-Nov	195	1220
Michika	30-May	1-Nov	155	909	
Mubi North	26-May	3-Nov	161	943	

	Mubi South	24-May	4-Nov	164	961
	Numan	14-May	10-Nov	180	1084
	Shelleng	20-May	6-Nov	170	1001
	Song	19-May	7-Nov	173	1021
	Toungo	6-May	14-Nov	192	1188
	Yola North	27-May	17-Oct	185	1124
	Yola South	24-May	21-Oct	186	1138
Akwa Ibom	Abak	10-Mar	15-Dec	281	2605
	Eastern Obolo	3-Mar	19-Dec	292	2853
	Eket	4-Mar	18-Dec	289	2792
	Esit - Eket	5-Mar	18-Dec	289	2783
	Essien Udim	11-Mar	15-Dec	278	2558
	Etim Ekpo	9-Mar	16-Dec	281	2620
	Etinan	7-Mar	17-Dec	285	2695
	Ibena	3-Mar	19-Dec	291	2831
	Ibesikpo Asutan	8-Mar	16-Dec	283	2648
	Ibiono Ibom	13-Mar	14-Dec	276	2507
	Ika	10-Mar	15-Dec	280	2597
	Ikono	13-Mar	14-Dec	276	2507
	Ikot Abasi	3-Mar	19-Dec	291	2830
	Ikot Ekpene	13-Mar	14-Dec	276	2511
	Ini	15-Mar	12-Dec	272	2431
	Itu	12-Mar	14-Dec	278	2544
	Mbo	4-Mar	18-Dec	289	2795
	Mkpat Enin	4-Mar	19-Dec	290	2809
	Nsit Atai	7-Mar	17-Dec	284	2689
	Nsit Ibom	8-Mar	16-Dec	283	2658
	Nsit Ubium	6-Mar	17-Dec	286	2726
	Obot Akara	13-Mar	13-Dec	275	2488
	Okobo	7-Mar	17-Dec	285	2702
	Onna	4-Mar	18-Dec	289	2792
	Oron	6-Mar	17-Dec	287	2738
	Oruk Anam	7-Mar	17-Dec	285	2691
	Udung Uko	6-Mar	17-Dec	286	2729
	Ukanafun	8-Mar	16-Dec	283	2649
	Uruan	9-Mar	15-Dec	281	2612
	Urue-Offong/Oruko	5-Mar	18-Dec	287	2750
	Uyo	10-Mar	15-Dec	281	2604
Anambra	Aguata	24-Mar	8-Dec	259	2158
	Anambra East	29-Mar	5-Dec	252	2028
	Anambra West	1-Apr	3-Dec	247	1947
	Anaocha	25-Mar	7-Dec	256	2115
	Awka North	29-Mar	5-Dec	251	2016

	Awka South	27-Mar	6-Dec	254	2074
	Ayamelum	1-Apr	3-Dec	246	1933
	Njikoka	27-Mar	6-Dec	253	2059
	Ekwusigo	24-Mar	8-Dec	258	2155
	Idemili North	26-Mar	7-Dec	256	2101
	Idemili South	25-Mar	7-Dec	257	2124
	Ihiala	22-Mar	9-Dec	262	2214
	Dunukofia	27-Mar	6-Dec	254	2074
	Nnewi North	24-Mar	7-Dec	258	2154
	Nnewi South	23-Mar	8-Dec	260	2177
	Ogbaru	22-Mar	8-Dec	261	2202
	Onitsha North	26-Mar	7-Dec	256	2102
	Onitsha South	25-Mar	7-Dec	256	2114
	Orumba North	26-Mar	7-Dec	256	2111
	Orumba South	24-Mar	7-Dec	258	2153
	Oyi	27-Mar	6-Dec	253	2062
Bauchi	Alkaleri	20-May	6-Nov	160	904
	Bauchi	25-May	4-Nov	152	851
	Bogoro	16-May	9-Nov	166	950
	Damban	13-Jun	24-Oct	123	674
	Darazo	7-Jun	28-Oct	133	705
	Dass	22-May	6-Nov	158	890
	Gamawa	20-Jun	21-Oct	113	657
	Ganjuwa	2-Jun	31-Oct	140	786
	Giade	12-Jun	25-Oct	125	681
	Itas/Gadau	17-Jun	22-Oct	117	662
	Jama'are	15-Jun	23-Oct	120	669
	Katagum	14-Jun	24-Oct	122	672
	Kirfi	28-May	2-Nov	149	780
	Misau	11-Jun	26-Oct	126	683
	Ningi	5-Jun	29-Oct	135	713
	Shira	12-Jun	25-Oct	125	680
	Tafawa-Balewa	20-May	6-Nov	160	903
	Toro	27-May	3-Nov	150	839
	Warji	7-Jun	28-Oct	133	704
	Zaki	23-Jun	19-Oct	108	603
Bayelsa	Brass	1-Mar	20-Dec	293	2890
	Ekeremor	8-Mar	16-Dec	284	2668
	Kolokuma/Opokuma	11-Mar	15-Dec	279	2575
	Nembe	2-Mar	19-Dec	292	2860
	Ogbia	6-Mar	17-Dec	287	2740
	Sagbama	12-Mar	14-Dec	277	2535
	Southern Ijaw	4-Mar	19-Dec	290	2818

	Yenegoa	11-Mar	15-Dec	279	2562
Benue	Ado	25-Apr	1-Dec	190	1824
	Agatu	10-May	23-Nov	167	1487
	Apa	7-May	25-Nov	172	1549
	Buruku	3-May	26-Nov	177	1630
	Gboko	3-May	27-Nov	178	1646
	Guma	10-May	23-Nov	167	1482
	Gwer East	3-May	26-Nov	177	1629
	Gwer West	7-May	24-Nov	171	1546
	Katsina-Ala	3-May	27-Nov	178	1639
	Konshisha	28-Apr	29-Nov	185	1752
	Kwande	25-Apr	1-Dec	190	1822
	Logo	8-May	24-Nov	169	1521
	Makurdi	21-May	28-Nov	161	1210
	Obi	28-Apr	30-Nov	186	1764
	Ogbadibo	28-Apr	30-Nov	186	1760
	Ohimini	1-May	28-Nov	181	1684
	Oju	26-Apr	1-Dec	189	1806
	Okpokwu	28-Apr	29-Nov	186	1760
	Oturkpo	2-May	27-Nov	180	1669
	Tarka	7-May	25-Nov	172	1559
	Ukum	7-May	25-Nov	172	1551
	Ushongo	28-Apr	29-Nov	185	1748
	Vandeikya	26-Apr	1-Dec	189	1817
Borno	Abadam	12-Jul	9-Oct	78	495
	Askira/Uba	31-May	31-Oct	141	848
	Bama	13-Jun	25-Oct	122	477
	Bayo	28-May	2-Nov	146	873
	Biu	1-Jun	31-Oct	140	842
	Chibok	2-Jun	30-Oct	138	733
	Dambo	7-Jun	28-Oct	131	703
	Dikwa	19-Jun	21-Oct	113	459
	Gubio	30-Jun	15-Oct	96	456
	Guzamala	2-Jul	14-Oct	92	461
	Gwoza	7-Jun	28-Oct	130	702
	Hawul	29-May	2-Nov	145	771
	Jere	18-Jun	22-Oct	114	462
	Kaga	14-Jun	24-Oct	120	473
	Kala/Balge	22-Jun	20-Oct	108	455
	Konduga	15-Jun	23-Oct	119	469
	Kukawa	4-Jul	13-Oct	89	466
	Kwaya Kusar	28-May	2-Nov	147	779

	Mafa	20-Jun	21-Oct	110	457
	Magumeri	22-Jun	19-Oct	107	454
	Maiduguri	18-Jun	22-Oct	114	461
	Marte	25-Jun	18-Oct	102	453
	Mobbar	7-Jul	12-Oct	84	475
	Monguno	28-Jun	17-Oct	99	454
	Ngala	24-Jun	19-Oct	105	453
	Nganzai	27-Jun	17-Oct	100	453
	Shani	25-May	4-Nov	151	806
Cross River	Abi	23-Mar	8-Dec	260	2191
	Akamkpa	15-Mar	13-Dec	273	2439
	Akpabuyo	7-Mar	17-Dec	285	2705
	Bakassi	6-Mar	17-Dec	287	2737
	Bekwarra	3-Apr	2-Dec	243	1881
	Biase	18-Mar	11-Dec	268	2347
	Boki	28-Mar	5-Dec	252	2035
	Calabar Municipal	10-Mar	15-Dec	281	2611
	Calabar South	7-Mar	17-Dec	285	2702
	Etung	22-Mar	9-Dec	262	2219
	Ikom	25-Mar	7-Dec	257	2123
	Obanliku	31-Mar	4-Dec	247	1953
	Obubra	24-Mar	7-Dec	258	2151
	Obudu	2-Apr	3-Dec	245	1916
	Odukpani	12-Mar	14-Dec	277	2521
	Ogoja	1-Apr	3-Dec	247	1944
	Yakurr	22-Mar	9-Dec	262	2225
	Yala	1-Apr	3-Dec	246	1928
Delta	Aniocha North	29-Mar	5-Dec	251	2015
	Aniocha South	26-Mar	6-Dec	255	2094
	Bomadi	13-Mar	14-Dec	276	2499
	Burutu	14-Mar	13-Dec	274	2457
	Ethiope East	23-Mar	8-Dec	260	2187
	Ethiope West	20-Mar	10-Dec	265	2284
	Ika North East	27-Mar	6-Dec	253	2057
	Ika South	27-Mar	6-Dec	254	2074
	Isoko North	17-Mar	11-Dec	269	2367
	Isoko South	16-Mar	12-Dec	272	2412
	Ndokwa East	19-Mar	10-Dec	267	2311
	Ndokwa West	21-Mar	9-Dec	262	2231
	Okpe	19-Mar	10-Dec	266	2295
	Oshimili North	29-Mar	5-Dec	252	2028
	Oshimili South	26-Mar	7-Dec	256	2113
	Patani	13-Mar	14-Dec	276	2506

	Sapele	22-Mar	9-Dec	262	2213
	Udu	17-Mar	12-Dec	270	2377
	Ughelli North	17-Mar	11-Dec	269	2360
	Ughelli South	15-Mar	12-Dec	272	2426
	Ukwuani	22-Mar	9-Dec	262	2228
	Uvwie	18-Mar	11-Dec	268	2339
	Warri North	21-Mar	9-Dec	263	2232
	Warri South	19-Mar	10-Dec	267	2317
	Warri South West	18-Mar	11-Dec	268	2343
Ebonyi	Abakaliki	28-Mar	5-Dec	252	2044
	Afikpo North	22-Mar	8-Dec	261	2201
	Afikpo South	22-Mar	9-Dec	261	2209
	Ebonyi	31-Mar	4-Dec	248	1959
	Ezza North	28-Mar	5-Dec	253	2049
	Ezza South	26-Mar	6-Dec	255	2099
	Ikwo	25-Mar	7-Dec	256	2118
	Ishielu	30-Mar	4-Dec	249	1989
	Ivo	23-Mar	8-Dec	260	2191
	Izzi	31-Mar	4-Dec	247	1952
	Ohaozara	24-Mar	8-Dec	259	2161
	Ohaukwu	31-Mar	4-Dec	248	1966
	Onicha	25-Mar	7-Dec	256	2117
Edo	Akoko-Edo	13-Apr	27-Nov	227	1633
	Egor	29-Mar	5-Dec	250	2007
	Esan Central	4-Apr	2-Dec	242	1866
	Esan North East	4-Apr	1-Dec	241	1847
	Esan South East	2-Apr	3-Dec	245	1916
	Esan West	3-Apr	2-Dec	243	1885
	Etsako Central	7-Apr	30-Nov	237	1775
	Etsako East	11-Apr	28-Nov	231	1684
	Etsako West	8-Apr	30-Nov	236	1767
	Igueben	31-Mar	4-Dec	247	1950
	Ikpoba-Okha	27-Mar	6-Dec	254	2071
	Oredo	28-Mar	6-Dec	253	2051
	Orhionmwon	26-Mar	6-Dec	255	2090
	Ovia North East	31-Mar	4-Dec	248	1971
	Ovia South West	31-Mar	4-Dec	248	1972
	Owan East	9-Apr	29-Nov	234	1738
	Owan West	6-Apr	30-Nov	238	1795
	Uhunmwonde	31-Mar	4-Dec	247	1954
Ekiti	Ado-Ekiti	17-Apr	25-Nov	222	1556
	Efon	17-Apr	24-Nov	221	1539

	Ekiti East	19-Apr	24-Nov	219	1513
	Ekiti South West	16-Apr	25-Nov	224	1579
	Ekiti West	18-Apr	24-Nov	220	1531
	Emure/Ise/Orun	14-Apr	26-Nov	226	1607
	Aiyekire (Gbonyin)	17-Apr	25-Nov	222	1553
	Ido/Osi	20-Apr	23-Nov	216	1476
	Ijero	20-Apr	23-Nov	217	1493
	Ikere	15-Apr	26-Nov	225	1593
	Ikole	21-Apr	23-Nov	216	1472
	Ilejemeji	21-Apr	22-Nov	215	1456
	Irepodun/Ifelodun	18-Apr	24-Nov	220	1528
	Ise/Orun	14-Apr	26-Nov	226	1607
	Moba	22-Apr	22-Nov	214	1445
	Oye	20-Apr	23-Nov	216	1477
Enugu	Aninri	25-Mar	7-Dec	257	2132
	Awgu	27-Mar	6-Dec	255	2083
	Enugu East	1-Apr	3-Dec	246	1922
	Enugu North	31-Mar	4-Dec	248	1965
	Enugu South	30-Mar	4-Dec	249	1983
	Ezeagu	30-Mar	4-Dec	249	1986
	Igbo-Etiti	3-Apr	2-Dec	243	1880
	Igbo-Eze North	8-Apr	29-Nov	235	1751
	Igbo-Eze South	7-Apr	30-Nov	237	1776
	Isi-Uzo	4-Apr	2-Dec	242	1860
	Nkanu East	28-Mar	5-Dec	252	2034
	Nkanu West	29-Mar	5-Dec	251	2013
	Nsukka	6-Apr	1-Dec	239	1815
	Oji-River	27-Mar	6-Dec	254	2076
	Udenu	6-Apr	1-Dec	239	1811
	Udi	31-Mar	4-Dec	248	1966
	Uzo-Uwani	4-Apr	2-Dec	242	1868
FCT	Abaji	13-May	15-Nov	195	1220
	Abuja Municipal	16-May	14-Nov	191	1186
	Bwari	19-May	12-Nov	187	1141
	Gwagwalada	17-May	13-Nov	190	1169
	Kuje	11-May	16-Nov	198	1258
	Kwali	12-May	16-Nov	197	1242
Gombe	Akko	3-Jun	22-Oct	129	717
	Balanga	30-May	24-Oct	135	761
	Billiri	30-May	23-Oct	134	755
	Dukku	13-Jun	16-Oct	114	632

	Funakaye	12-Jun	16-Oct	114	633
	Gombe	5-Jun	20-Oct	125	693
	Kaltungo	30-May	24-Oct	134	755
	Kwami	9-Jun	18-Oct	120	663
	Nafada	17-Jun	14-Oct	107	606
	Shomgom	27-May	25-Oct	139	789
	Yamaltu/Deba	5-Jun	3-Nov	140	696
Imo	Aboh-Mbaise	16-Mar	12-Dec	271	2396
	Ahiazu-Mbaise	18-Mar	11-Dec	268	2348
	Ehime-Mbano	20-Mar	10-Dec	265	2289
	Ezinihitte	17-Mar	12-Dec	270	2380
	Ideato North	22-Mar	9-Dec	261	2212
	Ideato South	21-Mar	9-Dec	263	2238
	Ihitte/Uboma	19-Mar	10-Dec	266	2305
	Ikeduru	18-Mar	11-Dec	268	2347
	Isiala Mbano	20-Mar	10-Dec	265	2289
	Isu	20-Mar	10-Dec	265	2287
	Mbaitoli	18-Mar	11-Dec	267	2329
	Ngor-Okpala	14-Mar	13-Dec	273	2449
	Njaba	20-Mar	10-Dec	265	2273
	Nkwerre	20-Mar	10-Dec	264	2264
	Nwangele	20-Mar	10-Dec	265	2276
	Obowo	18-Mar	11-Dec	268	2350
	Oguta	19-Mar	10-Dec	266	2305
	Ohaji/Egbema	16-Mar	12-Dec	271	2407
	Okigwe	21-Mar	9-Dec	263	2233
	Orlu	21-Mar	9-Dec	263	2234
	Orsu	22-Mar	8-Dec	261	2208
	Oru East	20-Mar	10-Dec	264	2264
	Oru West	21-Mar	9-Dec	264	2254
	Owerri-Municipal	17-Mar	12-Dec	270	2377
	Owerri North	16-Mar	12-Dec	271	2393
	Owerri West	16-Mar	12-Dec	271	2403
	Unuimo	21-Mar	9-Dec	263	2247
Jigawa	Auyo	24-Jun	18-Oct	98	603
	Babura	29-Jun	16-Oct	91	605
	Biriniwa	1-Jul	15-Oct	88	608
	Birnin Kudu	13-Jun	25-Oct	116	828
	Buji	13-Jun	25-Oct	116	827
	Dutse	17-Jun	23-Oct	110	814
	Gagarawa	27-Jun	17-Oct	94	603
	Garki	25-Jun	18-Oct	97	603

	Gumel	28-Jun	16-Oct	92	605
	Guri	29-Jun	16-Oct	91	605
	Gwaram	9-Jun	27-Oct	122	745
	Gwiwa	30-Jun	15-Oct	90	606
	Hadejia	26-Jun	18-Oct	96	603
	Jahun	21-Jun	20-Oct	104	606
	Kafin Hausa	22-Jun	20-Oct	101	604
	Kaugama	26-Jun	17-Oct	95	603
	Kazaure	29-Jun	16-Oct	91	605
	Kiri Kasamma	28-Jun	17-Oct	93	604
	Kiyawa	17-Jun	22-Oct	109	712
	Maigatari	30-Jun	15-Oct	89	607
	Malam Madori	27-Jun	17-Oct	93	604
	Miga	23-Jun	19-Oct	101	604
	Ringim	22-Jun	20-Oct	102	605
	Roni	28-Jun	16-Oct	92	605
	Sule Tankarkar	29-Jun	16-Oct	90	606
	Taura	23-Jun	19-Oct	100	604
	Yankwashi	30-Jun	15-Oct	89	607
Kaduna	Birnin-Gwari	3-Jun	16-Oct	127	879
	Chikun	27-May	20-Oct	159	931
	Giwa	7-Jun	14-Oct	143	856
	Igabi	31-May	18-Oct	153	901
	Ikara	9-Jun	13-Oct	140	844
	Jaba	13-May	27-Oct	181	1086
	Jema'a	11-May	28-Oct	184	1116
	Kachia	19-May	24-Oct	173	1022
	Kaduna North	30-May	18-Oct	156	912
	Kaduna South	29-May	19-Oct	157	919
	Kagarko	13-May	28-Oct	182	1097
	Kajuru	26-May	20-Oct	162	947
	Kaura	16-May	26-Oct	177	1055
	Kauru	24-May	21-Oct	164	964
	Kubau	4-Jun	16-Oct	148	875
	Kudan	9-Jun	13-Oct	140	846
	Lere	26-May	20-Oct	161	945
	Markafi	10-Jun	12-Oct	139	841
	Sabon-Gari	7-Jun	14-Oct	142	852
	Sanga	9-May	29-Oct	187	1143
	Soba	5-Jun	15-Oct	146	867
	Zango-Kataf	18-May	24-Oct	173	1024
	Zaria	6-Jun	14-Oct	144	860
Kano	Ajingi	19-Jun	21-Oct	113	709

Albasu	15-Jun	24-Oct	119	720
Bagwai	21-Jun	20-Oct	109	506
Bebeji	13-Jun	25-Oct	122	726
Bichi	24-Jun	19-Oct	105	503
Bunkure	15-Jun	24-Oct	119	720
Dala	20-Jun	21-Oct	111	607
Dambatta	26-Jun	18-Oct	102	503
Dawakin Kudu	17-Jun	23-Oct	116	714
Dawakin Tofa	22-Jun	20-Oct	108	505
Doguya	4-Jun	29-Oct	135	840
Fagge	20-Jun	21-Oct	111	708
Gabasawa	21-Jun	20-Oct	109	505
Garko	14-Jun	24-Oct	121	624
Garum Mallam	15-Jun	24-Oct	119	620
Gaya	17-Jun	23-Oct	116	614
Gezawa	20-Jun	21-Oct	110	507
Gwale	19-Jun	21-Oct	112	608
Gwarzo	18-Jun	22-Oct	113	610
Kabo	18-Jun	22-Oct	114	611
Kano Municipal	19-Jun	21-Oct	112	609
Karaye	16-Jun	23-Oct	116	615
Kibiya	12-Jun	25-Oct	123	628
Kiru	14-Jun	24-Oct	120	622
Kumbotso	19-Jun	22-Oct	113	610
Kunchi	26-Jun	18-Oct	102	503
Kura	16-Jun	23-Oct	116	615
Madobi	17-Jun	22-Oct	115	613
Makoda	25-Jun	18-Oct	103	503
Minjibir	23-Jun	19-Oct	107	504
Nasarawa	20-Jun	21-Oct	111	507
Rano	12-Jun	25-Oct	122	628
Rimin Gado	19-Jun	22-Oct	113	610
Rogo	13-Jun	25-Oct	121	626
Shanono	20-Jun	21-Oct	110	506
Sumaila	11-Jun	26-Oct	125	635
Takai	12-Jun	25-Oct	123	631
Tarauni	19-Jun	21-Oct	112	608
Tofa	20-Jun	21-Oct	111	607
Tsanyawa	23-Jun	19-Oct	105	503
Tudun Wada	9-Jun	27-Oct	127	642
Ungogo	20-Jun	21-Oct	110	507
Warawa	19-Jun	22-Oct	113	610
Wudil	16-Jun	23-Oct	117	616

Katsina	Bakori	14-Jun	24-Oct	118	722
	Batagarawa	3-Jul	14-Oct	89	512
	Batsari	1-Jul	15-Oct	91	509
	Baure	2-Jul	15-Oct	91	509
	Bindawa	30-Jun	15-Oct	93	507
	Charanchi	29-Jun	16-Oct	96	505
	Dandume	11-Jun	26-Oct	122	733
	Danja	11-Jun	26-Oct	123	734
	Dan Musa	23-Jun	19-Oct	104	554
	Daura	4-Jul	13-Oct	87	466
	Dutsi	3-Jul	14-Oct	89	463
	Dutsin-Ma	26-Jun	18-Oct	100	553
	Faskari	15-Jun	24-Oct	117	670
	Funtua	12-Jun	25-Oct	121	820
	Ingawa	29-Jun	16-Oct	95	455
	Jibia	4-Jul	13-Oct	87	466
	Kafur	14-Jun	24-Oct	117	721
	Kaita	7-Jul	12-Oct	83	474
	Kankara	19-Jun	21-Oct	110	558
	Kankia	26-Jun	17-Oct	99	453
	Katsina	4-Jul	13-Oct	86	466
	Kurfi	30-Jun	15-Oct	93	457
	Kusada	27-Jun	17-Oct	98	553
	Mai'adua	6-Jul	12-Oct	83	473
	Malumfashi	17-Jun	22-Oct	113	562
	Mani	3-Jul	14-Oct	89	462
	Mashi	6-Jul	12-Oct	83	473
	Matazu	24-Jun	19-Oct	103	453
	Musawa	21-Jun	20-Oct	108	456
	Rimi	2-Jul	14-Oct	90	460
	Sabuwa	10-Jun	26-Oct	124	588
	Safana	27-Jun	17-Oct	98	454
	Sandamu	3-Jul	14-Oct	89	463
	Zango	4-Jul	13-Oct	87	465
Kebbi	Aleiro	1-Jul	19-Oct	89	603
	Arewa-Dandi	7-Jul	16-Oct	81	605
	Argungu	7-Jul	16-Oct	81	605
	Augie	11-Jul	14-Oct	75	613
	Bagudo	10-Jun	26-Oct	117	636
	Birnin Kebbi	4-Jul	18-Oct	86	603
	Bunza	29-Jun	20-Oct	93	605
	Dandi	17-Jun	22-Oct	107	613

	Danko Wasagu	12-Jun	25-Oct	115	630
	Fakai	12-Jun	25-Oct	115	628
	Gwandu	4-Jul	17-Oct	85	603
	Jega	29-Jun	20-Oct	93	605
	Kalgo	23-Jun	19-Oct	97	603
	Koko/Besse	11-Jun	25-Oct	116	633
	Maiyama	19-Jun	21-Oct	104	609
	Ngaski	30-May	1-Nov	134	706
	Sakaba	8-Jun	27-Oct	122	650
	Shanga	9-Jun	27-Oct	120	645
	Suru	15-Jun	23-Oct	110	617
	Yauri	5-Jun	29-Oct	127	669
	Zuru	13-Jun	25-Oct	114	627
Kogi	Adavi	25-Apr	24-Nov	188	1547
	Ajaokuta	22-Apr	26-Nov	193	1607
	Ankpa	22-Apr	26-Nov	193	1618
	Bassa	27-Apr	24-Nov	186	1516
	Dekina	23-Apr	25-Nov	191	1582
	Ibaji	13-Apr	1-Dec	207	1834
	Idah	17-Apr	29-Nov	201	1739
	Igalamela-Odolu	17-Apr	29-Nov	201	1741
	Ijumu	28-Apr	23-Nov	184	1491
	Kabba/Bunu	1-May	21-Nov	180	1429
	Kogi	3-May	20-Nov	176	1380
	Lokoja	3-May	20-Nov	176	1382
	Mopa-Muro	2-May	21-Nov	177	1402
	Ofu	21-Apr	27-Nov	195	1647
	Ogori/Magongo	23-Apr	26-Nov	192	1600
	Okehi	26-Apr	24-Nov	187	1529
	Okene	22-Apr	26-Nov	192	1605
	Olamabolo	18-Apr	28-Nov	199	1700
	Omala	27-Apr	23-Nov	186	1509
	Yagba East	2-May	21-Nov	177	1399
	Yagba West	4-May	20-Nov	175	1368
Kwara	Asa	7-May	18-Nov	170	1317
	Baruten	18-May	12-Nov	153	1136
	Edu	14-May	14-Nov	160	1202
	Ekiti	1-May	21-Nov	179	1416
	Ifelodun	9-May	17-Nov	167	1276
	Ilorin East	9-May	17-Nov	168	1285
	Ilorin South	7-May	18-Nov	170	1314
	Ilorin West	7-May	18-Nov	170	1307
	Irepodun	3-May	20-Nov	176	1388

	Isin	4-May	20-Nov	175	1368
	Kaiama	20-May	11-Nov	149	1102
	Moro	13-May	15-Nov	161	1211
	Offa	3-May	20-Nov	177	1394
	Oke-Ero	2-May	20-Nov	177	1397
	Oyun	3-May	20-Nov	177	1392
	Pategi	10-May	16-Nov	165	1260
Lagos	Agege	3-Apr	2-Dec	244	1891
	Ajeromi-Ifelodun	31-Mar	4-Dec	248	1959
	Alimosho	2-Apr	3-Dec	245	1905
	Amuwo-Odofin	30-Mar	4-Dec	249	1975
	Apapa	30-Mar	4-Dec	249	1977
	Badagry	30-Mar	4-Dec	249	1978
	Epe	31-Mar	4-Dec	247	1952
	Eti-Osa	31-Mar	4-Dec	248	1970
	Ibeju/Lekki	31-Mar	4-Dec	248	1973
	Ifako-Ijaye	3-Apr	2-Dec	243	1876
	Ikeja	2-Apr	2-Dec	244	1900
	Ikorodu	2-Apr	3-Dec	244	1903
	Kosofe	2-Apr	3-Dec	245	1906
	Lagos Island	1-Apr	3-Dec	246	1936
	Lagos Mainland	1-Apr	3-Dec	247	1942
	Mushin	1-Apr	3-Dec	246	1925
	Ojo	31-Mar	4-Dec	248	1967
	Oshodi-Isolo	2-Apr	3-Dec	245	1920
	Shomolu	1-Apr	3-Dec	246	1924
	Surulere	1-Apr	3-Dec	247	1944
Nasarawa	Akwanga	16-May	13-Nov	182	1171
	Awe	4-May	20-Nov	200	1368
	Doma	3-May	20-Nov	202	1392
	Karu	17-May	13-Nov	180	1152
	Keana	3-May	20-Nov	201	1382
	Keffi	13-May	15-Nov	186	1218
	Kokona	14-May	14-Nov	184	1193
	Lafia	11-May	16-Nov	189	1251
	Nasarawa	6-May	19-Nov	197	1338
	Nassarawa Egon	11-May	16-Nov	189	1241
	Obi	5-May	19-Nov	197	1340
	Toto	5-May	19-Nov	199	1354
	Wamba	15-May	13-Nov	182	1174
Niger	Agaié	14-May	9-Nov	180	1200
	Agwara	10-Jun	26-Oct	138	889
	Bida	16-May	8-Nov	176	1161

	Borgu	4-Jun	29-Oct	147	934
	Bosso	23-May	4-Nov	165	1060
	Chanchaga	24-May	4-Nov	164	1055
	Edati	15-May	9-Nov	177	1177
	Gbako	19-May	7-Nov	172	1122
	Gurara	19-May	6-Nov	171	1115
	Katcha	16-May	8-Nov	176	1161
	Kontagora	5-Jun	28-Oct	146	929
	Lapai	13-May	10-Nov	180	1208
	Lavun	17-May	7-Nov	174	1146
	Magama	4-Jun	29-Oct	147	937
	Mariga	8-Jun	26-Oct	140	899
	Mashegu	26-May	3-Nov	160	1026
	Mokwa	17-May	7-Nov	174	1147
	Muya	26-May	2-Nov	160	1025
	Paikoro	22-May	5-Nov	167	1081
	Rafi	1-Jun	30-Oct	152	965
	Rijau	13-Jun	24-Oct	132	863
	Shiroro	29-May	1-Nov	156	992
	Suleja	18-May	7-Nov	173	1139
	Tafa	19-May	7-Nov	172	1124
	Wushishi	24-May	4-Nov	163	1049
Ogun	Abeokuta North	11-Apr	28-Nov	230	1675
	Abeokuta South	10-Apr	28-Nov	232	1699
	Ado-Odo/Ota	2-Apr	3-Dec	244	1901
	Egbado North	10-Apr	28-Nov	233	1713
	Egbado South	5-Apr	1-Dec	240	1829
	Ewekoro	7-Apr	30-Nov	237	1774
	Ifo	4-Apr	1-Dec	241	1845
	Ijebu East	6-Apr	30-Nov	238	1802
	Ijebu North	4-Apr	1-Dec	241	1843
	Ijebu North East	8-Apr	29-Nov	235	1755
	Ijebu Ode	5-Apr	1-Dec	240	1837
	Ikenne	7-Apr	30-Nov	237	1786
	Imeko-Afon	17-Apr	24-Nov	221	1541
	Ipokia	2-Apr	3-Dec	244	1901
	Obafemi-Owode	7-Apr	30-Nov	237	1775
	Odeda	12-Apr	27-Nov	229	1658
	Odogbolu	5-Apr	1-Dec	240	1824
	Ogun waterside	30-Mar	4-Dec	249	1988
	Remo North	8-Apr	29-Nov	236	1759
	Shagamu	5-Apr	1-Dec	240	1825
Ondo	Akoko North-East	16-Apr	25-Nov	223	1571

	Akoko South-East	14-Apr	26-Nov	225	1605
	Akoko South-West	14-Apr	26-Nov	227	1621
	Akoko North-West	18-Apr	24-Nov	220	1534
	Akure North	11-Apr	28-Nov	230	1678
	Akure South	11-Apr	28-Nov	231	1687
	Ese-Odo	28-Mar	5-Dec	252	2035
	Idanre	8-Apr	30-Nov	236	1768
	Ifedore	13-Apr	27-Nov	228	1639
	Ilaje	26-Mar	7-Dec	256	2113
	Ile-Oluji-Okeigbo	12-Apr	27-Nov	229	1662
	Irele	1-Apr	3-Dec	246	1931
	Odigbo	4-Apr	2-Dec	242	1862
	Okitipupa	1-Apr	3-Dec	245	1921
	Ondo East	9-Apr	29-Nov	234	1736
	Ondo West	8-Apr	29-Nov	235	1756
	Ose	9-Apr	29-Nov	234	1735
	Owo	10-Apr	28-Nov	233	1714
Osun	Atakumosa East	13-Apr	27-Nov	228	1642
	Atakumosa West	16-Apr	25-Nov	223	1577
	Aiyedade	13-Apr	27-Nov	228	1644
	Aiyedire	16-Apr	25-Nov	223	1571
	Boluwaduro	21-Apr	22-Nov	215	1458
	Boripe	20-Apr	23-Nov	217	1481
	Ede North	18-Apr	24-Nov	220	1522
	Ede South	17-Apr	24-Nov	221	1542
	Egbedore	19-Apr	23-Nov	218	1503
	Ejigbo	19-Apr	23-Nov	218	1500
	Ife East	13-Apr	27-Nov	228	1641
	Ife North	11-Apr	28-Nov	230	1675
	Ife South	11-Apr	28-Nov	230	1676
	IfeCentral	15-Apr	26-Nov	225	1601
	Ifedayo	22-Apr	22-Nov	214	1450
	Ifelodun	21-Apr	22-Nov	215	1462
	Ila	22-Apr	22-Nov	214	1451
	Ilesha East	16-Apr	25-Nov	222	1560
	Ilesha West	17-Apr	24-Nov	221	1545
	Irepodun	20-Apr	23-Nov	216	1478
	Irewole	14-Apr	26-Nov	227	1625
	Isokan	12-Apr	27-Nov	229	1663
	Iwo	17-Apr	24-Nov	221	1545
	Obokun	19-Apr	23-Nov	218	1505
	Odo-Otin	22-Apr	22-Nov	214	1442
	Ola-Oluwa	19-Apr	24-Nov	219	1515

	Olorunda	20-Apr	23-Nov	217	1483
	Oriade	16-Apr	25-Nov	224	1580
	Orolu	21-Apr	22-Nov	216	1470
	Osogbo	19-Apr	24-Nov	219	1509
Oyo	Afijio	19-Apr	23-Nov	219	1508
	Akinyele	16-Apr	25-Nov	224	1578
	Atiba	26-Apr	20-Nov	207	1365
	Atigbo	28-Apr	19-Nov	205	1339
	Egbeda	13-Apr	26-Nov	227	1627
	Ibadan North	14-Apr	26-Nov	226	1617
	Ibadan North East	13-Apr	27-Nov	227	1630
	Ibadan North West	14-Apr	26-Nov	226	1620
	Ibadan South East	13-Apr	27-Nov	228	1642
	Ibadan South West	13-Apr	27-Nov	228	1635
	Ibarapa Central	14-Apr	26-Nov	226	1607
	Ibarapa East	17-Apr	25-Nov	222	1551
	Ibarapa North	17-Apr	24-Nov	221	1543
	Ido	15-Apr	26-Nov	224	1589
	Irepo	7-May	14-Nov	190	1178
	Iseyin	20-Apr	23-Nov	217	1484
	Itesiwaju	25-Apr	20-Nov	209	1383
	Iwajowa	22-Apr	22-Nov	214	1443
	Kajola	23-Apr	21-Nov	212	1424
	Lagelu	15-Apr	26-Nov	225	1595
	Ogbomosho North	25-Apr	20-Nov	210	1392
	Ogbomosho South	24-Apr	21-Nov	211	1412
	Ogo Oluwa	22-Apr	22-Nov	214	1450
	Olorunsogo	4-May	15-Nov	195	1228
	Oluyole	11-Apr	28-Nov	231	1690
	Ona-Ara	12-Apr	27-Nov	230	1666
	Orelope	4-May	15-Nov	195	1221
	Ori Ire	27-Apr	19-Nov	206	1345
	Oyo East	21-Apr	23-Nov	216	1472
	Oyo West	21-Apr	22-Nov	215	1464
	Saki East	3-May	16-Nov	197	1248
	Saki West	1-May	17-Nov	200	1275
	Surulere	24-Apr	21-Nov	211	1414
Plateau	Barikin Ladi	20-May	1-Nov	165	861
	Bassa	27-May	29-Oct	155	788
	Bokkos	15-May	4-Nov	173	936
	Jos East	24-May	30-Oct	159	818
	Jos North	25-May	30-Oct	158	806
	Jos South	23-May	31-Oct	161	829

	Kanam	19-May	2-Nov	167	878
	Kanke	18-May	3-Nov	169	897
	Langtang North	13-May	5-Nov	177	969
	Langtang South	6-May	9-Nov	186	1070
	Mangu	18-May	3-Nov	169	896
	Mikang	12-May	5-Nov	177	973
	Pankshin	16-May	4-Nov	172	926
	Qua'an Pan	10-May	7-Nov	181	1018
	Riyom	20-May	1-Nov	165	866
	Shendam	9-May	7-Nov	182	1021
	Wase	13-May	5-Nov	176	965
River	Abua/Odual	8-Mar	16-Dec	284	2678
	Ahoada East	10-Mar	15-Dec	280	2585
	Ahoada West	10-Mar	15-Dec	280	2597
	Akuku Toru	3-Mar	19-Dec	291	2841
	Andoni	3-Mar	19-Dec	291	2840
	Asari-Toru	6-Mar	17-Dec	287	2735
	Bonny	3-Mar	19-Dec	291	2845
	Degema	4-Mar	19-Dec	290	2811
	Eleme	6-Mar	17-Dec	287	2740
	Emohua	7-Mar	17-Dec	284	2689
	Etche	10-Mar	15-Dec	280	2582
	Gokana	5-Mar	18-Dec	288	2778
	Ikwerre	10-Mar	15-Dec	280	2584
	Khana	4-Mar	18-Dec	289	2789
	Obia/Akpor	7-Mar	17-Dec	285	2704
	Ogba/Egbema/Ndoni	15-Mar	12-Dec	272	2422
	Ogu/Bolo	5-Mar	18-Dec	288	2778
	Okrika	5-Mar	18-Dec	289	2780
	Omumma	11-Mar	15-Dec	279	2564
	Opobo/Nkoro	3-Mar	19-Dec	291	2846
	Oyigbo	7-Mar	17-Dec	284	2681
	Port-Harcourt	6-Mar	17-Dec	286	2729
	Tai	6-Mar	17-Dec	287	2736
Sokoto	Binji	7-Jul	29-Sep	72	525
	Bodinga	2-Jul	1-Oct	79	510
	Dange-Shuni	2-Jul	1-Oct	79	511
	Gada	14-Jul	25-Sep	61	558
	Goronyo	10-Jul	27-Sep	68	535
	Gudu	11-Jul	26-Sep	65	543
	Gwadabawa	11-Jul	26-Sep	66	541
	Illela	14-Jul	25-Sep	61	557
	Isa	8-Jul	28-Sep	71	527

	Kebbe	19-Jun	8-Oct	100	509
	Kware	6-Jul	29-Sep	73	522
	Rabah	5-Jul	30-Sep	75	518
	Sabon Birni	12-Jul	26-Sep	64	546
	Shagari	27-Jun	4-Oct	86	504
	Silame	4-Jul	30-Sep	76	516
	Sokoto North	5-Jul	29-Sep	74	519
	Sokoto South	5-Jul	30-Sep	75	518
	Tambuwal	25-Jun	5-Oct	90	503
	Tangaza	12-Jul	26-Sep	64	545
	Tureta	28-Jun	4-Oct	86	504
	Wamako	5-Jul	30-Sep	75	518
	Wurno	8-Jul	28-Sep	70	530
	Yabo	1-Jul	2-Oct	81	508
Taraba	Ardo-Kola	5-May	7-Nov	171	966
	Bali	24-Apr	13-Nov	188	1165
	Donga	17-Apr	16-Nov	198	1291
	Gashaka	14-Apr	18-Nov	203	1360
	Gassol	28-Apr	11-Nov	182	1083
	Ibi	27-Apr	11-Nov	183	1098
	Jalingo	6-May	6-Nov	170	950
	Karim-Lamido	10-May	4-Nov	164	891
	Kurmi	10-Apr	20-Nov	209	1459
	Lau	9-May	4-Nov	164	897
	Sardauna	6-Apr	23-Nov	216	1564
	Takum	14-Apr	18-Nov	203	1363
	Ussa	7-Apr	22-Nov	215	1540
	Wukari	22-Apr	14-Nov	190	1186
	Yorro	5-May	7-Nov	170	955
	Zing	6-May	6-Nov	170	952
Yobe	Bade	30-Jun	1-Oct	79	507
	Bursari	30-Jun	1-Oct	80	506
	Damaturu	17-Jun	8-Oct	99	512
	Fika	11-Jun	11-Oct	108	532
	Fune	17-Jun	8-Oct	99	512
	Geidam	29-Jun	2-Oct	81	506
	Gujba	10-Jun	12-Oct	110	537
	Gulani	5-Jun	15-Oct	118	568
	Jakusko	26-Jun	3-Oct	85	503
	Karasuwa	3-Jul	30-Sep	74	513
	Machina	5-Jul	28-Sep	71	519
	Nangere	17-Jun	8-Oct	99	513
	Nguru	3-Jul	29-Sep	74	514

	Potiskum	15-Jun	9-Oct	102	517
	Tarmua	24-Jun	5-Oct	89	503
	Yunusari	7-Jul	28-Sep	69	523
	Yusufari	7-Jul	27-Sep	68	527
Zamfara	Anka	20-Jun	7-Oct	95	607
	Bakura	27-Jun	3-Oct	83	604
	Birnin Magaji	27-Jun	3-Oct	84	603
	Bukkuyum	19-Jun	7-Oct	96	608
	Bungudu	22-Jun	6-Oct	92	604
	Gummi	19-Jun	7-Oct	96	708
	Gusau	19-Jun	8-Oct	97	710
	Kaura Namoda	27-Jun	3-Oct	84	604
	Maradun	1-Jul	1-Oct	78	608
	Maru	16-Jun	9-Oct	102	717
	Shinkafi	4-Jul	29-Sep	72	616
	Talata Mafara	25-Jun	4-Oct	86	603
	Tsafe	18-Jun	8-Oct	97	610
	Zurmi	3-Jul	30-Sep	75	612

Awọn olubasọrọ NiMet jakejado orilẹ-ede

S/N	NAMES	STATES	PHONE NUMBER	E-mail Address
1.	Mr. Owhorukowho Goodnews A.	Abia	08067346449	i.goodnews@gmail.com
2.	Mrs. Jumai Ameh	Abuja	08038390497	a.jumai@nimet.gov.ng amehenis@yahoo.com
3.	Mr. G. K. Danye	Adamawa	08035512477	guladanye@gmail.com k.danye@nimet.gov.ng
4.	Mr. William Timothy Okon	Akwa Ibom	08039095002	t.william@nimet.gov.ng timmetworld@yahoo.com
5.	Mr. Nnamdi Nweze	Anambra	08039133967	n.nnamdi@nimet.gov.ng
6.	Mr. Usman Adamu	Bauchi	08160169767	u.adamu@nimet.gov.ng usmanadamu495@gmail.com
7.	Mr. Olatunde Bakare	Bayelsa	08039632455 08027649131	toondayscott@gmail.com
8.	Mr. Abedoh, A. Tijani.	Benue	08066676435	a.ahamaddtijani@nimet.gov.ng abedohahmad@gmail.com
9.	Mr. Bukar Maijir	Borno	08036478388	b.maijiri@nimet.gov.ng bukarmaijir@gmail.com
10	Mr. J. Iyanam	Cross River	08059740971	j.ianam@nimet.gov.ng jyanem@yahoo.com
11	Mr. Onyenobi O Kennedy	Delta	08035050810	o.kennedy@nimet.gov.ng onyewbikennedy@gmail.com
12	Mr. Ikwen E. P.	Ebonyi	09115726772	e.ikwen@nimet.gov.ng enoikwen@yahoo.com
13	Mr. Nwainokpor E	Edo	09052445108	e.nwainokpor@nimet.gov.ng emmanuelnwainokpor@yahoo.com
14	Mr. Okenwa Obinna	Enugu	07065589412	henryobynojetagecomputers@gmail.com
15	Mr. Lawal Oludare	Ekiti	08068380251	o.lawal@nimet.gov.ng
16	Mr. Gayus Musa	Gombe	08060941794	musaglamela@gmail.com
17	Mr. Inya Akunna A.	Imo	07033839524	a.inya@nimet.gov.ng inyaakunna@gmail.com
18	Mr. Mohammed, K. A.	Jigawa	08067990231 08023921369	m.abdullahi@nimet.gov.ng abdulm186@gmail.com
19	Mr Banky Ambore	Kano	08026963553	b.jonathan@nimet.gov.ng

			09034442692	bankiambore@yahoo.com
20	Mr. Stephen Bala	Kaduna	08029883300 08031540444	s.bala@nimet.gov.ng bala0912tani@yahoo.com
21	Mr. Hassan Abdulkadir	Katsina	07039076584	habdulkadir41@gmail.com
22	Mr. Garba Muh'd Ribah	Kebbi	08061263508	m.ribah@nimet.gov.ng
23	Miss Umar Ralia O.	Kogi	08057334354 08035984648	r.umar@nimet.gov.ng ralia.umar@yahoo.com
24	Mr. Bakare Olatayo	Kwara	08035759025	taybak_9@yahoo.com b.olatayo@nimet.gov.ng
25	Mr. Awotilu Augustus A	Lagos	08142572194 08058205086	aawotitu1995@gmail.com nimet.sw.oshodi@nimet.gov.ng
26	Mr. Yakubu Samu	Nasarawa	08028981497	y.samu@nimet.gov.ng yaksamu@gmail.com
27	Mr. Pwajok, Gyang Tok.	Niger	08067731592	g.pwajok@nimet.gov.ng pwajokgyang95@gmail.com
28	Mr. Oyewole Abayomi	Ogun	09092387540 08065568386	a.oyewole@nimet.gov.ng
29	Mr. Adejuwon Emmanuel O.	Ondo	08125883607 08034782527	o.adejuwon@nimet.gov.ng
30	Mr. Raheem Kayode	Osun	09083568698 08090814762	a.raheem@nimet.gov.ng
31	Mr. Udoh Emmanuel	Oyo	08060059599 08151972160	e.udoh@nimet.gov.ng nueludoh41@gmail.com
32	Mr. Kazachiang, T. V.	Plateau	08124088883	t.kazachiang@nimet.gov.ng tkgorahh@yahoo.com
33	Mr. Elujah Abraham	Rivers	08183221691 07032307828	e.abraham@nimet.gov.ng
34	Mr. A. Dauda	Sokoto	08054427418 09092359315	a.dauda@nimet.gov.ng
35.	Mr. Amos N. Gimba	Taraba	08037333143	a.gimba@nimet.gov.ng gimbaprofil@yahoo.com
36	Mr. Sadiq Haruna Anate	Yobe	08065079205	s.haruna@nimet.gov.ng anatesadiq@yahoo.com
37	Mr. Umar Farouk	Zamfara	08032897645	f.umar@nimet.gov.ng farukumar3289@gmail.com

AIRPORT MANAGERS

1.	Mr. Rotimi Adenubi	Abuja Airport	08063227132	rotimiadenubi@gmail.com
2.	Sanwoolu Adedeji	Ikeja Airport	08036840852	a.sanwoolu@nimet.gov.ng nimet.sw.ikeja@nimet.gov.ng cfoikeja@nimet.gov.ng
3.	Mr. Bashir Aliyu	Kaduna Airport	08034369919	abashkkd@gmail.com
4.	Mr. Osunyomi Christopher	Yola Airport	07038444558	oluwaseyi.osunyomi@nimet.gov.ng
5.	Mr. Haruna Malami	NCAT, Zaria	07037778709	harunamalami1@gmail.com
6.	Mr. Joseph O. Michael	Kebbi Airport	08068113317	jsph_oke@yahoo.com
7.	Mr. Francis B. Ikwen	Owerri Airport	08054532629	fletsy@yahoo.com
8.	Mr. Umar Hamza	Katsina Airport	08035965929	humar1933@gmail.com
9.	Ameh Ozemene Osita	Anambra Airport	08038349779	ositaameh@yahoo.com
10.	Yawale Baba	Sokoto Airport	08034380940	alyasaubaba@yahoo.com

ZONAL MANAGERS

1	Mr. Halilu Idris	Borno	Northeast	08027460762	haliluirorawa@gamil.com nimet.ne@nimet.gov.ng
2	Mr. Sabo Bitrus,	Ibadan	Southwest	08030513466	nimet.sw.ibadan@nimet.gov.ng bitrussabo54@gmail.com butrussabo82@yahoo.com
3	Mr. Adewara Hassan	Kano	Northwest	08034610077 08026815360	adewara2003@gmail.com nimet.nw@nimet.gov.ng
4	Mrs. Folusayo Ademakinwa	Enugu	Southeast	08137384732 08074001092	talk2sayo2002@yahoo.com folusayo.ademakinwa@nimet.gov.ng nimet.se@nimet.gov.ng
5	Mrs. Lilian Bosco-Abiahu	Port Harcourt	South-south	08107100488	chidlilly@yahoo.com nimet.ss@nimet.gov.ng
6	Zonal Manager	Abuja	Northcentral	08022947341	nimet.nc@nimet.gov.ng

National Weather Forecasting and Climate Research Centre
Nnamdi Azikiwe International Airport, Abuja
info@nimet.gov.ng
www.nimet.gov.ng

@nimetnigeria

@Nigerian Meteorological Agency

@officialnimetng